T. C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
YENİ TÜRK EDEBİYATI BİLİM DALI

GÜLTEN DAYIOĞLU'NUN ROMANLARINDA ÇOCUKLAR

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Mehmet TEKİN

Hazırlayan
Feyza ÖNEL

KONYA 2009

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ
GİRİŞ 1

ROMANLAR

1. Fadiş 13
2. Dört Kardeştiler 21
3. Suna'nın Serçeleri 29
4. Yurdumu Özledim 36
5. Ben Büyüyünce 53
6. Dünya Çocukların Olsa 65
7. Akıllı Pireler 68
8. Işın Çağı Çocukları 71
9. Ölümsüz Ece 75
10. Parbat Dağının Esrarı 83
11. Midos Kartalının Gözleri 91
12. Tuna'dan Uçan Kuş 106
13. Gökyüzünde Mor Bulutlar 117
14. Ganga 120

SONUÇ 137
KAYNAKÇA 141
EK BÖLÜM 144
EK BÖLÜM 2 149

ÖNSÖZ

"Çocuk edebiyatı", diğer alanlara kıyasla biraz daha geride kalmış, hak ettiği itibârı tam olarak görememiş bir alandır. Dolayısıyla bu konuda yapılan incelemeler de fazla değildir.

Oysa "Çocuk Edebiyatı" gelişmiş, kültürlü toplumların önem verdiği ve iyi bir gelecek adına yapılan bütün çalışmaların merkezi hatta başlangıç noktası haline getirdiği bir alandır. En kısa tanımla "Çocuk Edebiyatı", çocuğu merkeze alıp onun dünyasını sağlıklı bir temele oturtmak isteyen, dolayısıyla çocukla birlikte toplumun geleceğini de biçimlendirmek isteyen edebî bir etkinliktir.

Bu alanda çok fazla emek vermiş ve birçok yazara örneklik etmiş olan Gülten Dayıoğlu üzerinde durulmayı hak eden bir yazarımızdır. O, özellikle çocuklara dönük romanlarında çocukları eğitmek, onları geleceğe hazırlamak istemiştir. Çalışmamızda Gülten Dayıoğlu'nun "9-14" yaş düzeyi için yazılmış çocuk romanları çerçevesinde inceleme yapılmıştır. Romanlar değerlendirilirken, ilk yayımlandığı tarihler dikkate alınarak ilk çocuk romanından son çocuk romanına doğru bir kronoloji esas alınmıştır. Ayrıca her roman için ayrı ayrı incelemeler sırasında, önce romanın özeti verilerek, ardından romanların asıl kahramanı konumunda bulunan çocuklar penceresinden bakılmıştır. Bu bağlamda çocuklar, vermek istenilen ileti ve yaşıtları çocuklara yol açıcı yönleri öne çıkarılarak, tanıtılmışlardır.

Araştırma esnasında Gülten Dayıoğlu ile internet üzerinden gerçekleştirmiş olduğumuz söyleşiye de çalışmanın "Ek Bölüm"ünde yer verilmiştir.

Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Yeni Türk Edebiyatı dalında Yüksek Lisans eğitimine başlamama vesile olan ve ilk günden itibaren bana inanarak desteğini esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Mehmet Tekin'e teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca, bu alanda bana yol açan ve fırsat tanıyan sayın Prof. Dr. Mustafa Özcan'a ve sayın Doç. Dr. Âlim Gür'e de teşekkür ediyorum.

GİRİŞ

Gülten Dayıoğlu, 15 Mayıs 1935 tarihînde Kütahya'nın Emet ilçesinde doğdu.

Öğreniminin bir bölümünü Anadolu'nun çeşitli yerlerinde yaptı. 1956 yılında İstanbul'da Atatürk Kız Lisesi'ni bitirdi. Bir süre İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu. Dışarıdan sınavlara girerek ilkokul öğretmeni oldu. On beş yıllık hizmetten sonra 1977 yılında istifa ederek öğretmenlikten ayrıldı. Bu istifanın ardından yazarlık çalışmaları yoğunluk kazandı. Lisede edindiği Fransızca yanında İngiltere'de ve ülkemizde katıldığı dil kurslarında orta derecede İngilizce öğrendi.

Roman, öykü, radyo, televizyon oyunları yanında yurt dışındaki işçi çocuklarının eğitim ve öğretim sorunları ile, ülkemizdeki ilköğretim düzenini irdeleyen araştırmaları vardır. 1965'ten itibaren bu konuları *Cumhuriyet, Milliyet* gazetelerinde yazmış ve halen de çeşitli dergilerde yazmaktadır.

Gülten Dayıoğlu, yurtdışında katıldığı çeşitli sempozyumlarda eğitim öğretim sorunları ve Çocuk Edebiyatı ile ilgili olarak otuza yakın bildiri sundu.

Eşi Cevdet Dayıoğlu ile birlikte 1993 yılında, doğum yerleri olan Kütahya'nın Emet ilçesinde, "Gülten-Cevdet Dayıoğlu Çocuk ve Halk Kütüphanesi'ni kurarak Kültür Bakanlığı'na armağan ettiler.

2007 yılında yazarlar ve akademisyenlerden oluşan on yedi kişilik danışma kuruluyla "Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Vakfı" oluşturuldu. Vakfın amacı, çocuk ve gençlik edebiyatına nitelikli eserler kazandırmak ve yeni yazarlara destek sağlamaktır.

Evli ve iki çocuk annesi olan yazarın iki torunu vardır.

* * *

Gülten Dayıoğlu, ilkokul üçüncü sınıfta öğretmeninin yazma yeteneğini saptamasıyla bu konuda bilinç edinmeye başlar. On beş yaşındayken yazdığı öykü Afyon'da yerel bir gazetede yayınlanır. (1950)

Yazarlığa ve çocuğa yönelişini şöyle ifade eder:

"Ben duyarlı bir edebiyatçıyım, ondan da öte çok aşırı çocuk sever bir kimliğe sahibim ve yarının insanına hizmet etmeyi kendime ilke edinmişim."[1]

[1] "Kimseye Sırt Dayamadan Buralara Geldim", *Sabah Gazetesi,* 2008.

Gülten Dayıoğlu, 1963'te Doğan Kardeş Yayınevi'nin açtığı "Çocuk Romanı Yarışması"na, büyük bir heyecanla ve içinden geldiği gibi yazdığı ilk romanı *Fadiş* ile katılır. *Fadiş'*e çok güvenir; fakat yarışmayı kazanamaz. Yarışmaya dönük coşkusu sönse de *Fadiş* ve yazarlık ile ilgili umutları sürer. Dolayısıyla *Fadiş,* yazara yol açıcı olur. Yakın dönemde ilk kitabı 1963 yılında *Bahçıvan'ın Oğlu* adıyla okuyucuya sunulur. Bu başarı, Gülten Dayıoğlu'nu mutlu eder:

"Onun verdiği sevinç, *Fadiş'*ten kaynaklanan kırgınlığımı unutturmaya yetmişti. Bir süre aynı türden kitaplarım art arda yayımlanmaya başladı."[2]

Milli Eğitim Bakanlığı'nın Amerikalı uzmanlar işbirliği ile düzenlediği Çocuk Kitapları Yazma Semineri ile, bir haftalık süreçte Amerikalı ve Türk edebiyatı ustalarından, çocuk edebiyatına dair önemli ipuçları edinir. Adını ilk duyuruşu ise 1964-1965 Yunus Nadi Öykü Yarışması'na katılarak ikincilik kazandığı *Döl* öyküsü ile gerçekleşir. Bu başarısı, *Cumhuriyet* gazetesinde "eğitim, öğretim ve çocuk yazını" ile ilgili makaleler, dizi yazılar yazmaya başlamasına vesile olur. 1965 yılında *Milliyet* gazetesine geçer. Milliyet yayınları 1971 yılında ilk romanı *Fadiş'*i yayınlar.

Gülten Dayıoğlu değişen ve gelişen dünya ile birlikte konu yelpazesini de farklılaştırır. Özellikle 1980'lerden itibaren bilim kurgu ve fantastik öğeleri içeren romanlar yazar.

Almancaya çevrilen romanlarından *Dünya Çocukların Olsa,* 1984 yılında Alman Yayıncılar Birliği tarafından, Gençliğe Yarın Umudu Veren Üç Yüz Kitap seçkisinde yer alır. Ayrıca Gülten Dayıoğlu 2000 yılında Danimarkalı çocuk kitapları yazarı Hans Christian Andersen adına iki yılda bir düzenlenen yarışmada ülkemizi temsil eder.

1963 yılında *Bahçıvan'ın Oğlu* ve *Fadiş* ile başlayan yazarlık serüveni kesintisiz olarak devam eder. Altı-on dört yaş düzeyine göre yazdığı eserleri yeni baskılarıyla kuşaktan kuşağa hizmet eder. Bugüne kadar 73 kitap yazan Gülten Dayıoğlu çocuk edebiyatı alanında önemli bir yazardır. Ayrıca, yayınlanmış ve yayına hazır yirmiyi aşkın radyo ve televizyon oyunu vardır.

* * *

Çocuk edebiyatı, çocukların hayatı kavramasına yardımcı olacak, hayal gücünü geliştirici, okuma sevgisini aşılayan, eğitici bir edebiyat türü olarak değerlendirilir.[3]

---

[2] Atılgan, *"Üç Kuşağı Büyüten Yazar",* 2005.
[3] TDK, 2009.

Türkiye'de çocuk edebiyatının gelişimi, salt çocuğa yönelik eserler verme olarak Tanzimat döneminde başlar. Bu dönem öncesinde konusunun ya da ifadesinin yalınlığı bakımından yazılmış eserler çocuğa da hitap eder. Halk edebiyatında, özelikle destanlarda çocuk önemli bir konumdadır. Fakat, bu yer alış kahraman olan çocuk için, olağanüstü ve farklı bir çocukluktur. (Bozkurt destanı gibi)

Bir başka yer alış yine Halk edebiyatı hikâyeleri ve efsanelerindedir.

Çocuğa, çocuk olarak yer veren ve çocuk edebiyatının da önemli bir türü olan masaldır. Masallar, çocuğun olağanüstü bir ortamda yer almasını sağlar. Çoğu zaman fantastik kurgunun içinde hayal kurma gücünü kamçılar. Ayrıca didaktik yönü ile de çocukları iyiye, doğruya yöneltir.

Masalların olağanüstü yönü fantastik türü içinde yer almıştır. Özellikle de son yıllarda çocuk edebiyatı içerisinde fantastiğin geniş yelpazesi, yazılan eserlere zenginlik sağlamıştır. Nitekim Berna Moran fantastiğin bu zenginliğini, "Gerçekçiliğin mekan, zaman, karakter kavramlarını, canlı cansız ayırımını tanımayan ve bildik dünyamızın ötesinde alternatif bir dünyayı işin içine katan alıntıların tümüne verilen bir ad olarak"[4] nitelendirir.

Romanda ise, içeriği hangi konuda olursa olsun öncelikli olan, okur açısından kurmaca dünyanın bir ifadesinin karşılığını bulmasıdır:

"Romancının asıl ustalığı, yazdığı şeye inandırmasıdır. Bir şeyler yapan, sihirbaz olandan bununla ayırt edilir."[5]

Roman ve fantastik, kavram olarak birleştirildiğinde son dönemlerin çocuklar tarafından en çok tercih edilen türü açığa çıkar. Fantastik romanın olağanüstü ya da bilinen dünyada farklı oluşu, okuyucuya kendini inandırarak sevdirmesi bu sonuçta önemli bir etkendir.

Bir romanda "çocuk"un ön plana çıkması hitap ettiği kitle açısından çocuğa göre yazılması gerektiği düşüncesini doğurur. Fakat bu durum tartışılan bir konudur. Çocuğa dönük yazmak, çocuğun dünyasına eğilmek değildir. O dünyanın dışına çıkarak, farklı konuların ifadesi çocuk için daha cazibeli bir hal alacaktır. Bu konuda Anatole France'nin yapılan araştırmalar sonucu söyledikleri, durumu özetler niteliktedir:

"Şu nokta dikkati çekmektedir ki, çocuklar çoğu zaman kendileri için özel bir şekilde yazılmış kitaplara karşı aşırı bir tiksinti duymaktadırlar. Bu tiksinti, kolaylıkla açıklanabilir.

[4] Moran: 2004, s. 60.
[5] Plısnıer: 2003, s. 83.

Daha ilk sayfalarda, çocuklar, yazarın, çocuk dünyasına girmeye çabaladığını sezerler. Halbuki çocuklar, yazardan, kendi dünyalarına girmesini değil de, kendilerini kendi dünyasına götürmesini bekler."[6]

Bu açıdan bakıldığında çocuk için hangi tür yazılırsa yazılsın öncelikle onu belli bir aşamaya çekecek nitelikte eserlerin yazılması gereklidir. Onları düşünmeye, akıl yürütmeye yöneltecek eserler daha çok dikkatlerini çekecektir. Kendini sosyal ve kültürel alanda yetiştirmek isteyen birey, hep bir adım yukarıya çıkmak durumundadır. Zaten, okuyucu açısından da, okumaya yönelik isteği artıran, farklı olan daha önce duymadığı konuların, kurguların ifadesidir.

Çocuk edebiyatında, özellikle çocuklara farklı konu yelpazesiyle seçenekler sunan Gülten Dayıoğlu, kendini bütünüyle çocuk ve gençlere adayan bir yazardır. Yazarlığa yönelmeye karar verişinde, öğretmenlik yaptığı yıllarda yaşadığı sıkıntı da etkilidir. Öğrencilerinin okumaya geçtikten sonra, pratik yaparak bu becerilerini pekiştirmek adına "bol bol kitap okumaları" gerekir. Fakat, bu olanak yoktur. Çocuk edebiyatında olan boşluk yazar için tetikleyici nedendir. Ayrıca, oğlunu uykuya yatırmadan önce ona "kendi düş ürünü olan birçok öykü"[7] anlatır. Bu öyküleri, öğrencileri ile paylaştığında onların ilgisi de Gülten Dayıoğlu'nu yazmaya yönelten etkenlerdendir.

Kırk altı yıl süresince yazma eylemine kesintisiz olarak devam eden Gülten Dayıoğlu, eserlerinde temelde bazı ilkelere yönelik vurgulama yapar:

"Ben eserlerimde insani ve toplumsal değerler olarak, sevgi, saygı, dostluk, barış, kardeşlik, yardımlaşma, paylaşma, empati-karşısındakini iyi anlama vb. kavramları vurgulayarak, okurlarıma yaşamın içinde bu ilkelerin de varlığını anımsatmaya çalışıyorum."[8]

Çocuk kitapları, çocukların okuma-yazmayı öğrendiği ilk dönemlerde ve sonrasında büyük bir ihtiyaçtır. Öyle ki, yeni öğrenilen kuram aşamasındaki dilin uygulama alanı kitaplar ile, dilin yapısı sağlamlaşır. Bu bağlamda doğru bir Türkçe ve güzel aktarılmış dil ile okuma becerisi, amacına ulaşarak pekişir. Gülten Dayıoğlu bu konuda önemli bir noktaya dikkat çeker:

"Çocuk kitap okurken ana dilinin inceliklerini, omurgasını sezgi yoluyla algılar ve bu algılar belleğine yerleşip kemikleşir."[9]

---

[6] France: 1966, s. 250.
[7] Dayıoğlu, *"30 Yıl Çocuklarla Soluk Soluğa",* s. 57.
[8] 17.05.2009 tarihînde Gülten Dayıoğlu ile yaptığımız söyleşi.
[9] Kökçe, *"Yüzümdeki Kırışıklıklar Kadar Kitap Yazdım",* 2008.

Çocuk edebiyatında yazarların, çocuk kitaplarındaki dilin önemini fark ederek bu farkındalıkla yazması çok önemlidir. Gülten Dayıoğlu, özellikle bu konuya dikkat ederek yazan bir edebiyatçıdır. Dilin öğretiminin yanı sıra, çocukların zihin gelişimine de katkıda bulunur. Ayrıca, ilerleyen yaşlarda çocuğun zengin bir bakış açısı ve temelde hayata dair bazı duyarlıklar edinmesine önem verir. Bu düşünceleri romanlarında konu başlıklarıyla okurun dikkatini çekmek ister ve şunları amaçlar:

"Çocuk ve gençler için yazarken onların bu zamanlarını hoşluk içinde geçirmelerini hedeflemiyorum. Tersine, onlara sevzgi başta olmak üzere, insanı insan kılan temel ilkeleri, didaktik havaya girmeden, hatta heyecan verici serüvenler şerbetinde eriterek, pembe tüllere sararak aktarmaya özen gösteriyorum. Onlarda anadil bilinci oluşturmaya, dil dağarcıklarını zenginleştirmeye çalışıyorum. Roman kahramanları yoluyla insan tiplerini tanıtıyor, türlü sorunlar ve çözümlerden örnekler vererek yaşam deneyimi kazandırmaya çabalıyorum. Okurlarımın hem insan olmanın, hem de yaşadıkları çağın bilincine varmalarını istiyorum."[10]

Çocuk, birçok yazar için farklı anlamlar taşıyabilir. Dayıoğlu için ise "tertemiz bir sayfa"[11]yı ifade eder. Bu söylem, John Locke'un Tabula Rassa'sını andırır. Çocuğa ne öğretilirse, öyle biçimlenecektir. Çocuklara yıllarını veren yazar, onlar için durmadan kendini geliştirmiştir. Her yeni neslin farklı oluşu, değişen ve gelişen dünya ona âdeta ayrı bir enerji verir. Onun için araştırma süregelen, bilgi durmadan yenilenen bir kavramdır. Dolayısıyla eserleri tek düze ya da bir çizgi üzere değildir. Bu durumu yazar şu şekilde ifade eder:

"İnsanların değiştiğini gözlüyor, duyuyor, biliyor ve sezinliyorum. Bu nedenle bugünün insanı için yazarken, otuz yıl öncekinden çok farklı yaklaşıyorum konulara. İletişim araçları ve teknolojinin başdöndürücü ilerlemesi değer yargılarını, duyguları, düşünceleri, görüşleri içten içe yaman biçimde etkilemekte. Korkarım ki insanın özüne de ulaşmakta bu etki. İşte bu görüş doğrultusunda yazıyorum bugünkü okuyucularıma."[12]

Gülten Dayıoğlu eserlerinde işlediği çeşitli konulara rağmen, yazdıklarını ortak bir bağ olan "sevgi" ile biçimlendirir. O, bir yazar olarak dünyada yaşanan tüm olumsuzlukları sevgisizliğe bağlar. Onun için insanlığın bugüne kadar yaşadığı sıkıntılar dikkate değer. Bu yüzden eserlerinde, dünyanın geçmişte yaşadığı iki büyük savaşın izleri, bir yazar duyarlılığıyla anlatılır:

[10] "Gülten Dayıoğlu Neden Çok Seviliyor", *Bizim Market Dergisi,* 2005.
[11] 17.05.2009, Söyleşi. (Ek Bölüm)
[12] Atılgan, *"Üç Kuşağı Büyüten Yazar",* 2005.

"Japonya'ya gittim. Orada Hiroşima'da bombalar altında kalan insanların parçalanmış, oyulmuş, yanmış bedenlerini gösteren belgeleri inceledim. Çok etkilendim. Ayrıca ben barışsever bir insanım. Dünyada savaşların olmamasını, sınırların kalkmasını, tüm insanların birbirine bağlı bir aile gibi yaşamasını istiyorum. Romanlarım bu düşünceden kaynaklanıyor. Çocukların ders çıkarmasını istemiyorum. Gerçekleri algılayıp savaş konusunda kendilerine göre yorumlar üretmelerini umuyorum."[13]

Dayıoğlu, çocuklara hayata dönük bilinç kazandırmayı arzular. Çocuk romanlarında çocuklara anadilini sağlam bir yapı içinde öğrenmelerini sağlarken; çalışkanlık, barış, sevgi, eşitlik gibi kavramlarla kendisinin de ifade ettiği gibi bazı hedefler doğrultusunda yazar. Bunlardan biri de, dünyada bugün büyük sıkıntı olarak tüketim olgusuna, hızla artan nüfusu üretim yapmaya teşvik ederek alternatif sunmasıdır. Gelişen teknolojiyi, bombalar, silahlar yapma yerine, insanlığın yararına kullanmaya özendirir. Romanlarında özellikle, kötülüklere ve hatalı projelere karşı, çocuklar mücadeleyi başlatır. Bu sebeple okur kitlesine bir yol açar: "Siz de başarabilirsiniz!" Bu duygu ile çocuklar, duyarlı bir gelecek adına umut kaynağıdır.

Dayıoğlu, yazarlığa dramatik konunun ağırlıkta olduğu *Fadiş* ile başlar. Sonrasında *Dört Kardeştiler, Suna'nın Serçeleri, Yurdumu Özledim* ve *Ben Büyüyünce* de farklı ağırlıkta da olsa melodram özelliği devam eder. Yazar bu durumu duygu sömürüsü amaçlı değil, konunun doğal sonucu olarak kabul eder. Bu romanlar gerçekçi konu yapısı ile (*Suna'nın Serçeleri* diğerlerine göre kısmen farklı bir konumdadır) öne çıkarlar. Dayıoğlu bu dönemi ve daha sonraki romanlarının konusundaki farklılığı şöyle değerlendirir:

"Edebiyatta dönem dönem belli akımlar belirir. Ama yaşamın değişmez durumu olan dramatik konular hiçbir zaman edebiyattan soyutlanamaz. Son on yıldır, fantastik öğeler edebiyatta daha belirgin bir ilgi görmekte. Ben de dünyadaki bu gidişe ayak uydurarak, fantastik romanlar yazıyorum."[14]

Gülten Dayıoğlu, kahramanlarını fantastik bir kurgu içinde olsa dahi, gerçekleşebilecek bir temelde yaratır. Bu yönüyle çocuk kahramanlar hayata yakındır. Yazar, bu konuda şunları ifade eder:

[13] 17.05.2009, Söyleşi. (Ek).
[14] Kökçe, *"Yüzümdeki Kırışıklıklar Kadar Kitap Yazdım",* 2008.

"Kahramanlarımı yaratırken, gerçek insanlardan esinlenirim. Fantastik kurgu ile yazarken, düşler nice uçuk olsa da bir ayağı yere, yani gerçeğe değmeli… Fantazyaları dozunda kullanmak, sorumluluk bilinci taşımak gibi ilkeleri benimsemek gerekiyor."[15]

Gelişen dünya ile birlikte günümüzde yerini alan ütopik kurgular ve fantazmalar; klasik, akla dayılı metinlerin önüne geçmiştir. Dayıoğlu da, son romanlarında fantastik ve bilim kurguya yönelerek amaçladığı düşünceyi şöyle ifade eder:

"Fantastik ve bilim kurgunun, okurlarımın hayal kurma yeteneklerini tetikleyip bileyeceğine inanıyorum. Biliyorsunuz, bilimde teknikte, sanatta, tüm üreti, yaratı, buluşların mayası hayaldir. Üzgünüm ama, bir ulusça hayal kurmayı sevmiyoruz. Bu nedenle de ülkemizde, bilimde teknikte, sanatta, dünyayı ayağa kaldıracak düzeyde bir yaratı, üreti, buluş gerçekleşmiyor."[16]

Karakter çiziminde, kişiyle ilgili bilgilerin yazar tarafından verildiği açıklama yöntemi ve kişinin davranış, düşünce ve duygularıyla kendini ortaya koyduğu dramatik yöntem iki temel yoldur.[17]

Gülten Dayıoğlu, ilk çocuk romanı *Fadiş'*te birinci yolu net bir şekilde kullanır ve karakterini açıklama yöntemiyle tanıtır. *Fadiş'*ten sonra iki yöntemi birlikte kullanarak karakterlerini tanıtır. Özellikle son romanlarında dramatik yöntem ağırlıktadır.

Dayıoğlu'nun çocuk romanları, özellikle çocuk edebiyatında daha yoğun kullanılan bir pedagoji içerir. Onun çocuk romanları gerçekçi ve fantastik türde olmak üzere iki dönemde incelenirse, birinci dönem ve ikinci dönem romanları farklı pedagojik özellikler içerir. Bu fark bir anlamda çağın, yaşanan toplumsal tarihîn de gerekliliği olarak düşünülebilir. İlk çocuk romanının yazım tarihî 1963'ten, son çocuk romanını yazdığı 1996'ya kadar geçen otuz üç yıllık sürecin bir anlamda sonucudur.

Bu romanlardaki konular ve çocuklara verilmek istenen iletiler, onları bilinçlendirmek adına nelere dikkat edildiği gibi hususlarda bir değerlendirme yapılırsa:

Fadiş romanında, anne ve babasının ayrılması sonucu aile ortamında büyüyememiş ve şartlar dolayısıyla ikisinden de uzakta zorluklar yaşayan bir çocuğun hikâyesi anlatılır. Fadiş, genel olarak her türlü zorluğa katlanan, yaşına göre olgun bir çocuktur. Fadiş, bütün çocuklara okumaya olan düşkünlüğü, dürüstlüğü ve yardımseverliği ile örnektir. Romanda Fadiş'in

[15] Atılgan, *"Üç Kuşağı Büyüten Yazar",* 2005.
[16] 17.05.2009, Söyleşi. (Ek Bölüm).
[17] Tekin: 2002, s. 79.

farklı mekanlarda etrafına uyumu çevresinde köy hayatı ve gelenekler önemli bir ayrıntı olarak uzun uzun anlatılır. Köy hayatı zordur, sıkıntılıdır; ama çok eğlencelidir düşüncesi ile köy olumlanmıştır. Köye faydalı olmak önemlidir. Yazar, bu roman ile sonuç olarak çocuklara "Okuyun, iyi bir meslek sahibi olun ve köyünüzü unutmayın!" iletisini verir.

Çocuk romanlarının ikincisi *Dört Kardeştiler'*de ana çocuk karakter Feten'dir. Burada anne ve babanın ardından dedenin de ölümüyle dağılan bir aile anlatılır. Dört kardeşin en büyüğü Feten'dir. O, sorumluluk sahibi oluşu, kardeşlerine bağlılığıyla örnektir. Dede, kız çocuklarının okumasına karşı olduğu için onu okula göndermek istemese de baba bu konuda aksini düşünür ve kızını okula gönderir. Romanda eğitime önem verilir ve bu konuya vurgu yapılır. Ailenin büyüklerinin ölümüyle çocukların muhtar tarafından para karşılığı evlatlık verilişi önemli bir sorundur. Nitekim, sevgisiz ailelere evlatlık verilen çocuklar mutsuz olur. Bu dramatik konu ile çocuğa sevgi ile yaklaşılması ve para karşılığı evlatlık vermenin sonuçları anlatılır. Türlü sıkıntılar Feten'in köyde kalan iki kardeşine bakmak üzere ve "bire bin veren topraklara" yani köye dönüş ile köy hayatına dair bir olumlama söz konusudur.

Suna'nın Serçeleri, çerçeve anlatı özelliğiyle farklı bir kurgu örneğidir. Suna, top oynarken kireç kuyusuna düşerek ile odasında kalmaya mahkum olur. Penceresine gelen serçeler hasta olduğu günlerde ona her gün bir öykü anlatırlar. Bu yönüyle fantastik kurgu karşımıza çıkar. Farklı renkteki kuşlar, her gün ibret dolu öyküler anlatırlar. Okuyucu açısından "gerçek mi?" düşüncesiyle bir muğlaklık yaşanır. J. Parla'nın bu konuda ifadesi şu şekildedir:

"Fantastik türünde yazar okurla kurduğu anlaşmayı muğlak tutar; okura olayları akılla mı, yoksa doğaüstü varsayımlarla mı çözümleyeceğini açıklıkla belirtmez."[18]

Serçeler tarafından anlatılan öykülerde, tehlikeli oyunlardan kaçınılmasının gerektiği, kendini, beğenmenin başına belalar getireceği, başkalarına zarar vermenin insanı mutlu etmeyeceği, insanın çalışarak, üreterek kötülükten kurtulacağı gibi birçok iletiler farklı renkteki serçelerin anlattığı öykülerle ifade edilir. Suna'nın bu öyküleri hastalığı süresince kendisinin yazdığı ve iyileşince bu masal dünyasının onun düş ürünü olduğu açığa çıkar.

Yurdumu Özledim göç sorununu işleyen bir romandır. Özellikle Almanya'ya göç ve beraberindeki sıkıntılar dile getirilir. Yabancı dil bilmeme, Türk çocuklarının okul sıkıntısı, yabancıların Türkleri küçümseyici tavırları üzerinde durulur. Köye gelen oyuncaklarla sevinen Atıl'ın, Almanya'da daha fazlasını bulacağını zannedip aksini yaşaması, oraya

[18] Parla: 2000, s. 26.

özenenlere bir örnektir. Aile ve Atıl Almanya'da çok zor günler geçirir. Sonunda aile, yabancılara hizmet edip aşağılanmaktansa kendi topraklarında insan gibi yaşamaya karar vererek yurda, köyüne döner. Burada insancıl, konuksever, hoşgörülü, gösterişten uzak yaşayacaklardır.

Ben Büyüyünce romanında kan davası ve 1970'li yıllarda yaşanan terör ele alınmıştır. Kan davası yüzünden yeni doğmuş bebeklerin bile hayata sıkıntıyla başladığı ifade edilir. Aile büyüklerinin çocukları kinle büyütmesi ve sonrasında yaşanan acılar anlatılır. Bu ailelerin çocukları göç etmek zorunda kaldıkları için gittikleri yerlerde çevreye uyum sağlayamazlar. Gecekondu mahallesinde, farklı sebeplerle göç etmiş ailelerin çocukları bir varoluş mücadelesi verir ve bazen de kötü alışkanlıklar edinirler. Romanın kahramanı Erek, kan davasından kaçarken, terör kurşunuyla hayatını kaybeder. Ölüm korkusu, kan davasının sonucu olarak başlar ve sürer.

Dünya Çocukların Olsa, yazarın ilk kez bilim-kurgu ve fantastiği bir arada kullandığı romanıdır. Bu roman ile birlikte daha evrensel bir anlatım ve kurgu karşımıza çıkar. Bilim kurgu türünde olduğu gibi kişiler iyi ve kötü olarak iki gruba ayrılır. Bu romanda da dünyayı kendi istekleri doğrultusunda yok edenlerle, çocuklar kötü ve iyiyi temsil ederler. Ana karakterden ziyade çocuklar genel olarak mücadele verir. Çocuklar dünyanın kurtuluşunun tek umududur. Dünyayı ikiye bölerek, birbirini yok etmeyi arzulayanlar birbirlerini yok edeceklerdir. İnsanların kutuplaşması ve dünyanın insanlarca yaşanmaz hale gelişi eleştirilir. Kötülüklerin tek sebebi sevgisizlik, çare ise sevgidir. Çocuklara savaşın, bencilliğin, kötü fikirler üretmenin, aklı ve teknolojiyi bu sebeple kullanmanın yanlışlığı anlatılır. Sadece çocukların olduğu bir dünyada; özgürlük, dirlik ve eşitlik içerisinde yaşanılacağı iletisi verilir.

Akıllı Pireler, fantastik bir kurguyla anlatılır. Olağanüstü yetenekli bilim adamı, hayvanlarla özellikle pirelerle iletişim kurar ve dillerini anlar. Bu sayede pirelerin dünyası anlatılır. Bu romanda da öne çıkan belli bir karakter yoktur. Pireler, insanlık için olumlu ve olumsuz düşünenler olmak üzere iki gruba ayrılır. Pireler aracılığıyla insanların olumsuz yanları, dünyada yaşanan kötülükler, savaşlar eleştirilir ve bunun sebebi olarak sevgisizlik gösterilir. Çocuklara sevgi ile sorunların çözülebileceği anlatılır.

Işın Çağı Çocukları, bilim kurgu ve fantastiğin bir arada kullanıldığı bir romandır. Bu romanda da ana çocuk karakter görülmez. Özel olarak bebeklikten itibaren yetiştirilen "bin dâhi" insanlık yararına bilimsel gelişmeler yapar. Bilimi, insanlığı yok etmek adına kullananların ürettikleri nükleer bomba yüzünden dünya yaşanmaz hale gelir. Verilmek istenen ileti bilgiyi olumlu ya da olumsuz amaçla kullanmak insanların elindedir. Kötü amaçlı

kullananlar sonuçta kendilerini yok eder, "bin dâhi" sayesinde dünya yeniden yaşanabilir bir yer olur. Çocuklara, istenirse tüm zorluklar aşılabilir duygusu yaşatılır.

Ölümsüz Ece, fantastik kurgu ile tarihî harmanlayan bir romandır. Ece düşünceleri yüzünden olumsuzlanan bir kızdır. Ece'nin anlattıklarıyla insanlık ve bilim tarihîne adeta yolculuk yapılır. Ayrıca o, tarihe ve kazıbilime olan ilgisi ile araştırmacı yönüyle örnek olur. Önemli buluşlar, olaylar anlatılarak, okuyucuda kazıbilim ve tarihe dönük ilgi ve istek uyandırılır.

Parbat Dağının Esrarı da fantastik kurgu ile yazılmıştır. Küçük Bahçıvan, bitkisever komşuları sayesinde bitkileri tanır, onlarla iletişim kurar. İnsanların sevgisizliği ve doğaya verdiği zararlar "alev şelalesini", savaşlar "yaprak kasırgasını" doğurur. Bir anlamda doğa kendine yapılanı sorgular. İnsanlığın dünyadaki güzelliklere, savaşlarla, doğayı hor kullanmakla cevap vermesi sonucu bitkilerin ölmesi, dünyanın yaşanmaz bir hale gelmesi eleştirilir. İnsanlığı kurtaran, doğayla ilgisi olandır. Romanda, çocukları doğaya yaklaştırmak, savaşın kötülüğünü bitkiler aracılığıyla anlatma amacı vardır.

Midos Kartalının Gözleri, bilim-kurgu ve fantastiğin bir arada işlendiği romanda, Adem köy çocuğu olarak bulundukları yörede yazları turist rehberliği yapar. Çalışkan ve araştırmacıdır. Eserde, çalışmanın erdemi, para kazanmanın önemi, tarih bilincinin gerekliliği savunulur. Adem, zorluklar karşısında yılmaz ve ilk fırsatta eğitime yönelir. Tarihî eserlere ilgisi ile bu konudaki bilinci, örnektir. Diğer bilim kurgu romanlarda olduğu gibi konu burada da evrenseldir. Ayrıca, anadili yanında, yabancı dil öğrenmenin gerekliliği ve kahramanın tüm dünyayı gezdikten sonra bile yurduna dönüşü ile yurt sevgisi üzerinde durulmuştur.

Tuna'dan Uçan Kuş, tarihî konulu çocuk romanıdır. Devşirme olan Boris'in hikâyesi ile çocuklara tarih serüveni yaşatılır. Boris, başarıları sayesinde Osmanlı'da belli bir mevkiye gelmiş önemli bir askerdir. Yaşamının son yıllarında ise, devşirme alındığı çiftliğe döner. Burada bilimle uğraşarak, yazdığı kitaplarla efsaneleşen bir bilim adamı olur. Behram'ın en önem verdiği unsur kitaplardır ve "kitap" ile tüm dünyaca tanınan bir bilim adamı olur.

Gökyüzünde Mor Bulutlar, fantastik öğelerle örülü bir romandır. Jambuna Ana efsanesi ve onun insanlık ilkeleri, insanlığın geleceği adına değer taşır. Romanda, yetişkin bir karakter olarak karşımıza Kaptan Pilot Murat çıkar. Eserde insanların modernleştikçe ilkelleşmesi, gerilemesi eleştirilir. Korsan yayınlarla insanlığın kötüye giden yönlerine dikkat çekilir. Özellikle sevgisizlik ve duyarsızlık üzerinde durulur. Eski insanların her atığı değerlendirmesi, türlü ihtiyaçlara dönüştürmesi örneklendirilerek okura anlatılır. İnsanların

teknolojinin ilerlemesiyle makineleşmekte oldukları, dostluk, sevgi, kardeşlik, özveri gibi manevî değerleri önemsememelerinin onların sonu olacağı anlatılır.

Ganga, fantastik kurgusu ile dünyada yaşanan savaşlara dikkat çeker. İnsan, beyni ile üstün bir varlıktır; fakat bu üstünlüğü yaptığı savaşlar gölgeler. Ganga, özel bir çocuk olarak dünyaya gelir. Henüz çok küçükken başarıları ve duyarlılığıyla dikkat çeker. Ganga'nın kişiliğinde, sabırlı olmanın ve insan olmanın bir erdem olduğu ifade edilir. Dünyayı yaşanmaz hale dönüştürenlerin beyinleri "et"tir; fakat insanlığın yararına birtakım mücadeleler verenlerinki "üstün"dür. Dünyayı ele geçirmeye çalışanlara karşı mücadele eden Ganga, beyninin olağanüstü özellikleriyle özel bir ağ aracılığıyla zihinlerini kullananlarla iletişim kurar. Dünyadaki kötü düşünenlere karşı bu özel ağ yetecektir. Burada, mücadelenin özünde düşünceyle olması gerektiği vurgulanır, tabi sevgiyle birlikte.

Dayıoğlu'nun çocuk romanlarında genel itibariyle, olumsuzluklara karşı her zaman umut vardır. Her türlü olumsuzluğa, sevgi ile cevap verilir. İnsanların, insani özelliklerini unutmaması gereklidir.

Yazar ve çocuk edebiyatı hakkında verilen bilgiler ile romanların kısa değerlendirmelerinden oluşan "Giriş" bölümünü, romanların özeti ardından asıl kahraman konumunda bulunan çocukların tanıtılarak değerlendirilmesi izleyecektir.

ROMANLAR

“Her kitap, okurunu biçimlendirmeyi hedefleyen bir pedagojidir.”

J. Derida

FADİŞ

Romanın Özeti

Fadiş romanı, Kurtuluş Savaşı sırasında, Toroslu kasabasında başlar. Fadiş'in annesi Cemile, savaşın yıkımlarıyla ailesini kaybetmiş, geriye yanmış bir ev ve annesi ile çaresiz kalmıştır. Zor durumda olan anne Naciye Kadın, tanımadığı halde kasabaya gelen Kamil Bey adında bir beyle kızını evlendirir, Cemile de annesine bakmayı kabul ettiği için bu evliliği kabul etmiştir.

Evliliklerinden kısa bir süre sonra Cemile, Fadiş'i dünyaya getirir; fakat Kamil Bey, Fadiş'e rağmen evden uzaklaşır, kasabadan ayrılır. Üç yıl sonra Naciye Kadın vefat eder. Cemile bir kızıyla yalnız ve parasız kalır. Kamil Bey başlangıçta Cemile ile kızını şehre gelmesi için ısrarcı davranır. Cemile, annesinin ölümünden sonra bu çağrıya yarak kızıyla beraber eşinin yanına gitmeye karar verir. Şehre gittiklerinde, Kamil Bey, onları iyi karşılamayacaktır; çünkü o başka biriyle beraber yaşamaktadır. Kamil Bey'in tek istediği, Cemile'den boşanıp, beraber olduğu kadınla evlenmektir; fakat Cemile bu teklifi, boşanmış bir kadının hoş karşılanmayacağı, ayıplanacağı düşüncesiyle kesinlikle reddeder. Bir anlamda burada Fadiş'in hayatı düğümlenir; çünkü Kamil Bey, Cemile'nin kızına olan düşkünlüğünü kullanarak, birkaç kez Fadiş'i kaçırıp hedefine ulaşmayı planlar. Kaçırdıktan sonra, babası Fadiş'i yengesine bırakır. Fadiş burada sürekli horlanır ve kötü günler geçirir. Fadiş'in sıkıntılı günleri annesinin onu kurtarmasıyla kısmen son bulur. Cemile, kızına kavuşmanın mutluluğunu yaşayamadan, bulduğu işte çocuğu ile kabul edilemeyeceğini öğrenir. Bu sarsıntılardan en çok etkilenen de Fadiş olacaktır kuşkusuz. Cemile, Fadiş'i ona bakmaya istekli olan, köydeki akrabası Zehra Kadın'ın yanına göndermek zorunda kalır. Fadiş gecikmeli de olsa burada okula başlar ve bu ailede gelenekleriyle aile ortamında günlerini geçirir. Cemile Ankara'da bulduğu iş sayesinde, Fadiş'i yanına yatılı bir okula aldıracaktır. Fadiş çok alıştığı köydeki hayatından ve arkadaşlarından ayrılırken üzülür; fakat okuyacak iyi bir meslek sahibi olacak, köyü de unutmayacaktır. Cemile'nin tek istediği ise, kızını bu sıkıntılardan kurtarıp, ona yanında iyi bir hayat sunabilmek ve onu okutmaktır.

Fadiş, Altın Kitaplar, 38. Basım, İstanbul, 2007, s. 160.

Romanın Kahramanı

FADİŞ

Romanda kişilerin daha çok hareketleri, yaşadıkları anlatılarak değerlendirmeler yapıldığı için Fadiş'in dış görünüm ve yapısı hakkında pek net cümleler yakalayamıyoruz; ancak roman genelinde başkalarının açıklamalarından ona dair bir çıkarım yapabiliyoruz.

Cemile, Fadiş'i tanıdıklarının yanına bırakmak üzere düşünürken;

"Fadiş'in sokuluşları, neşeyle iri, siyah gözlerini yüzüne dikişleri, ağır başlılığı, büyük insan gibi davranışları, gözünün önüne geliyordu." (s. 41)

İfadelerinden Fadiş'in dış görünümü ve yapısı hakkında bilgi edinilir. Ayrıca, yanında kaldığı Hafize Ninesinin; uysal ve sevimli bir yüzü ile koyu kestane saçları olduğunu ifade etmesi de Fadiş'in portresine eklemeler yapar.

Romanda yaşına göre fazlaca sıkıntılar yaşayan ve olması gereken aile sıcaklığından uzak, hayat yolunda tutunmak için adeta çırpınan Fadiş'i bir süreç halinde psikolojisini değerlendirerek tanıtmak daha doğru olacaktır.

Fadiş, daha doğumuyla kendini farkında olmadığı sıkıntılı bir hayatın içinde bulur. Baba, Fadiş bir yaşındayken kasabadan ayrılır ve altı ay sonra onlardan uzun süre kopar. Aradan geçen üç yıl süresince Cemile annesine ve kızına bakmak zorundadır. Kamil Bey ise, Cemile'ye kızıyla şehre gelmesini, annesi Naciye Kadın'ı ise kasabada bırakmasını söyler. Cemile bunu asla kabul etmez.

Bir süre sonra Naciye Kadın vefat eder. Artık Cemile'yi kasabaya bağlayan bir şey kalmamıştır. O da çaresiz şehre, kocasının yanına gider; fakat Cemile hiç de hoş karşılanmaz ve istenmez. Çünkü, Kamil Bey şehirde bir başkasıyla beraber yaşamaktadır. Çaresiz kalan Cemile, şehirdeki hemşehrilerinin yanına gider ve onların bulduğu işte, bir doktorun yanında hizmetçi olarak kızıyla birlikte yaşar. Bu iş için İstanbul'a gelmişlerdir. Onların hayatında önemli bir yeri olan otobüs seyahatleri ve yer değiştirmeler, kasabadan şehre, şehirden İstanbul'a ve daha sonra başka yerlere de, bu şekilde ilmiklenir.

İstanbul'da yanında bulundukları doktor ve hanımı onlar için kurtuluş olmuştur; Cemile kızından ayrılmamış, kızının yanında kalmasına izin vermişlerdir. Tüm bu olumlu durumlara rağmen doktorun hanımı, Cemile'ye hizmetçi olduğu için tepeden bakar. Daha kötüsü, kızını hor görür, azarlar;

“Hanım da her fırsatta Fadiş’i horluyor, ‘Nasıl olsa gidecek yeri yok,’ diye Cemile’ye yüklendikçe yükleniyordu.” (s. 24)

Evin tek çocuğu Aydın ise, annesinden cesaret alarak onu hırpalayıp, tartaklar.

Cemile, hanımın kendisine çok yüklenmesine ve çalıştırmasına bir şey demez; fakat kızını azarlayıp, hor görmesini sindiremez. Bir gün hanımın, kızını odaya kilitleyip onu terbiye etmeye çalışmasına dayanamaz ve onunla tartışır. Bu tartışmada kızını merak eden, tutuşan anne ilk defa hanıma cevap verir ve o gün işinden kovulur.

Doktor Bey’in yanından ayrıldıktan sonra hemşehrilerinin yardımıyla bir başka iş bulur. Bu evde yaşlı ve bakıma ihtiyaç duyan Saime Hanım vardır. Buraya yerleşen Cemile ve Fadiş bir müddet rahat edecektir.

Saime Hanım Fadiş’i tıpkı bir torun gibi sever ve ilgi gösterir. Fakat mutlulukları çok sürmez, baba kurduğu türlü planlarla onların hayatını bozmaya ve kendi hedefine ulaşmaya kararlıdır.

Kamil Bey, onları kandırmak için iyi bir baba portresi çizer; düzeldiğini ve kendileri için çabaladığını kanıtlamaya çalışır. Cemile’ye Akkale’de ev tutacağını ve yeniden bir aile olacaklarını söyler. Fadiş’i de gitmeden gezdirmek istediğini belirtir. Baba, kızı uzaklaştırır ve çok geçmeden de planını uygular. Trenle onu Akkale’ye kaçırır.

“(…) Fadiş, bağıra bağıra ağlıyordu. Kamil Bey onu yatıştırmak istiyordu. Fakat Fadiş, başına gelenleri sezmiştir. Babasının hiçbir sözünü dinlemiyor, ona inanmıyordu.” (s. 34)

Trende sürekli ağlayan Fadiş’i, trenden atmakla tehdit eden baba, çocuğu iyice içine kapatır. Cemile de Fadiş’in babasının yanında kalmasından endişelidir. Kendi istekleri için çocuğunu kullanan baba, ona başka kötülükler de yapabilir diye korkar.

Akkale’den Gökpınar’a doğru devam eden yolculuk, Kamil Bey’in teyze oğlunun evinde son bulur. Orada çocuğa teyze oğlu Sami Bey bakacaktır.

Cemile uzun aramalar sonunda Fadiş’in yerini öğrenir. Fadiş burada bulunduğu süre içerisinde de huzurlu günler geçirmez. Sami Bey ve eşi Gülsüm, güya eğitmek için onu arada bir döverler. Bu durumu öğrenen Cemile, çocuğunu alır ve oradan ayrılır.

Cemile kızına kavuştuktan sonra tekrar eski işine dönmek isterse de dönemez, çünkü geçen sürede yerine başka biri alınmıştır. Çaresiz başka iş aramaya başlar. Fakat hiç kimse Fadiş’i kabul etmez. O da çözüm olarak, onu Toroslu Kasabası’nda yaşlı ve kimsesiz bir

kadınla olan Hafize Nine ile anlaşarak yanına bırakmaya karar verir. Ona aylık para yollayacak o da Fadiş'e bakacaktır.

Fadiş yaşına göre olgun bir çocuktur. Her gittiği yer ile kolayca kaynaşabilen bir yapısı vardır. Hafize Nine'ye de çabuk alışır. Birbirlerine yoldaş olurlar. Beraber yediklerine, elinde olanlara şükrederler.

Hafize Nine bir gün telaşlı bir halde eve gelir, sezdirmemeye çalışsa da Fadiş onda sıkıntılı bir hal olduğunu anlar. Bu sıkıntının babasıyla ilgili olduğunu hisseder ve haklı da çıkar. Babasından karabasan görmüş gibi korkar. Baba onun için kötü günleri ifade etmektedir. Ondan kaçmak ister. Yanına gelmesini hiç istemez. Hafize Nine'yle geçirdiği güzel günlerin sona ereceğini düşündükçe çok üzülür.

"Fadiş'in rengi, günden güne soluyordu. Her kapı çalınışında, ikisinin de yürekleri hopluyordu." (s. 54)

Bu durum birkaç gün sürer ve bir gün postacı, Cemile'den mektup getirir. Kamil Bey Cemile'ye hatasını anladığını yeniden iş kuracağını ve onları da yanına alacağını yazar ve Fadiş'i babasıyla konuşturmasını söyler. Fakat Hafize Nine de, Fadiş de babaya güvenmemektedir.

"(…) Babama ben bile inanmıyorum. Beni İstanbul'dan alıp Akkale'ye kaçırdı. Yolda soranlara, 'Bunun anası öldü' dedi. Duymadığımı sanıyordu ama, ben hepsini duydum. İşte o zaman ondan soğudum." (s. 55)

Fadiş'in özetleyerek aktardığı bu durum, onun psikolojisini yansıtmaktadır.

Cemile'nin isteği üzerine Hafize Nine, Fadiş'i babasıyla görüştürmeye başlar. Onlara hediyeler alan baba, evlerine yiyecekler gönderir ve artık "iyi bir baba" olduğunu kanıtlamaya çalışır. Aslında niyeti Cemile'nin kendisinden boşanması için Fadiş'i kaçırıp, şantaj yapmaktır. Baba yine gezdirme bahanesiyle kızı kaçırır, Tanardı'na giderler. Orada bir adaya yerleşirler. Tanardı'nda bulunan Fadiş'in amcası ve yengesi tek sığınak yeridir.

Bir gün otururlarken babası kızına, "Annenle ayrılınca hangimizle kalmak istersin?" diye sorunca, Fadiş hiç düşünmeden "Annem!" diye cevap verir. Fadiş'ten kendisini istemediğini duyan Kamil Bey çıldırır ve onu döver. Ertesi gün de ortadan kaybolur. Fadiş korkuyla beraber çaresiz yengesinin yanına gider, yengesine babasın yaptıklarını anlatınca onlar da bu küçüğün durumuna acır ve onu korurlar. Babası gidince Fadiş kendi kendine iç çeker: "Babam, başkalarının babalarına hiç benzemiyor. Yabancı gibi." (s. 67)

Babası onu hiç öpmemiş, ona candan sarılmamıştır. Baba sevgisinin eksikliğini duyar, üzülür.

Fadiş, yengesi ve amcasıyla kaldığı günlerde sığıntı ve hizmetçi gibi yaşar. Ne kadar sesini çıkarmasa da yengesi kızacak bir şey bulur. Üç ay sonra yengesinin oğlu olur ve Fadiş o zaman az da olsa işe yarayan çocuk konumuna geçer. Kışın ortasında yengesinin rahatsızlığıyla birlikte çocuğun bezlerini çeşmede yıkayacak birisi lazımdır. Sabah serinliğinde buz gibi suda elleri kızarır; fakat Fadiş'in hiç sesi çıkmaz. Zehra yengesi hastadır, yengesinin annesi de ancak işlerin üstesinden gelmeye çalışıyordur.

"Üstü başı kirlenmiş, basma giysisinin çiçekleri kirden yok olmuştu. (…) Bazen sabahları bir kıyı ekmek yiyen Fadiş, akşama değin onunla dolaşmak zorunda kalıyordu. Karnı acıksa da, istemeye utanıyordu." (s. 70)

Amcası Cemile'ye Fadiş'in yanlarında olduğunu haber verir. Rahatsız olmamasını burada ona baktıklarını söyler. Cemile de onlara para gönderir. Fadiş yengesi tarafından hor görülür, her hareketiyle suçlanır. Amcası Cemile'ye tekrar bir mektup yazarak kızı almasını söyler. Fadiş ilkin annesine kavuşacağı için sevinse de, daha sonra onu yanına alamayacağını, yine birilerinin yanına bırakacağını öğrenir ve her şeye küser. Rengi solar, hiç neşesi kalmaz.

Zehra kadın, Cemile'nin teyzesinin kızıdır. Çocuğun durumunu uzaktan duyup çok üzülüyordur. Kocası Bekir Ağa'ya durumu anlatır ve annesinin para göndereceğini üstlerine yük olmayacağını söyler ve Fadiş'i Örenköy'e yanlarına alırlar. Fadiş, buna pek sevinmez, çünkü yaşına göre çok fazla yere, aileye, düzene alışmak zorunda kalmış ve artık yeni gideceği yerlerden, yeni insanlar tarafından nasıl karşılanacağı duygusundan korkar olmuştur. İçinde bu kaygılarla zor şartlarda yolculuk yapan Fadiş, gittiği yeri çok sevmiştir. Zehra Kadın, annesine benziyordur ve ona anne sıcaklığını hissettirir. İlk aşamada zorlansa da yapı olarak çabuk alışan bir çocuktur:

"Fadiş, iyimser bir kızdı. Oyunlarda mızıkçılık yapmaz, hep haklıdan yana olurdu. Oyun kurmakta birinciydi. (…) Kimseyle kavga etmezdi. Kavga etmek isteyen arkadaşlarına da engel olup, kavgacıları yatıştırırdı." (s. 99)

Köye geldikten sonra neşesi iyice artan Fadiş; "Bu köyü ve köylüleri çok sevmişti ama, içinde bir tedirginlik vardı. 'Beni bir gün buradan da alıp giderler.' diye kaygılanıyor, ' Toroslu'dan, Tanardı'dan çekip kopardıkları gibi buradan da ayıracaklar beni!' diyordu. Bu kaygı neşesini kaçırıyordu." (s. 112)

Günler geleneksel motifler içerisinde çok güzel geçiyordur. Ramazan gelmiştir, bu aya özel eğlenceler, birlikte yenen yemekler Fadiş'i çok mutlu eder. Arkadaşlarıyla oyunlar oynar; fakat Zehra Kadın'ın oğlu Hasan ile kavgalarına üzülür. Hasan, Fadiş'e sık sık sığıntı olduğunu, o evde fazla olduğunu hissettirerek kavga çıkarır, Zehra Kadın da Fadiş'i azarlar. Onun yüzünden kocasıyla oğlu arasında kaldığını söyler.

Hasan ile ne kadar kavga da etseler de çok sürmeden barışır, yeniden oynamaya, koşmaya başlarlar. Köyde yaz, çocuklar için ayrı bir eğlencedir. Tarlalarda yapılacak işlere yardım edilir, tüm köy çocukları birlik olur, çalışırlar.

Fadiş'in üzüldüğü diğer konu ise, okula başlamaması, diğer arkadaşları gibi okuma-yazma bilmemesidir.

Cemile, kızının bir yıl önce okula başlayabilecek yaşa geldiğini öğrenir ve Bekir Ağa'ya para ve Fadiş'in nüfus kağıdını gönderir. Bekir Ağa Fadiş'i okula yazdırır. Böylece tek amacı Fadiş'i okutmak olan Cemile dileğine kavuşur, Fadiş de en az annesi kadar sevinmiştir.

"Fadiş, okula başladığı gün sevinçten uçuyordu." (s. 139)

Fadiş, okuyup etrafına yardımcı olmak istiyordu. Okul günleri heyecan içinde geçer.

Cemile, bu süreçte, Ankara'da varlıklı bir ailenin yanında hizmetçiliğe başlar. Onlar Cemile'yi sevmiş, kızı için çırpınan anneye üzülüyorlardır. Fadiş'i yanına almak için yardımcı olmalarını isteyen Cemile'yi de kırmazlar. Kız için yatılı bir okul ayarlarlar. Artık kızını yanına getirebileceğini öğrenen Cemile çok mutlu olur. Fakat Fadiş, annesine kavuşmayı her ne kadar istese de bulunduğu yere alışmıştır ve artık bir başka yere daha alışmayı göze almak ona zor gelmektedir.

"İmece usulüyle yaptıkları ve bu yıl ilk defa kullanacakları okulundan ve arkadaşlarından ayrılmak düşüncesi, onu çok kaygılandırıyordu." (s. 155)

Fadiş yaşına rağmen çok fazla şey yaşamış, erken olgunlaşmış bir çocuktur. Tüm sıkıntılarına rağmen her zaman içinde umudun kıvılcımı vardır, hep güzel günlerin geleceğini hayal eder, küçük şeylerden mutlu olur.

"Fadiş, küçüklüğünden beri bağlandığı her yerden ve her şeyden koparılmıştı. Bu nedenle, durumu olağan karşılamaya çalışıyordu. Yatılı okula verileceğine seviniyor, içine güven doluyordu." (s. 157)

Artık Fadiş için yolculuk zamanı gelir; Ankara'ya çağrılır. Teyzesi, Bekir Ağa ve Hasan evlerinde onun varlığına çok alışmışlardır. Köydeki tüm çocuklar Fadiş'i sever. Aynı şekilde Fadiş de onlara alışmıştır; fakat çaresiz Ankara'ya annesinin yanına doğru yola koyulur, gelecek güzel günlere olan inancıyla, okuyacak, köyünü de asla unutmayacaktır.

DÖRT KARDEŞTİLER

Romanın Özeti

Fadiş romanının aksine zaman ve mekanla ilgili bir anlatım yapılmadan çocukların oyunlarıyla roman başlar.

Hasibe Kadın, yedi çocuk doğurmuştur. Dört tanesi küçük yaşta ölen çocuklardan üçü, diğerleri gibi kızdır. Hasibe Kadın, kendi köyleri olan Apan köyünün korucusu olan baba gibi, bir oğlan çocukları olmadığı için üzülür. Üçüncü kızın adını, dördüncünün cinsiyetinin dönmesini istedikleri için "Döndü" koyarlar. Gerçekten de son çocuk erkek olur; fakat doğumdan kısa süre sonra Hasibe Kadın vefat eder. Geriye çocukların başında duran dedeleri ile yılın neredeyse tamamında köy koruculuğu yapmak zorunda olan baba kalmıştır. Kardeşlerinin yardımına koşan ve onlara adeta annelik yapan Feten, romanda en çok üzerinde durulan karakterdir.

Feten en büyük çocuk olduğundan diğerlerine göre daha sorumluluk sahibi ve ön plandadır. Kardeşlerinin tüm bakımları Feten'in omuzlarındadır.

Roman boyunca Feten'in türlü fedakârlıkları anlatılmıştır. Baba köy korusunda, yaşlı ve topal dedeleri ise başlarındadır. Günler, mevsimler böyle geçer, Feten okula gider, kardeşlerine bakar. Bir gün baba, koru anlaşmazlığı yüzünden vurularak öldürülür. Öksüz ve de yetim kalan çocuklara bakmak zor olduğundan, muhtar ile dede, çocukların evlatlık verilmesine kanaat getirilerek ilk olarak Habibe ile Döndü'yü gönderirler. Bir süre sonra dede de rahatsızlanarak vefat eder. Feten ile Yaşar tek başlarına kalırlar. Muhtar diğer çocukları da evlatlık verir. Feten yeni ailesinde çok huzursuzdur; çünkü bu aile onu hizmetçi olarak yetiştirmek ister ve eziyet eder. Bu evde bir gün yangın çıkar. Yaralanan Feten, hastaneye kaldırılır. Oradaki başhekime yaşadıklarını anlatır. Durumuna çok üzülen başhekim Feten'e yardım eder, iyileşince köyüne göndermeye karar verir. O da bire bin veren topraklara -köyüne- dönecek ve bundan böyle orada yaşayacaktır.

Dört Kardeştiler, Altın Kitaplar, 25. Basım, İstanbul, 2006, s. 160.

Romanın Kahramanı

FETEN

Romanda karşımıza 6 yaşında iken çıkar. *Dört Kardeşler,* bir karakter üzerinde durularak yazılan bir roman değildir. Genel anlamda dört kardeşten de bahsedilmeye çalışılmış; fakat durumu ve yaşı itibariyle Feten ön plana çıkmıştır.

Feten'in dış görünümü hakkında bilgiyi yine anlatıcı ve Feten'in "iç monolog"undan öğreniriz. O güne kadar kendine dikkat etmeyen Feten küpe için kulağını deldirir ve bunu görmek için aynaya bakar. Bu vesileyle, anlatıcı aracılığıyla Feten'in portresi çizilir:

"İri yeşil gözler, pırıl pırıldı. Sarı saçları, alnında ve şakaklarında kuş tüyleri gibi kabarmıştı. Aynada kendine gülünce inci gibi bembeyaz dişlerini gördü. Her şey güzeldi, fakat burnunun üstünden yanaklarına doğru yayılan çiller, canını sıkıyordu. 'Şu çiller olmasaydı.' diye söylenerek aynayı yerine koydu." (s. 54)

Babası ise:

"Yavrum çok akıllı. Büyük insan kadar anlayışlı. Üstelik, yaşından umulmayacak kadar sabırlı ve güçlü…" (s. 34) diyerek onun erken olgunlaştığına dikkat çeker.

Romanın başında anne vefat eder ve daha çok küçük olan Yaşar'a ve diğer kardeşlerine annelik yapmak Feten'in üzerine düşer:

"Evin yükü, dört kardeşin en büyüğü, Feten'in omuzlarındaydı. Yaşar'ın bezlerini ve bulaşıkları o yıkıyordu (…) Feten, bu işleri isteyerek yapıyordu. Çünkü kardeşlerini, babasını, dedesini ve evini çok seviyordu. Hele babasını! Onu herkesten çok severdi. Sonra Yaşar'ın sevgisi gelirdi. Daha sonra da Habibe, Döndü ve Dedesi…" (s. 11)

Geçen süre içerisinde Feten kimliği; annelik, çocukluk, ablalık arasında gidip gelir:

"Feten hepsinden çok yorulmuştur. Önce ev işi, sonra oyun oynamak, kardeşlerinin ardından koşmak ve sık sık Yaşar'ı sırtlamak… (…) Feten, kendi kendine, 'İçeriye girip sofrayı kurmalı, kardeşlerini doyurmalı, yatakları serip yatırmalıydı…" Bir an 'Anamız olsaydı.' deyip içini çekti." (s. 12)

Ne kadar büyük işlerle uğraşsa da, o daha küçük bir çocuktur. Kadınlardan bazıları yetimler hakkında üzülerek konuşunca, "Feten'in içi bir hoş oldu. Yüreğinin başına, dayanılmaz bir sızı saplandı. Boğazına düğümlenen hıçkırığı gidermek için yutkundu, olmadı. Gözlerinden, tıpır tıpır yaşlar dökülmeye başladı." (s. 38)

Yetimliğin ve çaresizliğin çizgileri romanda çok yoğun belirtilmiştir. Üzerinde durulan noktalar özellikle bu çerçeveden, biraz da okuyucunun da bu duruma yakınlık göstermesi için belirginleştirilmiştir.

Köyde yapılan bir sünnet düğününe giderlerken çocukların üzerindeki bayramlık giysiler, Feten'in kendisini incelemesine sebep olur:

"(…) Oysa kendisi ve kardeşleri, her günkü giyimleriyle gelmişlerdi. Zaten iki yıldır hiçbirine bayramlık yapılmamıştı." (s. 39)

Ya da bir başka konuda:

"Anası anıldıkça, Feten'in içi özlemle dolardı. Anasının kokusu burnunda tüterdi. Anasını en çok o anımsıyordu." (s. 50)

Feten yaşının gelmesine rağmen, o sene okula kardeşlerinin durumları dolayısıyla başlayamaz. Ancak bir yıl sonra okula gitmesi için işlemleri yapılır:

"Okul açıldığı gün, Feten coşku içindeydi. Okula gitme saati gelince, eli ayağı titremeye başladı." (s. 65)

Yaşar daha küçük olduğundan, Feten onu da okula götürür:

"Yaşar, her sabah ablasının sırtında okula gidiyordu. Onunla birlikte, uslu uslu ders dinliyor, kağıtları çizip karalıyor, oyun saatlerinde bahçeye çıkıyor, orada kendisini beklemekte olan köpekleri 'Korkmaz'la koşup oynuyordu." (s. 68)

Roman genelinde mevsimlerin değişmesiyle zamanı takip edilir: "Kış böylece geçip gidiyordu. Şubat tatili başladığında, Feten okuyup yazmayı çıktan sökmüştü.

Boş zamanlarında artık kardeşleriyle sokaklarda dolaşmıyordu. Onlara, sınıf kitaplığından aldığı, öykü ve masal kitaplarını okuyarak oyalıyordu." (s. 75)

"Bahar gelmişti. Okullar kapanmak üzereydi." (s. 77)

Feten, özellikle seçilip çizilmiş olumlu bir örnek olarak gösterilir: O, derslerinde başarılı, ailesine ve çevresine karşı sorumluluklarının farkında, akıllı bir çocuktur. Özellikle kitaplara ve derslerine yakınlığı üzerinde vurgu yapılır.

"Sınıf kitaplığında, pek fazla kitap yoktu. Bu nedenle Feten, bir kitabı birkaç kez okuyordu." (s. 75)

Emekleri boşuna olmayan başarılı bir çocuktur, Feten: "Okullar kapanmış, Feten, pekiyi dereceyle ikinci sınıfa geçmişti."

Köyde günler böyle geçerken, baba, "koru anlaşmazlığı" yüzünden öldürülür; Feten'in korktuğu şey olmuştur. Babanın ölümünden sonra hem yetim, hem öksüz kalır çocuklar. Başlarında sadece dedeleri vardır; fakat o da bakıma muhtaç, hastadır. Feten, gücü yettiği kadarıyla dedesine ve kardeşlerine bakmaya çalışır.

Baba öldükten sonra, hasta olan dede de ağırlaşır, yatağa düşer. Doğal olarak, onları zor günler beklemektedir.

Muhtar, bu zor günlerde sıkıntılarla yaşından erken olgunlaşarak, para kazanmak için uğraşan Feten'i,

"Bakın hele Feten kadına, küçücük başıyla iş görüp para kazanmalara kalkışıyor!" (s. 88) sözleriyle över.

Kendilerine para gönderecek kimseleri kalmayan çocuklar zor günler geçirir, fakat bunun farkında olan yine büyük çocuklardır:

"Feten'le dede ve Habibe, köylünün yardımıyla yaşamaktan eziklik duyuyorlardı. Yaşar'la Döndü ise durumu kavrayamıyor, önlerine konan her şeyi sevine sevine yiyorlardı." (s. 89)

Okullar tekrar açıldığında, öğretmeni de çocukların yaşadıklarına üzülür ve elinden geleni yapmaya çalışır; fakat Feten'in işi daha da zorlaşır, tüm bu zorlukların üstüne bir de okula zaman ayırmak onu yorar:

"Okullar açılmıştı. Feten okula bazen sabahtan öğleye; bazen da öğleden sonra gidebiliyordu. Öğretmen, durumlarını bildiği için evlerine geliyor, her gelişinde de Feten'e biraz para bırakıyordu." (s. 89)

Romanda bu vesileyle, köy halkı ile küçük yörelerde yaşayan halkın yardımlaşma ve dayanışmasının da üstünde durulur. Köylüler her konuda onlara yardım eder; yiyecek ve giyecek gibi türlü ihtiyaçlarında desteklerini esirgemez.

Muhtar'ın karısı ve bazı köylüler bu işin nereye kadar süreceği konusunda, Muhtar'la konuşurlar. Bir çare düşünülürken köye bir gün karakol komutanı gelir. Paşa'nın iki tane evlatlık kız araştırdıklarını söyler. Bunun üzerine Muhtar, Feten'leri düşünür; Feten'in dedeyle, Yaşar'a bakmak zorunda olduğuna kanaat getirir ve Habibe ile Döndü'yü göndermeye karar verir.

Feten'in haberi olunca deliye döner; fakat dedenin aklına yatar; daha iyi bir hayatları olacağını düşünerek izin verir.

Fakat “Dört Kardeş” için çok zor bir durum olan anne ve babasızlık, bir de birbirlerinden ayrılmak zorunda kalmaları ile birleşince hayat giderek çekilmez olur.

“O gece, dört kardeş birbirlerine sımsıkı sarılıp yattılar. Ağlaşa ağlaşa, sabaha karşı uykuya geçtiler.” (s. 94)

Ertesi gün muhtar sabah erken bir vakitte Habibe ile Döndü’yü alır. Feten ile Yaşar ve belli etmemeye çalışsa da, dede çok üzülürler. O günden sonra, Feten muhtarın evine gitmek istemez. Böylece günler sürer. Bu arada Feten, okulu yine pekiyi ile bitirir ve üçüncü sınıfa geçer.

Feten, yaz boyu köyden birinin koyunlarına bakar ve karşılığında da yemek alır.

Okullar tekrar açılınca da çobanlığa devam eder. Neşe öğretmen de ona akşamları evde ders verir ve Feten’in öğretmen okuluna gitmesi için uğraşır. Bu şekilde kış sona erer.

Bu arada dede çok hastadır. Habibe ile Döndü’yü özlüyor, üzülüyordur. Çok geçmeden vefat eder. Feten zor bir durumda olmasına rağmen yine de güçlü davranır:

“Ben varım, Yaşar’ım; ben sana bakarım” der. (s. 111)

On gün sonra da kendini toplar ve yeniden işlerine koyulur. Başlarında kimse olmadan da yaşayabileceklerini söyleseler de köy halkı bu durumu hoş karşılamaz.

Dede öldükten sonra, köy halkı, Feten’le Yaşar’ı yalnız bırakmak istemez; Muhtar Feten’i evlatlık vermeye; Yaşar’ı da yanına almaya karar verir.

Köye gelen Mal Müdürü’ne durumu açar. Feten’i anlatırken;

“Feten, çok iyi becerikli bir kızdır. Beş-altı yaşından beri ev işleriyle uğraşır. Anacığı ölünce, kardeşlerinin bakımı ve evin yükü, daha o yaşlarda onun sırtına yüklenmişti.” (s. 116) gibi övücü ifadeler kullanır.

Muhtar’ın, evlatlık kararına ilk önce tepki gösteren Feten, daha sonra durumu kabullenmek zorunda kalır.

Feten, evlatlık verildiği yerde çok kötü muamele görür: Adıyla dalga geçilir, değiştirirler; yüzündeki-zaten Feten’in de hiç hoşlanmadığı- çillerle alay edilir, “bitli köylü” diye küçük görülür. Geldiği gün saçları erkek gibi kesilmiştir.

“Kendini, bu saray gibi döşeli evde, tutsak sanıyordu. Gerçekten de öyleydi. Hanım, onu hiç sokağa çıkarmıyordu. Pencereden baktırmıyor, balkonda durmasına izin vermiyordu. İşi bitince, yarı karanlık hizmetçi odasında oturtuyordu. Köyü, arkadaşları, koru, otlak,

koyunlar, kuzular, hele Yaşar! Hepsi de gözünde tütüyordu. Yaşar'ın sesi, kulaklarından gitmiyordu. Ağırlığını sırtında, soluğunu ensesinde duyar gibi oluyordu. Onu düşündükçe, içi, ateş düşmüş gibi yanıyordu." (s. 133)

Aslında Feten köyünde de talihsiz günler yaşamıştır. Ancak esas kötü günleri evlatlık verildiği bu evde yaşayacaktır.

"Hanım, öylesine sık dövüyordu ki, Feten şaşkına dönmüş, dayaktan aptallaşmıştı." (s. 134)

Evlatlık verildiği evde çok eziyet ve işkence görür. Evin kızı Sibel'in de iftiraları bu dayakları artırır, ağırlaştırır. Feten sesini çıkaramaz. Kendisine böylesine kötü davranıp kızına sevgi gösteren kadını görünce:

"Birden, içi cız etti. Anasız, babasızlığı yüreğini yakıp geçti." (s. 136)

Okuduğu bir kitapta anlatılan besleme kızın sıkıntılarına hıçkırarak ağladığını hatırlayan Feten, halini düşünerek kendi haline de ağlar. İçinde bulunduğu şartlar, ona köyünü hatırlatmaktadır:

"Feten, köyde yediği kuru ekmeğin, sırtına giydiği yamalı, soluk giysilerin özlemini duyuyordu." (s. 137)

Köyün özleminin yanı sıra kendi ailesiyle artık tek bağı olan Yaşar'ın hasreti onu ayrıca yaralamaktadır. Kendi durumunu unutur ve,

"İçim yanıyor, acaba kardeşimin başında bir iş mi var?" (s. 139) diyerek kardeşi Yaşar'a üzülür.

Feten iyi çıkarımlar yapabilen zeki bir kızdır. Köye dönmeyi çok istese de orada da kendini rahat bir yaşamın beklemediğinin ve para kazanma sıkıntısının nasıl bir şey olduğunu biliyordur; ama yine de Yaşar'ı çok özler ve köye dönmenin hayalini hep kurar.

Bu özlemler sonrası "Köye nasıl dönebilirim?" sorusunu sürekli kendine sorar. Bir aralık kaçıp bir polise sığınmayı dener; fakat umduğunu bulamaz. Polis, onu evlatlık edinen aileye tekrar teslim eder. Bu şekilde üç sene geçer.

Küçük yaşta bazı sorumlulukları yüklendiği için annelik içgüdüsü fazlaca gelişmiş olan Feten, Yaşar için sürekli bir anne gibi endişelenir, onun geleceğini düşünür. Babasına verdiği bir sözden dolayı, Yaşar'ı okutmak istemektedir. (s. 150)

Evin hanımı ona iyi davranmaktadır. Onun nazarında Feten, evlatlık olarak alınan, fakat asıl hizmetçilik yapması beklenen bir kızdır. Onun yapması beklenen işler vardır. Bir evlat ya da insan olarak değeri yoktur. Ancak çok zor kalınan durumlarda bu kabul edilir.

"Üç yıl içinde Hanım, onu üç kez sokağa çıkardı. Birinde, Feten'in dişi çok ağrımıştı, birlikte dişçiye gidip ağrıyan dişi çektirdiler. İkincisinde de yine doktora çıktılar. (…) Evden üçüncü çıkışında, Hanımın annesinin evine götürüldü. Evin duvarlarına badana yapılmıştı. Feten badana artıklarını temizleyecekti." (s. 151)

Günler böyle geçer. Feten, on beş yaşına basar. Bir gün evde yalnız kalır. Hanımı kapıyı üstüne kilitleyip, yapacağı işleri de söyleyerek gitmiştir. O işleri yaparken, bir patlama sesi duyar, ama hanımı ona pencereden bile bakmamasını söylediği için bakamaz. Birden duman evi sarmaya başlar; alt katlardan birinde yangın çıkmıştır. Feten sesini duyurana kadar vakit geçmiş, yanmıştır. Hanımı, hastahanede üç ay kadar yatan Feten'i bir kez ziyaret eder. Artık işe yaramaz bir eşya gibi görmektedir onu. Hastanede doktorların çok sevdiği Feten, iyileşince Başhekim'e durumunu anlatır. O da onun köye ve kardeşinin yanına dönme isteğini olumlu karşılar ve bu konuyu araştırır. Dönmesi için bir mani olmadığını öğrenen Feten çok sevinir. Başhekim'in de dediği gibi o:

"İyi yürekli ve güçlü bir kız"dır. (s. 159)

Köyün yeni muhtarı, arkadaşının babası olmuştur. Feten bu habere de çok sevinir.

"Feten, yıllardır düşlediği olayların gerçekleşmiş olabileceğine inanamıyordu." (s. 160)

Ama her şey gerçektir ve Feten bire bin veren, verimli topraklara ve hayallerine doğru yola çıkmıştır artık…

SUNA'NIN SERÇELERİ

Romanın Özeti

Mahallede çocuklar ayaktopu oynarlarken, on yaşlarında bir kız topu kaçırır. Asıl amacı, erkek çocuklara onlardan daha iyi oynadığını göstererek, oyunlarına katılmaktır. Peşinde koşmaktan yorulan erkek çocuklar, Suna'nın şartını kabul ederek topu alırlar. Artık Suna da oyuna katılabilecektir.

Hep beraber oynamaya başlayan çocuklar, bir gün topu kaçırırlar. Suna, top ardında koşarken yakında bulunan bir inşaattaki kireç kuyusuna düşer ve belden aşağısı ağır şekilde yaralanır.

Bir müddet tedavi gören Suna, yaraları iyileşene kadar evden çıkamayacaktır. Dolayısıyla okula da bir yıl ara vermek zorunda kalır.

Evde, sıkılmaması için önüne oturtulduğu pencere önü, Suna'nın tek eğlencesi olur. Suna, penceresine konan serçelerle soğuk kış günlerinde arkadaş olur. Havalar ısındığında haftada bir gelen serçeler, Suna'ya öyküler anlatırlar. Böylece iyileşene kadar öykülerle güzel vakit geçirerek sıkıntılarını unutmaya çalışır. Aslında Suna, kış boyunca serçelerin kendisine öykü anlattığını düşünerek yalnızlığını ve can sıkıntısını unutuyordur. Serçelerin anlattığı öyküler, onun bir hafta boyunca düşünerek, yazdığı öykülerdir.

İyileştiği vakitlerde ise, Suna'nın kendi kurduğu bu masal dünyası sona erer.

Suna'nın Serçeleri, Altın Kitaplar, 22. Basım, İstanbul, 2007, s. 176.

Romanın Kahramanı

SUNA

Suna bir kız çocuğu olmasına rağmen daha çok erkeklerin oynadığı ayaktopu oyununu sever. Fakat erkekler, kız olduğu için onu oyuna almayacaklarını söylerler. Buna rağmen Suna, bu isteğinden vazgeçmez ve oyuna katılmanın bir yolunu bulur:

"Birdenbire oğlanların önünde yel gibi koşuyordu. Mahallenin en güçlü çocukları Hüseyin ile Osman bile ona yetişemiyordu." (s. 7)

Suna, ayaktopu oynayan mahalledeki erkek çocukları peşine takar. O, tek başına erkek çocukların hepsine karşı gelerek, onların öfkesine karşı duracak kadar cesur bir kızdır. Erkeksi bir yapısı vardır; kavgacı ve de hırslıdır:

"Oğlanların hiçbirinden korkmuyordu. Onlarla pek çok kez bozuşup kapışmıştı. Her seferinde ellerinden kurtulmayı başarmıştı. Yakalanırsa dövüşe de hazırdı. Üstüme saldırırlarsa dişlerimle, tırnaklarımla, tekme ve yumruklarımla kendimi savunurum diye geçiriyordu içinden." (s. 8)

Amacına ulaşana ve onlara isteğini kabul ettirene kadar peşinde koşturur. Sonunda onları zor durumda bırakarak dileğini yaptırmaya çalışır:

"Kız olmak suç mu? Ne kadar hızlı koştuğumu gördünüz işte! Topunuzu, bacaklarımın güçlü olduğunu ispatlamak için kaptım. Şimdi beni oyuna alırsınız, değil mi?"

Romanda Suna'nın mizacı hakkında bilgi edinilir, ancak görünüşü konusunda sadece küçük bir ayrıntı verilir. Arkadaşlarının topunu kaçıran Suna'yı, çocuklar kovalarken:

"Suna'nın beline kadar inen kumral saç örgülerine yapışıp, onu yere çalmak niyetindeydi." (s. 8)

Suna'nın bir de romanın başında "on yaşında" olduğu öğrenilir, fakat o daha çok mizacı ile öne çıkan bir çocuktur ve bu yönüyle tanıtılır:

"Suna yaramaz, savruk, biraz da kaba bir çocuktu. Ama çok dürüsttü. Hiç yalan söylemez, iyi ya da kötü hiçbir olayı annesinden, babasından, öğretmeninden ve arkadaşlarından saklamazdı. Bir konuda söz verdi mi, ölür, yine de sözünden dönmezdi. Sınıf arkadaşları arasında çıkan anlaşmazlıklarda ve kavgalarda, öğretmen Suna'nın tanıklığına başvururdu. Güzel bir huyu da vardı Suna'nın: Acımak. Acıma duygusu çok güçlüydü. Yoksullara acır, aç ve güçsüz hayvanlara acır; kedilere, köpeklere işkence eden çocuklarla

kıyasıya kavgaya girişirdi. Yoksullara yardım eder, öksüz çocuklarla birlikte gözyaşı dökerdi…" (s. 11)

Romanın başında Suna'ya karşı, "oyun bozan çocuk" olarak olumsuz bir tutum sergilense de daha sonra bu tutum değişir.

Yapısı itibariyle Suna, asi bir çocuktur. Annesinin yetiştirmek istediği gibi olmak istemez. Kızılacağını bilse de, yapacağı şeyden vazgeçmez. Annesinin onun için endişelenerek öğütler vermesini; o meraklılığına, her şeye karışmasına bağlar.

Suna, yaptıklarının sonunu düşünmeden hareket eder. Özünde iyi niyetli, fakat biraz patavatsızdır. Onu sevdiren ise sevimliliği ve kin tutmamasıdır.

Top oynama isteği boşuna değildir; çünkü o, çok iyi ayaktopu oynamaktadır:

"Suna saç örgülerini elbisesinin kuşağıyla birbirine sımsıkı bağlamıştı. Yel gibi koşuyor, topa pars gibi atılıyordu." (s. 12)

Birkaç gün sonra kendini kabul ettiren Suna, oyuna alınmıştır. Büyük bir heyecan ve mutlulukla oyuna başlar. Ayaktopu oynadıkları sırada, topun kaçmasıyla birlikte, Suna da yakalamak üzere peşine koşar. İnşaata doğru yöneldiği sırada, Suna dengesini kaybederek inşaatta bulunan kireç kuyusuna düşer. Kireç, bacaklarında derin yanık yaraları açar.

Bir süre hastanede kalan Suna artık bir yıl yürüyemeyecek, okula gidemeyecektir.

Evde tutsak olmak ve yürüyememek onu çok üzer. Gittikçe neşesi azalır. Neşeli, hareketli günlerinin aksine; durgun ve suskun bir kız olur:

"Okuyor, düşünüyor, uyuyor, bazen de, 'Ben artık kötürüm bir kızım. Oturduğum yerde tutsak oldum,' diye sessiz sessiz ağlıyordu." (s. 14)

Bu talihsiz olay yaşanmasaydı, Suna dördüncü sınıfa geçmesi gereken bir öğrencidir. Okuluna devam edemediği için bunun telafisini kitap okuyarak gidermeye çalışır.

Suna, canı sıkılmaması ve gelen kış mevsimiyle beraber kar yağışını izlemesi için pencere kenarına oturtulur. O sırada camın önüne konan bir serçe, onun yalnız ve adeta tutsak gibi geçen hayatına renk katar. Suna, onu ekmek kırıntılarıyla besler.

Daha sonraki günlerde serçelerin sayıları artar. Artık on beş serçe Suna'nın penceresinin misafiri olur.

Suna, serçelerin gelmesiyle birlikte olumsuz bazı özelliklerini değiştirir. Daha önceleri bir isteği olduğunda, sonucu ne olursa olsun gerçekleşmesini isteyerek, son derece ısrarcı davranırken; artık daha yumuşak ve olgun hareketlerde bulunur.

Suna, serçelerle âdeta arkadaş olur:

"Zaman zaman kuşlarla konuşuyordu. Tüm sorunlarını, duygularını, içine düştüğü bunalımı serçelerine anlatarak onlarla dertleşiyordu." (s. 19)

Suna, karşısında insan varmış gibi konuştuğu serçelerine isim verir:

"Serçelerin ayaklarına değişik renkte iplikler bağlayarak bu sorunu çözdü. O günden sonra her serçe Suna'nın gözünde ayrı bir kişilik kazandı. (…) Her birinin kişiliğine uygun öyküler düzüyordu. Serçeleri bu öyküler içinde özellikleriyle canlandırıyordu." (s. 20)

Suna ile serçeler arasındaki ilişki böylece başlar; ancak artık kışın soğuk ve karlı günleri geride kalmış, bahar gelmiştir. Baharda kuşlar, kırlardan beslenirler. Bu yüzden serçeler artık ekmek yemeye gelmezler. Duruma üzülen Suna, Karakanat serçeye içini döker. Sonrasında kuş birden dile gelir ve serçelerle aralarında anlaştıklarını, Suna'ya haftada, bir serçenin gelip o iyileşene kadar öykü anlatacaklarını söyler. Suna bu duruma çok sevinir.

Böylece haftada bir, Suna'nın isimlendirdiği serçeler gelerek, ona sırayla öykü anlatırlar.

Karakanat ile başlayan ve kendisi iyileşene kadar sürecek olan öyküleri, Suna büyük bir sevinç ile dinler. Devamını ya da bir dahaki öyküyü coşku içinde bekler. Serçeler ile arasında çok vefalı bir arkadaşlık gelişir.

Her öykü bitiminde sonraki haftaya başka serçe gelir ve ona yeni bir öykü daha anlatır. Öykü anlatılmaya başlamadan önce serçelerle Suna'nın güzel muhabbetleri olur.

İlerleyen günlerde, doktor yaralarını temizleyerek, yaralarının çok güzel ve hızlı iyileştiği müjdesini verir.

Bir müddet sonra da doktor, ayakta durma egzersizi verir. Birkaç hafta içerisinde yürüme çalışmasına başlanır. Doğal olarak Suna'ya yürümek, koşmak çok zor geliyordur.

Tutunarak yürümeye başlasa da, sokaklarda koşmayı istese de, eskisi gibi yürüyebileceğine bir türlü inanmaz:

“Odanın içinde yürüme alıştırmaları yaparken dizlerinin gücü tükeniyor, olduğu yere yığılıp kalıyordu. İşte o zaman tüm umutları yok oluyor, ‘Ben artık yürüyemem,’ diyerek acı acı ağlıyordu…” (s. 102)

Dostları serçeler ile ailesinin desteğiyle, Suna kendine inanır, yürüme çalışmalarına devam eder. Günler sonra:

“Suna o gün bütün evi coşku içinde dolaştı. Eskisi gibi yürüyebileceğine inanıyordu artık.” (s. 108)

Suna bir hafta daha yürüme alıştırmaları yapar, tam anlamıyla yürümeye başlar ve dışarıya çıkar. Uzun bir süre evden çıkmayan, hareketi sınırlı olan birisi için bu durum sonsuz mutluluk sebebidir:

“Bir gün annesi onu çarşıya götürdü. Suna çarşıyı gezerken kendini başka bir kentte sandı. (…) Suna eskiden çevresiyle ilgilenmezdi. Oysa şimdi her şeye, her yere dikkatle bakıyordu. En küçük ayrıntıları bile gözünden kaçırmak istemiyordu.” (s. 113)

Yaklaşan okul dönemi sebebiyle annesi Suna’ya yeni bir ayakkabı almak ister. Seçtiği ayakkabıyı denerken kunduracı, Suna’nın bacaklarındaki yanık izlerini görünce irkilir ve gözlerini elleriyle kapar. Suna’yı derinden üzen bu olay, onun kendine gelmesine ve gerçeklerle iyi ya da kötü yüzleşmesine vesile olur. Çünkü, Suna evde hareket edemez durumda kalmasıyla, kendine bir masal dünyası kurmuş ve onun içinde yaşamıştır.

Pembe serçenin yavrularının anlattığı öykü, “Suna’nın Son Öyküsü” olur. Bu öykü, Suna’nın hissettikleri ve hayatının bugüne kadar olan bölümünün bir özeti şeklindedir. Suna’nın, evde kaldığı günlerde kendine çizdiği renkli dünya böylece öğrenilir: Adı gibi öykü, Suna’nın gerçek ve son öyküsüdür. Suna burada yaşadıklarıyla birlikte, kendini anlatır.

Hikâye Suna’nın “iç monolog”ları halinde anlatılır:

“ ‘Yine eskisi gibi yalnızlığa düşüp acılarıyla baş başa kalmaktan korkuyormuş. Bir gün aklına çok güzel bir şey gelmiş: Öykü düzenlemek. Ve düzenlediği öyküleri serçe dostlarının ağzından kendi kendine anlatmak. Böylece kendini avutarak, ana babasını üzmeden bacaklarının iyileşmesini beklemek istiyormuş.’ Suna bunları söylerken hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

Yavru serçe, ‘Yaramaz kız bir hafta düşünüp düzenlediği öyküler, ‘öykü günü’ yüksek sesle kendine anlatmaya başlamış,’ dedi.

Suna gözyaşlarını silerek ekledi.

‘Yalnız kendine değil. ‘Bu öyküleri serçelerimden öğrendim,’ diyerek, onları anne ve babasın da anlatıyormuş.” (s. 117)

Annesi onun serçeli düşlerden uyanarak, masallar dünyasından sıyrılıp gerçeğe dönmesini istiyordur. Suna, son öyküde artık kuşlar bir daha gelmemek üzere uçtuklarını son öyküde annesine anlatır ve ‘öyküler bitti anneciğim’ diyerek artık masal dünyasından ayrılır:

“Serçelerin dile gelip öykü anlatamayacaklarını ben de biliyordum. Ama onlarla kış boyunca kurduğum ilginç dostluğu bu şekilde sürdürmek hoşuma gidiyordu. Böylece bacaklarımın acısını, yalnızlığımı ve can sıkıntısını unutup avunuyordum,” (s. 118)

der ve anne kız birbirine sarılırlar. Birlikte pencerelerine konan karakanatlı serçeye el sallarlar.

YURDUMU ÖZLEDİM

Romanın Özeti

Yurdumu Özledim Almanya'ya giden bir ailenin köyde son günüyle başlar. Atıl okula, yolculuk öncesi vedalaşmaya, helalleşmeye gelmiştir. Öğretmeninden kendi benliğini unutmaması, bayrağını, ülkesini küçük düşürecek hareketler yapmaması konusunda öğütler alır. Arkadaşlarına uzun uzun Almanya'yı, oradan alınacak oyuncakları, gezilecek yerleri anlatır. Köyle de helalleşmenin ardından yola çıkılır. Sıkıntılı ve uzun bir yolculuk başlamıştır. Trene gidilir, oradan uçağa binmek üzere fazlaca beklenir.

Atıl için tren yolculuğu ve İstanbul da başlı başına bir merak konusudur. Köyünden ilk defa çıkan bir çocuk için her şey ilginç gelir. Apartmanlar, yollar, insanlar incelenir. Bu arada çeşitli ilkler yaşanır. Mesela Atıl ilk defa simit yer. Ardından tedirginlik ve korkuyla yurttan ayrılış yaşanır. Uçak yolculuğunda ilkler devam eder. Çeşmeler, koltuklar hatta tuvalet bile onun için değişiktir. Sıkıntılardan sonra Almanya'ya varılır. Atıl, ortama alışmaya çalışır, fakat bu kolay olmaz ve sonucunda da bir türlü ısınamaz. İlk günden insanların hor görüp, aşağılamaları ile karşılaşmış ve uzun süre de bu durum devam etmiştir. Sadece bir talihsizlik sonrası tanıştığı Frida adındaki Alman ona iyi davranır, Almanca öğretir. Atıl, bayan Frida'nın öğrettiği Almanca sayesinde arkadaşlar edinir, okula başlar; fakat orada onu istemeyen Almanlar çoğunluktadır, öğretmen de buna dahildir. Atıl sürekli hor görülür, aşağılanır. Sınıfa alışamaz, diğerlerinden geç anlar, öğretmenin de dışlamasıyla sınıfta kalır. Bir sonraki sene yine aynı öğretmenle devam eder. Öğretmenin tutumu değişmez. Atıl, yurt hasretiyle yanar. Her geçen gün bu özlem artar. Anne de işten çıkarılınca, Atıl okula da gitmemeye başlar. Bir olay sonrası aile, "Almanya'da rezil yaşayıp paramız olacağına, Türkiye'de az parayla hiç değilse insan gibi yaşayalım." diye karar alır ve yurda döner. Kendi yurdunda, memleketinde gücünün yettiğince bir iş kurup umutla yarına bakarlar…

Yurdumu Özledim, Altın Kitaplar, 19. Basım, İstanbul, 2006, s. 172.

Romanın Kahramanı

ATIL

Yurdumu Özledim, bir karakter romanı olmanın dışında, konu üzerine yoğunlaşılarak bu konunun vurgulandığı bir romandır. Türkler'in Almanya'ya göçü asıl konudur. Göç ve bunun yıkıntılarını en fazla yaşayan kuşkusuz çocuklardır. Atıl da bu şekilde romana dahil olur.

Atıl, anne baba hasretiyle köylerinde yaşarken, baba bir karar alır ve Atıl'ı da Almanya'ya götürmeye karar verir. Atıl her çocuk gibi kendince şenlenir, hayaller kurar:

"Atıl, ana babasıyla yurt dışına gideceği için çok sevinçliydi. Üç yıldır boynu bükük kalmıştı köy yerinde. Ninesi ona iyi bakıyordu, ama anasının babasının yerini hiç kimse alamazdı. Kardeşinden, arkadaşlarından, öğretmeninden, okulundan, köyünden ve yurdundan ayrılmak, içindeki sevinci biraz gölgeliyordu. Ama yine de 'Gitmem!' diyemiyordu babasına. İçini kemiren tedirginliği, Almanya düşleriyle çabucak savuşturuyordu." (s. 9)

Atıl'ın portresi konusunda, okuyucuyu aydınlatacak yönde fazla bilgi verilmez. Daha çok konu üzerinde durulduğu için Atıl'ın dış görünümü fazla irdelenmez onun bu süreçte yaşadıkları ve psikolojisi üzerinde durulur. Dolayısıyla onun karakteri, yapılan bazı çıkarımlarla çizilebilir.

Atıl, öğretmenin Almanya seyahatleri hakkında sorularına cevap verirken; içindeki duyguları bir anlamda döker. Kendisinin yerine kardeşinin götürülmesi fikri bile onu kızdırır. Bu duruma razı olmayacağını da ifade eder. (s. 8)

Almanya'ya gitme hayalleriyle birlikte gözünde gittikçe büyüyen bir Almanya ve gittikçe küçülen "köy" vardır. Aslında bu durum yurtdışına gitmeye hazırlanan her ailede, her bireyde yaşanmıştır:

"Gitgide arkadaşları Atıl'ın coşkusundan sıkılmaya başladılar. Onu dinlerken köy gözlerinde küçülüyor, yıkık dökük bir küllüğe dönüşüyordu. Soluk ve yamalı giysiler bedenlerine batıyor, söğütten yapılma düdükleri, paslı tellerden bükülme çemberleri, meşe ağacından yontulma topaçları, çaput bebekleri, kırmızı çamurdan çanak çömlekleri, kısacası, kırık dökük ve uyduruk oyuncaklarının tümü gözlerinden düşüyordu. Yoksullukları kapkara bir duman gibi çöküyordu üstlerine…" (s. 9)

Atıl, öğretmeni ile vedalaşırken, öğretmeninin ona söylediklerini dikkatle dinler:

“Büyük adam gibi başını sallayarak, ‘Anlıyorum öğretmenim’, diye yanıtlar. ‘Almanya’da bozulma, hep Türk olarak kal!’ demeye getiriyorsun, değil mi?” çıkarımlarıyla yaşından beklenmeyecek olgunlukta cümleler kurar. (s. 11)

Bu sevinç yoğunluğundan sıyrılıp bazen duygulanır, özlem duyar sonra da gideceği yerlerin heyecanı ile kendine gelir:

“Atıl bayrakla Atatürk’ün resmini eline alınca bir hoş oldu. Gözleri donuklaştı, yüreği burkuldu… Ama tez topladı kendini. İçinde dolup taşan yolculuk coşkusuyla bir solukta derdi, kaygısı silindi gitti (…) Evine doğru koşarken, sevinçten uçar gibiydi.” (s. 11)

Atıl, Almanya’dan gelen hediyeleri, nasıl olsa oraya gidiliyor, daha güzelleri alınır düşüncesiyle arkadaşlarına dağıtır. (s. 11)

Almanya’ya giden arabaya binmeden önce bir tek Atıl hariç herkes hüzünlüdür. Onun gibi köyünden hiç ayrılmamış bir çocuk için bu durum, aileyle yapılacak küçük bir gezinti gibi sadece heyecan verir.

Tren bekleme esnasında, Atıl’a ilk defa köyden başka yerlerde nasıl hareket edileceği hakkında bir şeyler söylenir:

“Atıl’ın özgürlüğü ilk kez kısıtlanıyordu. Oysa köyde dilediği yerde gezer, dilediği yerde otururdu. Bu nedenle babasının sert tutumunu iyiden iyiye yadırgadı.” (s. 22)

Yeni bir ortama giriyor olmanın coşkusuyla, merakla etrafını inceler:

“Atıl cin gibi gözlerini açarak çevresini gözlüyor, konuşulanları can kulağıyla dinliyor, gördüklerini, duyduklarını, kendince yorumlamaya çalışıyordu.” (s. 23)

Atıl ve ailesi tren ile İstanbul’a varır. Bu büyük şehir onun için bilmediği, anlamlandıramadığı olaylarla doludur. Gördükçe tanımaya, öğrenmeye çalışır. Köy gibi dar bir mekandan çıkmış biri için, böylesine büyük şehirler; kalabalığı, yüksek binaları, giyim tarzları, kullanım alanları, ihtiyaçlara farklı seçenekleri ile bütünüyle farklı gelir. Deniz de bunlara eklenecek bir ilginçliktedir.

Vapur’u beklerken simit ve sıcak çayı bulan aile yemeye koyulur. Atıl ilkleri yaşamaya devam eder:

“Çocuk ilk kez simit yiyordu. Susamlarını önce bite benzetti. Birkaçını koparıp tırnaklarının arasında ezdi. Eline bulaşan yağlı sıvıyı kokladı. Sonra birden, “Hart!’ diye iri bir lokma kopardı simitten. Tez tez çiğnedi. Susamların dişlerinin arsında çıtır çıtır ezilmesi

çok hoşuna gitti. Hele simidin genzine dolan iştah kabartıcı kokusu!.. Atıl yaşamı süresince, Haydarpaşa iskelesinde yediği bu ilk simidin tadını anımsayacaktı…" (s. 32)

Atıl bu seyahatleri sırasında sürekli sorular sormayı ister; fakat ailesi bu arzusuna karşılık vermez, belki de veremez. Aile sadece yap denileni yapmış; öğretilen, kendilerine söylenenlerin dışına çıkmamıştır. Bu durum geleneksel Türk ailesinin yapısı olarak değerlendirilebilir. Böyle bir ailede yetişmiş de olsa, her çocuğun içinde olan merak ve öğrenme arzusu Atıl'da da şekillenmiştir.

"Buralar İstanbul mu?" (s. 27)

Atıl denizi görünce, "Bu kadar su nereden geliyor, baba?"

"Suyu neden gömgök? İçine boya mı katıyorlar ki?" (s. 28)

Yürüyen merdiveni görünce; "Bu merdiven yukarıya doğru çekiliyor mu? Yoksa başım döndü de bana mı öyle geliyor?" (s. 57)

Kalabalığın içinde hareket etmeye çalışırlarken, Atıl fark etmeden bir bayana çarpar. Derken ortalıkta birileri, köylü kıyafeti ile onları görünce çocuğun çarpmasının hırsızlık amacıyla olup olmadığını anlamadan onları suçlarlar. Atıl büyük şehrin ağırlığını ve sorumluluğunu omzunda hisseder. Sonuçta, suçlarının olmadığı anlaşılırsa da bu talihsiz olay yaşanmıştır. (s. 29)

Babası onun için endişelenir, oğlu ilk defa köyden büyük bir yere doğru gidiyordur; dolayısıyla kaybolmaması için onu sık sık uyarır. Yaptığı uyarılar Atıl'ı içlendirir. Onun bu hali, "iç monolog" tekniğiyle verilir:

"Demek ki babam bana güvenmiyor, diye içini çekti. Oysa başıma gelenler hep rastlantıydı (…) Bundan sonra daha dikkatli olmalıyım, dedi kendi kendine. Anamla babamı üzecek işler etmemeliyim…" (s. 54)

Atıl içindeki öğrenme hevesiyle sürekli gözlemler,

"Duyarlı bir alıcı gibiydi. Çevresinde olup bitenleri ayrıntılarıyla algılayıp gücünün yettiğince yorumlamaya çalışıyordu." (s. 56)

Uçak yolculuğu; biniş, yolculuk, iniş… Her biri ayrı soru ve sorunlarla geçer. Artık Almanya'ya varılmıştır. Almanya'daki evlerinde okulu ve arkadaşları olmadan sadece oturarak vakit geçirir. Dışarı çıksa çoğunluk yabancıdır, dillerini bilmediği çocuklarla anlaşamaz. Anne ve babası her sabah iş için çıkar ve akşam yorgun gelirler. Yemeklerini yer

yemez uyurlar. Atıl, her gün aynı şeyleri yaşar, fakat bir gün istemediği halde sadece karnını doyurmak için girdiği mutfakta nasıl olduğunu anlayamadan bir yangına sebep olur. Bu yangın yüzünden evden atılırlar. Atıl, kendini savunmaya bile fırsat bulamaz, suçlanır.

"Atıl yüzünü yastığa gömüp hıçkıra hıçkıra ağlamaya başladı. Oda biraz ısınmıştı. Yalnız karnı açtı. Üstelik hava kararmış, içini dayanılmaz bir korku kaplamıştı…" (s. 65)

Kendilerine başka bir ev bulan aile taşınır. Ev farklı, ama Atıl için her şey yine aynıdır. Okullar Almanya'da ağustos ayında açılıyordur. Okulla ilgili bir çok soru sormak ister, babası ise hemen konuyu değiştirir. (s. 66)

"Atıl birkaç gün soğuğa aldırmadan oyun yerlerinde tek başına kaydı, salıncaklarda sallandı, dolambaçlı sırıklara asılarak tepelere tırmandı. Ne var ki, yalnız oynamanın tadı yoktu. (…) Bir gün anasına içini döktü, yalnızlıktan bunaldığını söyledi." (s. 66)

Annesi onun durumuna üzülür, ama yapacak bir şey olmadığını, biraz daha para biriktirmeleri gerektiğini söyler. Bunun için de Almanya'da kalmaları lazımdır.

Atıl bu durumları öğrenince psikolojisi olumsuz etkilenir:

"Böylece Almanya yaşamının dişlileri arasında ezilmeye başlamıştı Atıl. Ana babası işteyken, sık sık yatağa kapanıp ağlıyordu. Bunca yalnızlığa ve gurbet acısına dayanamıyordu minik yüreği… Köye ve köydekilere duyduğu özlem, kurt gibi kemiriyordu içini. Giderek rengi solmaya, kaşları arıklaşmaya, bakışları ölgünleşmeye başladı. Çoğu kez sabahtan akşama dek pencerenin önünde oturup köyü düşlüyordu." (s. 66)

Atıl, yaşından umulmadık tepkiler verir, olgun insanların kurabileceği cümleler kurar. Sıkıldığı için onu göndermeyi düşünen annesine:

"Köye dönme sözünü etme, ana madem geldim, sizinle birlikte döneceğim. Biraz sıkılıp bunaldım diye, hemen kaçıp gidemem. Sizin gibi ben de dişimi sıkacağım… (…) Atıl bunu çok düşünmüştü. Ama köye geri dönmeyi yediremiyordu kendine. Yola çıkarken gösterdiği onca coşku, sevinç ve övünmeden sonra, bir ay bile geçmeden geri dönerse ne derdi arkadaşları?.." (s. 67)

Böylesi sıkıntıları yaşarken ve tek başına kararlar alıp, kendi kendine yetmeyi öğrenirken, Atıl aslında yaşından önce olgunlaşır:

"Zorluklara karşı aldığı direnme kararı onu güçlendirmişti." (s. 67)

Atıl, her ne kadar övünmeyi, özendirmeyi sevse de, biraz da hasretliğin verdiği olgunluğun etkisiyle, paylaşmayı seven düşünceli bir çocuktur. Annesinin götürdüğü oyuncakçı dükkânı için:

"Bunların tümü benim olsaydı, köye götürürdüm. Bebekleri kızlara, arabaları, uçakları, trenleri, silahları, bıçakları oğlanlara dağıtırdım. Alaman çocukları gibi bizim köyün çocukları da sevinir, gönenirdi…" (s. 68)

Almanya'da, Türkler ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmektedir. Almanlara ayrıcalıklı davranma söz konusudur. Atıl, Almanca bilmemesine rağmen bu durumu hisseder. Bakkaldan süt almak isteyen Atıl'a süt yok diyen bakkal, başka bir Alman çocuğa verir:

"Ona var, sana yok. Sütü önce Almanlar alacak. Artarsa işçi alıcılara satabilirim!" (s. 73)

Atıl, adamın dediklerini anlamaz, ama kendisine vermek istemediğini, ona ayrıcalıklı davrandığını hisseder.

Alman halkı da kendilerini sevmez. Atıl ve ailesinin selamını almaz, kafalarını çevirirler. Atıl çocuk olmasına rağmen bu durum gururuna dokunur ve çok ağrına gider.

Atıl, zeki bir çocuktur. Almanca bilmemesine rağmen sezgi yoluyla Almanlar ile iletişim kurabilmektedir.

Bir gün bakkal dönüşü yere düşen yaşlı bir bayana yardım eder ve saçılan eşyaları toplayarak evindeki koltuğuna kadar oturtur. Frida adındaki bayan, onun bu davranışını çok beğenir. Türk olduğunu duyunca şaşırır, fakat iyiliğinin karşılığında ona kendini ifade etmekte zorlandığı Almanca konusunda yardımcı olmayı teklif eder. Atıl durumu ailesine anlatır. İnanmakta zorlanan aile, Almanlar işçiler gurubundan kimseyle konuşmaz ve bu konuda çok tutucudurlar. Dolayısıyla, Atıl'ın söylediklerini anlamlandıramazlar. Atıl bunlara rağmen, çekinerek bayan Frida'nin evine gider. Sıcak bir şekilde onu karşılayan bayan, ona söz verdiği gibi derse başlar. (s. 74)

"Bayan Frida kısa sürede günlük yaşamda gereksindiği pek çok sözcük ve tümce belletti ona. Atıl da yavaş yavaş Almanya'ya ve Almanlara ısınmaya başlamıştı. Artık eskisi gibi bunalmıyordu. Bayan Frida'yla sık sık gezmeye çıkıyorlardı. Kadın Atıl'ın omzuna yaslanarak yavaş yavaş yürüyor, yeri geldikçe sokaklarda gördükleri ilginç şeylerin Almanca adlarını öğretiyordu." (s. 75)

Atıl, aklına koyduğunu yapmaya çalışan hem cesur, hem de ürkek bir çocuktur. Tek başına anne ve babası işe gittiği bir gün, ailesiyle daha önce yaptığı gezintide çok beğendiği tabancayı almak için yola koyulur.

"Ertesi sabah ana babası işe gider gitmez, sokağa çıktı. (…) Tramvay durağına varıp dikildi. Kendini kafesten kaçmış kuşa benzetti. Hem seviniyor, hem de korkuyordu." (s. 77)

Almancası çok iyi değildir, ama Frida'nın anlattığı kadarıyla kendini ifade eder. Hakikaten de tabancanın satıldığı mağazayı bularak, tabancayı satın alır. Hem kendine inanamaz, hem de gururlanır:

"Atıl içine dolan sevinç ve güvenle koltuğa yaslandı. Kaybolmadan, başına bir kötülük gelmeden bunca yolu aşmam, onca kalabalığın arasına dalıp koca mağazadan tabancayı satın alabilmem küçümsenecek iş değil, diyerek keyifleniyordu." (s. 80)

Dönüş yolunda türlü sıkıntılar yaşasa da hedefine ulaşmıştır.

Atıl, Alman çocukların yanına yaklaşmaz. Çünkü onlar, Atıl'ı oyuna almaz, hatta kovarlar. Buna karşın bir gün Alman çocuklardan birinin kaybolan kedisini yakalayan Atıl, onların sevgisini kazanır, çocukça çıkarımlar yapar:

"Atıl kediyi bağrına bastı. Başını, sırtını okşarken, köydeki tekir kediyi anımsadı. Alman kedileriyle Türk kedileri arasında hiçbir ayrılık yok. Bizim tekir burada olsaydı, bu beyaz yavru da ona tepeden bakar mıydı, diye düşünüyordu." (s. 99)

Aslında basit bir çıkarımla farkında olmadan önemli, bazılarının anlamadığı ya da anlamaya çalışmadığı konuda, yaşından büyük düşünür.

Alman çocuklar tarafından artık kabul görülünce, onlarla oyunlar oynar. Uzun süredir yaşıtlarıyla oynamayan bir çocuk için, o gün Almanya'daki en güzel günlerden biridir. (s. 102)

Yeni arkadaşlar da edinse Atıl vefakar bir çocuktur. Kendine iyilik yapan bayan Frida'nın yerini unutmaz:

"Sizi nasıl unuturum, Bayan Frida? bana biraz olsun Almanca öğretmeseydiniz, çocuklarla nasıl anlaşırdım? Adın ne, dediklerinde, soruyu anlamayıp yüzlerine boş boş baksaydım, 'Aptal!' diye kovarlardı yanlarından. Size çok teşekkür ederim." sözleriyle vefasını gösterir.

Atıl, Almanya gelişiyle birlikte başlayan "ilk"leri yaşamaya devam ediyordur. Babasının, kendi gibi işçi olan Türk arkadaşlarını ziyarete Atıl'ı da götürmesi, Atıl'ın farklı ortamlarda bulunmasına vesile olur. Fabrikalardan birinde konuk odasında beklerler. O sırada Atıl hayatında ilk defa televizyonu görür:

"Şaşırdı kaldı. Dik dik yüzüne bakan konuşmacı, kendisine tatlı tatlı gülümseyen güzel şarkıcı, küçücük kutunun içinden gelip geçen trenler, otomobiller, hele hele futbolcular. Atıl'ı şaşkınlıktan şaşkınlığa sürükledi. Futbol karşılaşmasına bakarken, kaç kez boş bulunup elleriyle yüzünü kapamaya kalkıştı. Sanki top kutudan çıkıp kendisine çarpacakmış gibi geliyordu ona…" (s. 102)

Korku ile birlikte merak duygusu öne çıkar. Acaba, "Görüntü nereden geliyor, ekrana nasıl yansıyor, bu insanlar gerçekte nerede?" gibi sorularla televizyonu anlamaya çalışır.

Anne izinli olduğu bir gün, fırsattan istifade köy yemeği yapar. Yemekle beraber ailenin içinde bulunduğu özlem yoğunlaşır. Buna rağmen belki de gurbetteki tüm insanlar gibi durumun üstünü kapatır, duygularını gizlerler. Fakat henüz bu duruma alışamayan Atıl, ağlayarak içini döker. Babası bu duruma çok kızar:

"Özlemini uluorta dışa vurma, içinde sakla. Biz evde yokken kendi kendine dilediğin gibi an kardeşini." (s. 112)

Almanya'da gurur incitici durumlar yaşansa da, bazı şeyleri görmezden gelirler. Atıl da bu durumu anlamış ve kabullenmiştir.

Kedisi kaybolduğunda Atıl'dan yardım isteyen arkadaşı, bir gün yine kedisini kaybeder. Atıl'ların evine gelerek ondan yardım ister. Atıl, yemek yediği için, biraz beklemek üzere onu eve davet eder. Bu davete arkadaşı:

"Anneannem, 'yabancı işçilerin evlerine girme. Sana kötülük edebilirler. Onlar çok kaba ve ilkel insanlar' diyor. Evinize girmek isterdim. Ama korkarım. Anneannem duyarsa öfkelenir." diyerek farkında olmadan üzücü sözleri dile getirir; fakat yardımsever bir çocuk olan Atıl hazırlanır ve kediyi bulmaya gider.

Okumaya hevesli olan Atıl, Almanya'ya gittiği günden itibaren sürekli okula ne zaman gideceğini sorar. Geç de olsa artık okula yazılan çocuk, heyecanla okul hayatına adım atmış olur.

“Çevirmenin hiç kekelemeden Almanca konuşması Atıl’ı çok etkilemişti. Bir an önce okula başlayıp tez günde onun gibi olmak dileğindeydi. (…) Atıl okula kaydolduğuna çok sevinmişti.”

Köyünden ayrılışından sonra, sürekli yabancılar içinde, onları anlamaya çalışarak günlerini geçiren Atıl, ülkesinin dışında olan her insan gibi, kendi dilinde konuşan birilerine hasret duyar. Bu yabancılığın zorluğu, üzüntüsü nasıl yıpratıyorsa, aksi de bir o kadar mutluluk sebebi olur:

“Atıl, Türk lokantasında herkesin Türkçe konuşmakta olduğunu duyunca, sevinçten uçacak gibi oldu.” (s. 120)

Atıl, sürekli “Türkçe” konuşan birileri ya da “Türkçe” yazan bir şeyin hasretiyle yanar. Babası, bu durumu anlamazken, anne onun bu durumunu hisseder ve üzülerek oğlunu savunur. Bu destekle Atıl, lokantada bulduğu ‘Türk gazetesi’ni okumaya koyulur. (s. 121)

Almanya’da hem Türkçe okumayan, hem de yazmayan Atıl maalesef Türkçe’yi unutmaya başlıyordur:

“Atıl, başlığın altındaki yazıları doğru dürüst sökemiyordu. Babası zorlayınca kem küm ederek okumaya başladı. Sözcükler anlaşılmıyor, tümceler birbirini tutmuyordu. Çünkü Atıl okuyamadığı sözcükleri uydurup kafadan atıyordu.” (s. 122)

Babasına güzel ifadelerle ve düzgün bir yazıyla mektuplar yazan Atıl çok mahcup olur. Babası, “Bizi kandırıyor muydun?” diye çıkışınca, Atıl büsbütün üzülür, ağlamaklı olur:

“ ‘Bu duruma ben de şaştım.’ Dedi suçlu suçlu. ‘Sana yazdıklarım gerçekti. Amcam köydeyken bu gazeteyi kaç kez okuttu bana, hem de uzun uzun yazılardı okuduklarım.’ ” (s. 123)

Aslında, Atıl’ın yaşadıkları Almanya’ya göç eden ailelerin çocuklarının yaşadığı bir durumdur. Ortama uyum sağlarken, farkında olmadan kendi dillerini unutur ve yabancılaşırlar.

Babası çocuğun bu şekilde okuma yazmayı unutmasına razı olmaz. Oğluna yazık olacağına, paraya yazık olsun düşüncesiyle, Türkçe kitap ve gazeteler alır. Atıl sevinçle hepsini tek tek okuyacağına söz verir.

Atıl genel itibariyle okumaya meraklı, istekli bir çocuktur:

“Okulun açılması yaklaştıkça, Atıl’ın sevinci ve coşkusu artıyordu. Almanca öğrenmeyi çok istiyordu.” (s. 126)

Okulun açılması onun için heyecan verici bir durumken, Atıl çok üzücü bir durum yaşar ve bütün heyecanı sönükleşir. Çünkü, o üçüncü sınıfa devam etmesi gerekirken Almanca bilmediği için birinci sınıfa başlatılır. Tabii ki, sınıfındaki çocuklar onun yaşının altındadır. Yaşıtı arkadaşları ise, dörde geçmiştir. (s. 127)

Atıl’ın yaşadıkları, okula yabancı bir yerde yeniden başlayan bir çocuğun psikolojisidir, Atıl’ın yaşadıkları.

“Anne ve babası işe gittikten sonra yalnız kalan Atıl, okul saatine dek pencerenin önünde oturdu. Bu sırada belleği ayaklandı. Pek çok şey gelip geçti gözünün önünden. Köyde birinci sınıfa başladığı günü anımsadı. İlk günün eğlenceli saatleri, sınıf arkadaşları, öğretmeni… Okumayı söktüğünde duyduğu büyük coşku… İçinde karmakarışık duygular belirdi. Sanki anımsadığı o günleri hiç yaşamamış gibiydi. Sevinçli mi, yoksa tasalı mıydı? Kestiremiyordu bunu… İçinde belli belirsiz bir umut, buna karşın apaçık bir küskünlük vardı. Ne umduğunu, neye küstüğünü yorumlayamıyordu. İçe dönük düşünceleriyle duygularını açık seçikliğe kavuşturmaya çalışıyordu. (s. 129)

Atıl, tek başına yabancı bir okul ve ülkede yalnızlığın tarifsiz acısını hisseder. Anlatıcının ifadesi ve Atıl’ın “iç monolog”ları ile durumu öğrenilir:

“Atıl, okul bahçesine girince, ürküntüyle çevresine bakındı. (…) Atıl, yapayalnız kalmıştı. İçinden bir ses ‘Kaç!’ diyordu. ‘Hemen eve dön! Kapıyı pencereyi, hatta perdeleri ört, yatağa gir. Yorganın altına saklan!..’ Atıl bu sese uymadı. Çekine çekine öğrencilerin arasına karıştı. Ana babalar ona ters ters bakıyorlardı. Atıl önce aldırmadı. Fakat bulunduğu yerde bekleşenler bir süre sonra onun yanından uzaklaştılar. Bunu sezinleyince Atıl’ın kolu kanadı kırıldı.” (s. 129)

Almanya’da yeni başladığı okulda üzüntü dolu anlar yaşasa da, ilerleyen günlerde onu mutlu edecek olaylar da yaşanır. Sınıflara dağılmak üzere isminin okunmasını beklemek üzere durduğu sırada, kendisi gibi üç tane daha Türk arkadaşının ismini duyar. Tabi Atıl, çok sevinir:

“Atıl’ın sevinçten içi içine sığmıyor, hemen onlarla konuşmak istiyordu.” (s. 131)

Sınıflara geçerler, teneffüste ise kendisi gibi birinci sınıfa başlayan arkadaşları ile oyun oynamaya başlar; ancak boy olarak onlardan uzun olan ve yaşıtları dörde geçen Atıl zor anlar yaşar:

"Küçüklerin halkasına takılıp onlarla birlikte dönmeye başladı. Kısa sürede çevrelerine çocuklar toplandı. Tümü de Atıl'a bakıp kıkır kıkır gülüyorlardı. Atıl önce bu ilginin nedenini kavrayamadı. Sonra birden ikinci, üçüncü sınıf öğrencilerinin kendisiyle eğlenmekte olduklarını sezinledi…" (s. 132)

Okulda yaşadığı sıkıntılı durumlar günün sonunda yaşanan mutluluk verici bir olayla, güzel bir şekilde sonlanır.

Okul çıkışı sokağın başında, Bayan Frida'yı gören Atıl meraklanır. Bayan Frida, "Sabahleyin seni okula götürmek istiyordum, yetişemedim. Şimdi karşılamaya çıktım." der. (s. 133)

Okula sabah gelişinde ailesiyle gelen çocuklara imrenerek bakan bir çocuk için, çok güzel ve gurur verici bir sürpriz olur bu durum.

Bayan Frida, Atıl'ı dinler; yaşadığı sıkıntılar ve yabancılığın normal olduğunu, zamanla her şeyin yola gireceğini anlatarak onu rahatlatır.

Eve geldiğinde ise aslında içine attığı duygular, "iç monolog" tekniği ile yansıtılır:

"Hey oğul, sen masada yemek yemeyi seviyor musun?' diyorum. Atıl boş gözlerle baktı babasına ve soruyu tek sözcükle yanıtladı.

'Sevmiyorum.'

Sözünü sürdürebilseydi, 'Sevmiyorum, burada hiçbir şeyi ve hiç kimseyi sevmiyorum!' diye bağıracaktı. Öylesine karamsar, kırık ve bunalmış durumdaydı o gün. Fakat ana babasını tedirgin etmemek için duygularını gizlemeye çalışıyordu. Bu nedenle dudaklarını sımsıkı kapayıp sustu."

Türklerin Almanya'ya, Almanların Türklere alışma süreci Atıl'ın psikolojisinden yansıtılmıştır:

"Atıl bir ay sonunda okulda, varlığına sabırla katlanılan sevimsiz bir konuk durumunda olduğun bilincine vardı. (…) Öğretmen iyi davranmıyordu ona. Alman öğrenciler de öğretmenin davranışını benimsiyorlardı. Onlar da yabancı öğrencilere 'istenmeyen insan' gözüyle bakıyor, öyle davranıyorlardı." (s. 135)

Atıl bir gün, öğretmenine metin okuma isteğini söyler, öğretmen kabul eder; fakat sonrası Atıl için büyük bir yıkım olmuştur:

"Atıl, büyük bir coşkuyla kitaptaki Almanca parçayı okumaya başladı. Sınıfta ilk kez sesini duyurup varlığını kanıtlayacaktı. Öğretmenin ve öğrencilerin ilgisini toplayıp kendisini kabul ettireceğini umuyordu. Parçayı su gibi okuyup giderken, birden sınıfta fısıldaşmalar ve gülüşmeler başladı." (s. 136)

Atıl onların neden güldüğünü öğretmenine sorar ve öğretmen gülünç olduğunu, köylü diliyle kelimeleri yanlış telaffuz ettiğini söyleyerek ona güler ve bir daha sınıf düzenini parmak kaldırarak bozmaması gerektiği konusunda onu uyarır. "Yabancı Düşmanlığı" olarak başlıklandırılan bu bölüm, hakikaten Almanların Türklere olan önyargılı davranışlarını ve hakir görüşlerini yansıtan bir bölümdür.

Atıl'ın psikolojisini etkileyen bu olay; öğrenme isteğini söndüren, onu küstüren kötü bir anı olarak hafızasında yer edecektir.

"Atıl oturmak değil, gitmek, koşarak kaçıp gitmek istiyordu sınıftan. Bir daha gelmemek üzere gitmek geliyordu içinden." (s. 137)

Sınıfta öğretmeni ve arkadaşları tarafından sürekli dalga geçilen, kızılan Atıl okuldan, öğretmenden, hatta tüm yabancılardan soğur.

Bu soğuma, sınıftaki dört Türk öğrenciyi birbirlerine Cumhuriyet Bayramı kutlamasıyla yakınlaştırır. Almanların din dersi onların kendilerine ayırdığı, Türkiye'ye ve Türk bayrağı'na özlemlerini giderdikleri ders olur. (s. 138)

Atıl'ın tek arkadaşı kendi gibi, Almanya'ya gelmiş olan Türk çocuklardır:

"Okulda Türk çocukların dışında, arkadaş edinmek şöyle dursun, günden güne Almanların gözlerine batan bir diken olmuştu." (s. 140)

Atıl'ın ailesi köyde yetişmiş, geleneksel kültüre bağlı, sorgulamadan doğru denilene inanmıştır.

Ailesinden birine soru sorarken, "Sözü uzatırsa, annesinin tersleyeceğini sezinlemişti. Bu nedenle aklına takılan soruları sormayı yeğ tuttu." (s. 150)

Yaşadığı olumsuzlukların da etkisiyle, Atıl'ın başarısı gitgide düşer:

“Atıl ders yönünden günden güne geriliyordu. Öğretmenin ilgisizliği, sınıf ve okuldaki yerli öğrencilerin tutumu, onun tüm coşkularını söndürmüştü. Yasal zorunluluk olmasa hiç gitmeyecekti okula.” (s. 150)

Babasının eğer okula gitmezse, polisin evlerine gelip onu, zorla götüreceğini söyleyerek kızması, Atıl’ın psikolojisine farklı bir şekilde zarar verir:

“Atıl o günden sonra düşüncelerini, duygularını, sorunlarını içine gömdü. Okula hiç aksatmadan gidip geliyordu. Ama kabuğuna çekilmişti.” (s. 150)

Atıl, “istenmeyen insan” olduğunu düşünür ve de haklı çıkar; bir kaza sonucu Alman çocuğa istemeden zarar veren Atıl, Alman çocuk tarafından hırpalanır ve “Pis, ilkel yabancı!” hakaretlerine maruz kalır. Derdini, suçunun olmadığını bir türlü anlatamaz. (s. 152)

Alman çocuklar, Atıl ve diğer Türk çocuklara iftira atar. Okul müdürü, Alman annelerin tepkisini çekmemek için Türk çocukları cezalandırır. Atıl suçu olmadığı halde ceza aldığı için çok içlenir. Okula gitmek istemez. Tatiller girer araya ve okul sona erer. Bu son da onu üzer, çünkü öğretmen sınıfta bırakır Atıl’ı. Babası önce çok kızar, ama annesinin, “Çocuk, dilini bilmediği bir okulda nasıl başarılı olabilir?” demesi üzerine kendisinin de kaç yıldır öğrenemediği dili düşünerek oğluna hak verir. (s. 156)

Bu arada, tarihsel bir zaman dilimi yaşanır. “Kıbrıs Barış Harekatı” olur. Türk ordusu bir sınav daha verir. Gurbetçiler, uzaktan durumu takip eder, endişeyle beklerken, sevinilecek haber gelir; “Harekat” başarıyla sonuçlanmıştır.

Günler geçer ve Ağustos ayının gelmesiyle beraber tekrar okullar açılır. Atıl istemeye istemeye, değişmeyen ve bir türlü ısınamadığı öğretmeniyle tekrar karşı karşıya gelir. Öğretmen daha önce yaptığı gibi Alman öğrencilere daha bir istekle okuma yazma öğretmeye çalışır. Bu tutum Atıl’ın okuldan gün geçtikçe daha da soğumasına sebep olur. (s. 158)

Atıl’ın psikolojisi gün geçtikçe kötüye doğru gider.

Atıl, anne babasının onu her gün işe giderken yalnız bırakması ve tek başına evde kalmasının da etkisiyle içine kapanır. Kendini açmak istese de, anne baba onu dinleyecek kadar vakit ayıramamakta ve onun sorularına cevap verememektedirler.

“Bayan Frida’nın iyilik öğütleri, son günlerde Atıl’ı sıkmaya başlamıştı. Koskoca ülkede tek başına tutsak kalmış gibiydi. Ölesiye bunalıyor, ama babasına anasına açamıyordu duygularını…” (s. 159)

Yaşanan sorunlara bir de annesinin işten alınması eklenir. İşsiz kalan anne ister istemez sıkıntısını evdekilere de yansıtır. Atıl da, yaşadıklarının da etkisiyle günden güne okuldan uzaklaşır; türlü bahanelerle okula gitmez.

Anne işten ayrılınca ev ile, temizlik ile uğraşır can sıkıntısından. Bir gün bavulları yerleştirmeye çalışır ve Atıl'ın köyde giydiği kıyafetler çıkar ortaya. Köye, yurda olan özlem fazlasıyla hissettirir:

"Atıl hemen eline alıp bağrına bastı onları. (…) Pantolonun paçasındaki kurumuş çamurlar çarptı gözüne. 'Köyümün çamuru' diyerek parmaklarının arasına alıp ovaladı." (s. 160)

Yurt özlemi ve türlü sıkıntılar Atıl'da yoğunlaşır; fakat ne zaman dile getirmek istese babası onu azarlar. Bu durum onun içine kapanmasına sebep olur:

"… hep susuyordu Atıl. Kaygılarını, dileklerini, düşüncelerini içine gömüp susuyordu." (s. 162)

Atıl'ın moralini yükseltmek maksadıyla baba, Almanya'daki Karnaval şenliğine götürür aileyi. Karnavalda, talihsiz bir olay yaşanır ve baba bu durumdan Atıl'ı suçlar. Babanın yine kendine kızıyor olması, bu sefer Atıl'ı susturmaz. Yapılan haksızlığı ve içindeki duyguları bir seferde boşaltır; okulu başaramaması, Almanya'ya alışamaması ve yurduna duyduğu özlemi tek tek haykırır. Almanların okulda, dışarıda onu sürekli dışlaması yüzünden her şeyden soğuduğunu ve yurdunda köyünde çoban da olsa insan gibi, özgürce yaşamayı istediğini babasına söyler.

"Özetleme" tekniği ile aktarılan bu bölümde ifade edilen düşünceler bir anlamda romanda verilmek istenen ana düşünce gibidir.

Baba, oğlunun söylediklerini düşünür ve susarak öteledikleri bu duyguları açığa çıkarır. Oğlunu haklı bulur ve yurda dönmeye karar verilir. (s. 164)

Yol hazırlığı sırasında Atıl, Almanya'ya gelirken yaşadığı coşkuyu anımsar.

"Arkadaşlarına övünürken, ağzından çıkan sözcükler bir bir kulağına doldu. 'Gözümde nasıl da büyütmüşüm Almanya'yı!' diye mırıldanmaktan kendini alamadı. İçin için utandı." (s. 166)

Yurda dönmek üzere, büyük bir coşkuyla uçağa binerler ve uçaktan inince tüm yurt özlemiyle yanan diğer işçiler gibi toprağı öperler. (s. 167)

Atıl, İstanbul'da yurt ve Türkçe özlemini giderir;

"Atıl, sokaklarda ikide bir duraklayıp çevresinde konuşulanları dinliyordu. Türkçeyi öylesine özlemişti ki, hiç tanımadığı kimselerin birbiriyle konuşmalarını dinlerken bile kendinden geçiyordu. Sokaklardaki reklamlara, film afişlerine, hatta sokak ve dükkan adlarına bakarken bile göğsü kıvançla kabarıyordu. İki yıldır özlemini çektiği şeylere birden kavuşmanın coşkusu içindeydi. Hele yediği yemekler…" (s. 167)

Bu sevincin yanında maalesef hoşa gitmeyen durumlar da yaşanır. İçinde büyük bir heyecanla, kendi sınıfına gelir. Öğretmeni onu, sevecenlikle karşılar; fakat aynı sınıftan devam edemeyecektir. Atıl, Almanya'da birinci sınıfla uğraşırken, arkadaşları köyde "5. sınıfa" geçmişlerdir. (s. 169)

Atıl için daha sıkıntılı olan durum bundan sonrasıdır. Çünkü kaçıncı sınıfa devam edeceğini belirlemek için, bir sınava tabi tutulur. Sonucunda, okuma yazmayı neredeyse unuttuğu için, ikinci sınıftan devam etmesine karar verilir. Çok zor, üzücü olur tabii bu karar.

Almanya gidişinin asıl ceremesi Atıl'a kalmıştır. Atıl günlerce ağlar, anne babası da çok dertlenirler, pişman olurlar; ama artık çok geçtir. Baba yaşanılan acı tecrübeyi mecburen kabullenir:

"Okulundan geri kaldı. Elin gurbetinde ezildin, aşağılandın, onurun zedelendi. Cahillik ettim. Karlı bir iş yapıyorum sanarak, alıp götürdüm seni." (s. 169)

Atıl yaşından olgun bir çocuktur, babasının üzüldüğünü görünce, durumunun Almanya'daki okuldan çok daha iyi olduğunu söyleyerek geri döndükleri için mutluluğunu dile getirir ve babayı teselli etmeye çalışır.

Anlatıcı, Atıl'ın bundan önceki ve sonraki yaşadıklarına dair düşüncelerini, ayrıca Almanya'da yaşayan Türkler'in durumunu, Atıl'ın babasıyla yaptığı bu diyalogdan yansıtır. Özetleyerek aktarılan yaşanılanlar, hem içinde bulundukları hâli anlatır, hem de Almanya'yı gözünde büyütüp, oraya gitmeye çalışan Türklere mesaj verici niteliktedir:

"Artık ağlamıyorum, baba. Arkadaşlarımdan gerideyim ya, sevinmem gereken çok şey var ortada. Kendi topraklarımda yaşıyorum. Horlanmıyorum, aşağılanmıyorum, dövülüp sövülmüyorum. Almanya'nın insanları, taşı toprağı, sokakta gezen kedisi köpeği, daldan dala uçuşan serçeleri bile yabancıydı bana (…) Orada iki yıl süreyle hiçbir gün sokakta, parkta, evde, okulda gönlümce koşup coşamadım. Merdivenlerden inip çıkarken bile suçlu gibi ayaklarımın ucuna basarak yürüyordum. (…) Kısacası, sığıntı gibiydim Almanya'da." (s. 170)

Atıl, köyde yürürken Almanya ile Türkiye'yi karşılaştırır. Almanya'nın temiz ve örülü sokakları; temiz, bakımlı hayvanları gelir gözüne, Atıl basit ama anlamlı, güzel bir tespit yapar:

"Öteden geçen köpeğin karnı sırtına yapışmış, tüyleri birbirine karışmıştı. Ama boynunda tasma yoktu, gönlünce gezip dolaşıyordu köy sokaklarında." (s. 171)

Romanın bitimine doğru, son cümleler de yurt coşkusuna dair olur.

Anlatıcı, Atıl'ın zihninden "yurt sevgisi" içeren cümleler kurar:

"Yollar çamurlu, evler yıkık dökük, insanların giysileri yırtık ya da yamalı, kediler, köpekler bakımsız olsun. Bacalardan çıkan dumanlarla sokaklara tezek kokusu yayılsın varsın.. Köyümüzün insanı bizim, kediler, köpekleri ve de tezekleri bizim. İnsanlarımızın yürekleri sevgi yüklü." (s. 172)

Köyde hayat devam eder. Baba şimdiye kadar biriktirdiği parasıyla köyünde bir iş kurmaya karar verir; Atıl da ona boş zamanlarında yardım edecektir.

Yarına yönelik umut ve sevinç dolu düşüncelerle başları dik yürürler…

BEN BÜYÜYÜNCE

Romanın Özeti

Nalbantlık yapan dede bir atı nallıyordur. Dalgın olan oğlu Mehmet suskundur. Onun suskunluğunun sebebi daha sonra anlaşılır: Şerife Gelin doğum yapmıştır.

"Erek" bebek dünyaya gelmesi ile sevinç ve kaygıları birlikte yaşatır. Çünkü köyde iki sülâle arasında yaşanan kan davası Nalbant Nuri'yi endişelendirir. Yine bir can doğmuş ve büyüyecektir; fakat sonunda bütün bebekler bu çarkın içine istemeseler de gireceklerdir. Bu duruma üzülse de engelleme şansını düşünerek rahatlar.

Erek'in doğum sonrasındaki halleri, diş çıkarması, emeklemesi, yürümesi ayrıntılarıyla anlatılır.

Erek, bir gün annesiyle çamaşır yıkanılan yere gider ve o arada kaybolur. Köyde yaşanan kan davası yüzünden, çocuğun başına bir şey gelmiş olması ihtimali bile Nalbant Nuri ve oğlu Mehmet'i çok endişelendirir.

Köyde yıllardır, Ayıngacılar ve Sınıkçılar arasında ufak bir olay yüzünden başlayıp hâlâ devam eden kan davası vardır. Bu durum, doğal olarak insanları tedirgin etmektedir.

Yeni doğan Erek ile ölüm korkusu yoğunlaşmıştır. Özellikle Mehmet, oğlunun ya da ailesinden birinin başına gelebilecek felâketlerden dolayı tedirgin yaşamak istemez. Çare olarak Almanya'ya işçi olarak gitmek için başvurur.

Nalbant Nuri ne kadar kan davasını bitirmek istese de karısı aksini düşünür. Öldürülen oğlunun öcünü aldırmak için sürekli oğullarını öğütler. Mehmet ve İsmail babaları gibi düşünür. Fakat, annesinin sürekli baskı yapması sonucu İsmail dayanamaz ve bir gün Sınıkçıların oğlunu öldürecekken, yanlış bir plan sonucu iki oğlunu da öldürür. İsmail hapise düşer. Geride kalanlar ise daha çaresizdirler. Mehmet durumdan kurtulmak için bir an evvel Almanya'ya gitmek ister, ancak kaçak olarak gidebileceği için sadece karısını yanına alabilecektir. Erek, ninesi ile İstanbul'a gider.

Aile, Almanya'da daha düzenlerini oturtamazlar ve Erek'in okumayı Türkçe olarak öğrenmesi için beşinci sınıfı bitirene kadar İstanbul'da ninesiyle kalmasına karar verirler.

Dede de, tarlalarını satar ve İstanbul'a döner. Gecekondu mahallesinde bir ev kiralar ve yerleşirler. Dede ile nine, Erek'in başına bir şey gelmemesi için âdeta üzerine titrerler.

Ben Büyüyünce, Altın Kitaplar, 17. Basım, İstanbul, 2006, s. 111.

Erek, okula başlar. Birinci sınıfta biraz uyum sorunu yaşar. Sınıf arkadaşlarına ve ortama alışamaz. Daha sonra öğretmeninin de yardımıyla derslerini düzeltir, rahatlar.

Dede ile Nine, Erek'in sokaklarda başıboş gezmemesi için üçüncü sınıftan itibaren yaz tatillerinde çalışmasına izin verir. Erek, markette alışveriş yapanlara yardım eder, para kazanır.

Dördüncü sınıfı da bitiren Erek'in ailesine kavuşmasına bir yıl kalmıştır. Bunun için yine o yaz tatilini de çabuk geçirmek adına çalışmaya başlar.

Tatilin son günlerinden birinde Erek, marketten çıkmak üzereyken, bir müşteri gelir. Market sahibi ve çalışanların saygı gösterdiği bu "Bilge Kişi" alışverişini yapar ve Erek de evine kadar ona yardım eder.

Bilge Kişi, uzun zamandır birileri tarafından izleniyordur. Planlarını uygulamak üzere evinin yakınlarında, bu eli silahlı kişiler pusuda beklemektedirler.

Erek ile Bilge Kişi pusu kurulan yere doğru yürürlerken silahlardan arka arkaya atılan kurşunlar, hem Bilge Kişi'ye, hem de Erek'e isabet eder. Erek neden kurşunlandığını anlayamaz. Son nefesini verirken insanların, doyasıya yaşamak varken; silahlar, kurşunlar, dinamitler, atom ve nötron bombaları ile neden ölmek ve öldürmek üzere uğraştıklarını sorgulayarak gözlerini yumar.

Romanın Kahramanı

EREK

Ben Büyüyünce, Erek'in doğumuyla başlar. Doğum sonrası bebeğe isim koyma görevini dede üslenir. Dua kitabını alır ve kulağına "Erek" diye fısıldar.

Erek'in aile içinde ilgiyle, sevgiyle gelişmesi onu mutlu eder. Gelin Şerife ve kocası Mehmet doğum sonrasından itibaren geri planda kalır. Özellikle nine, her konuda etkindir. Tecrübelerini öne sürerek her zaman kendi dilediği gibi hareket eder. Nine, köylü mantığı ile diğer büyüttüğü çocuklar gibi onun da büyüyeceğini söyler.

"Erek dünyaya gelişinin altıncı ayında zorlu bir uğraşa girişmişti. Diş etleri kabarmış, ağzından sürekli salyalar akıyordu." (s. 20)

Erek'in diş çıkarışı, emeklemesi ve sonrasında çabuk yürümesi için halk arasında inanılan âdetler uygulanır. Nine, Erek'i geleneklerle büyütür. Diş çıkarınca "diş buğdayı" yapılarak onun hangi mesleği yapacağı belirlenir, geleceği hakkında yorum yapılır. Bir yaşını doldurduktan sonra düşe kalka yürüyen çocuklara ve Erek'e de hızlı yürümesi için türlü oyunlar oynanır.

Erek çocuk yetiştirilirken bu gibi gelenekler uygulanır.

Sürekli annesi gibi onunla ilgilendiği ve de ona kolay kolay kızmadığı için Erek, ninesine çok düşkündür.

Erek doğduğu günden itibaren nine onu öç alma duygusuyla yetiştireceğini söyler. Amcasının öcünü alacak, onurlarını o kurtaracaktır. Erek'e bu şekilde umut bağlanmasından dolayı Şerife çok üzülür:

"Kurbanın olayım. Bebeğimi karıştırma bu işlere. Daha şuncacık çocukken kulağını ölümle, öçle doldurma. Yakma başını oğlancığın. Ne ölsün, ne de öldürsün. N'olur bırak da doya doya yaşasın çocuğum!" (s. 20)

Şerife böyle söyledikçe, nine aksine âdeta ölmek ve öldürmek için büyütür çocuğu. Uyuması için söylenen ninnide bile öç vardır:

"Aklı başına gelir gelmez, Ayıngacılardan öcümüzü alacak. (…) İki oğulları var şimdilik. Onların birini Erek'im vurup devirecek." (s. 20)

Erek'in kimi davranışları, özellikle yaşıtı çocuklara örnek teşkil eder niteliktedir. Özellikle de çoğunluğunda bulunan süt, yumurta, yoğurt yada peynir gibi gelişim açısından önemli gıdalara karşı olan bazı çocukların olumsuz tutumu değiştirilmek istenir:

"Erek sütten kesilince en sevdiği yiyecekler yoğurt, yumurta ve şeker oldu." (s. 37)

Erek, yürümek konusunda biraz geri kalmıştır; fakat yürümeye başlayınca da tay gibi koşar, ninesi bu sefer de üstesinden gelemez.

Erek, iş yaparken annesinin peşinde gezer. Bir gün çamaşır yıkamaya gittiklerinde Erek kaybolur. Bu olay onların korkmasına yetmiştir. Çünkü aile kan davası ve Ayıngacılar yüzünden başına bir şey gelebileceğini düşünmüştür. Yaşanan korkular aileyi yıpratmış olsa da nine öç alma konusunda hâlâ diretmektedir: Ayıngacılar, Sınıkçılardan ses çıkmayınca bir daha fırsat kolladı diyerek yine kendini haklı çıkarır. Fakat, oğlu bulunana kadar Mehmet bu kaybolmanın etkisiyle kan davasını daha derinden hissetmiştir:

"Oğlunun Ayıngacılar tarafından öldürülmüş ya da kuyulara filân atılmış olabileceğini duyunca içine dolan korkuyu atamıyordu. Kan davasından o gün, daha çok tiksinmişti." (s. 40)

Erek, köyü ve şimdiye kadar yaşadıklarını çok sever. Hasta olduğu durumlarda onu mutlu eden ise yine köyle ilgili olandır:

"Erek'in en çok sevdiği söyleşi, köye ve köydeki yaşamlarına değin olanıydı." (s. 45)

Erek'in babası oğlunun ya da kendisinin başına bir şey gelme ihtimali ile korku içinde yaşamaktan kurtulmak amacıyla Almanya'ya işçi olarak gitmek üzere başvuruda bulunur.

Bir zaman sonra Erek kötü bir şekilde hastalanır. Hastalığı kızamıktır, fakat çok ağır geçirir. Nine doktora, kasabaya götürülmesini istemez. Ben onu iyileştiririm der ve eski usül yöntemi kullanır. Bunun üzerine Erek çok fenalaşır. Aile artık nineyi dinlemeyerek onu kasabaya götürür. Durumu ciddidir ve hastaneye yatırılır.

Erek ve aile hastanede, nine de başlarındadır. Bu sıralarda annenin sürekli söylenmelerinden kurtulmak için Erek'in amcası İsmail, bir plan yapar ve Ayıngacıların oğlunun ölümüne sebep olur. Öç alınmıştır; fakat bir değil iki oğlunu da öldürür.

Olanları duyan nine:

“Nine önce sevinçten uçacak gibi oldu. ‘Var olsun oğlum erkekmiş. Ne de olsa benim kanım var damarlarında. Yiğit çocuğum, yürekli oğlum! Öcümüzü komadı Ayıngacılardan. Bize bu yakışır.’ ” (s. 50)

İlk olarak amacına ulaşmış olmanın sevinciyle böyle tepki veren nine, işin diğer kısmını ancak idrak eder. Şimdi ne olacak bir değil, iki çocuğu ölen Ayıngacılar öç almak için ellerinden geleni yapacaktır. Hem oğlu hapise girecek, hem de can korkusu yeniden Sınıkçılar’ı saracaktır. Bunları düşünen aile ne yapacağını bilemez ve çare olarak kaçmaya karar verir. Erek’in baba ve annesi Almanya’ya gidecek, nine ve dede de Erek’i alarak İstanbul’da saklanacaktır. Mehmet Almanya’ya gittikten sonra durumları ayarlayıp oğlunu da yanına alacaktır.

Almanya’ya giderken Erek’i bırakmak zorunda kalan Mehmet endişelidir. İsmail’i öç alma duygusu ile âdeta yoğuran anneye:

“Oğluma kan davasından ve bu olaylardan hiç söz etmeyeceksin. Yalvarırım anam, onun kafasını da kötü düşüncelerle bozma. İnsanları sevmeyi öğret ona. İnsan öldürmenin çok kötü bir davranış olduğunu sok kafasına.” (s. 54)

Özellikle Mehmet’in bu haykırışları, kan davası ya da başka sebeplerle insan öldürmeye kalkışanlara bir nasihat niteliğindedir. İnsan sevgiyle yoğrulmalı, nefretle değil; diyerek özellikle annelere seslenir. Çünkü anneler, bir çocuğun yetişmesinde en etkin kişidir.

Nine ile Erek İstanbul’a gider:

“Ayıngacılar, izlerini bulamasınlar diye nine, Erek’i yerin iki kat altındaki kapıcı odasından dışarıya çıkarmıyordu. Yitirilmemesi gereken çok değerli bir eşyaymış gibi ikide bir kucağına oturtup kollarıyla sımsıkı sarıyordu çocuğu.” (s. 54)

Aile, İstanbul’da bir gecekondu kiralayarak, hayata tutunmaya çalışır; fakat Erek hayatından memnun değildir:

“Durup durup ‘İlle de köyümüze gidelim’ diye tutturuyordu. İlk günler evden dışarı çıkmadı. Sabahtan akşama değin pencerenin önüne oturup sokağa baktı. Geleni geçeni tanımaya, onlara ısınmaya çalışıyordu. Sağlığı giderek düzeltmekteydi. (s. 57)

Hoş geldin ziyaretine gelen komşulardan birinin torunu sayesinde Erek, suskunluğunu, huysuzluğunu unutur. Sevdiği arkadaşı ile birlikte sokağa çıkar; yeni yeni arkadaşlar edinir. Bu sayede köyü anmaktan vazgeçer ve alışmaya başlar. Zaten gecekondu mahallesinde

yaşayan aileler, genelde Erek ve ailesi gibi köyden göçen insanlardır ve bu çocuklarla ortak noktaları çoktur.

Erek'in bir erkek kardeşi olur. "Korkmaz" adını verdikleri bebeklerinin resimlerini gönderirler. Erek özlemle bunları inceler:

"Erek, Almanya'dan gelen resimlere bakıp bakıp sadece içini çekiyor, ninesiyle dedesine tek bir söz söylemiyordu." (s. 60)

Erek'i yanlarına almayı isteseler de, nine pek fırsat vermez. Aile de üstelemez; çünkü orada çok düzenli bir hayatları yoktur. Hem de Erek'in okul yaşı gelmiştir. Almanya'da Türkçe öğretim yapan okulun olmaması onların, Erek'in ilkokulu Türkiye'de bitirmesine karar vermelerine neden olur.

İstanbul'da okula yazdırılan Erek, büyük ve temiz dersliklerle, arkadaşları ve sevdiği öğretmeniyle okul hayatına çok bağlanır. Eve geldiğinde:

" 'Ah bir sabah olsa da okula gitsem!' diyordu. İkide bir." (s. 60)

Okula başladığında yaşadığı coşku ve sevinç çok sürmez:

"Okulda herkesle arkadaş olmak, herkesle oynamak, koşmak, kaçmak, kovalanmak istiyordu. Ama bahçedeki onca kalabalığın içinde kimselerle oyun kuramıyor, kimseleri kovalayıp yakalayamıyor, kimseler de onun peşinden koşmuyordu. İlk günlerin coşkusu giderek sönmeye başladı. Sınıf arkadaşlarını yakından tanıdıkça ürküntüye kapıldı. Onların yanına sokulamaz oldu.

(…)

Ereklerin semtinden gelenler, bu çocukların yanında yaban gibi kalıyorlardı. Giyim kuşamları özellikle çamurlu lastik çizmeleri ya da mavi, kahverengi, kırmızı plastikten yapılma kunduraları ile hemen göze batıyorlardı." (s. 61)

Erek istemeyerek de olsa, aksilikler yüzünden bir gün derse geç kalır. Sınıfa geç girdiği için öğretmen onu azarlar. Bu olay, özellikle arkadaşlarının yanında kendince daha da küçük düşmesi için iyice içine kapanmasına sebep olur.

"Öğretmene karşı da içi üşümüştü. Onu ilk günlerde sevdiği gibi sevmiyordu artık. Hele sınıftaki öteki öğrencileri içi hiç götürmüyordu." (s. 62)

Bir zaman sonra öğretmen veli toplantısı yapar. Toplantıya Erek'in dedesi de katılır. Dedeyle karşılaşıncaya kadar, onun kimsesinin olmadığını düşünen öğretmen, dedeye, öğrencisinin durumunu şikayet eder. Erek okumayı sökememiştir.

Ayrıca Erek hakkında öğretmeni:

"İçine kapanık bir çocuk. Kimseyle konuşup oynadığı yok." (s. 63)

Erek, okul arkadaşlarının da dışlamasıyla geri kalmıştır. Dede, torununun anne ile babasının gurbette olması nedeniyle zorlandığını, biraz da sınıfta dışlanmasının onu olumsuz etkilemiş olabileceğini söyler.

Durumu anlayan öğretmen Erek ile daha fazla ilgilenmeye başlar. Bu ilgiyi o da boşa çıkarmaz ve kısa zamanda okumayı söker.

Erek artık sıkıntılarını geride bırakır. Okumayı sökmesiyle arkadaşları tarafından alkışlanır. Bu kabul görülüş onu özellikle okumaya daha da yoğunlaştırır:

"O günden sonra okumayı hiç savsaklamadı. Yazı ödevlerini bitirince dersini okuyor, sonra eski dergilere el atıyor, okuma kitabını bir baştan bir başa gözden geçiriyordu. (…) Daha sonraki haftalarda hep, pazara giderken ninesinin peşine takılmaya başladı. Amacı kitap almaktı." (s. 65)

Erek, ninesinin kendine kıyamadığını anlar ve bir şey istediğinde, ki bu artık ya kitap ya da dergi olur, ninesi eğer yok derse boynunu kırıp susar. Bu hâline dayanamayan nine zaten anne ve babasını özleyen çocuğu üzmez, dediğini yapar.

"Erek, o yıl sınıfını orta derece ile geçti." (s. 66)

Bu şekilde Erek'in sınıfı geçişleri zaman unsurunu tayin ettirir. Genel itibariyle ne kadarlık bir zaman diliminin geride kaldığı bu şekilde anlaşılır: Erek'in doğumundan beri yedi yıl geride kalmıştır.

Yaz tatilinde arkadaşlarıyla oynayarak vakit geçiren Erek, arkadaş çevresinde her zaman masum oyunlar oynamaz. Bu durum nineyi de endişelendirir:

"Erek de son günlerde paralı bilye oyununa dadanmıştı. Bu düpedüz kumardı." (s. 69)

Erek'i bu kötü alışkanlığından kurtarmak için nine ona fazlaca kitap alır. Bu sayede Erek kitapla oyalanmış olacaktır. Fakat çok geçmeden komşuların birinin televizyon alması ile bu durum yeniden bozulur. Kitaba göre daha eğlenceli ve hareketli bir dünyası olan

televizyon tüm mahalledeki çocukları değiştirir. Televizyon olan eve gidip, saatlerce karşısında otururlar.

Aslında televizyon ile daha yakından hissedilen modern hayatın, evlerde özellikle Erek'in ailesi gibi köyden kente göçmüş ya da düşük gelirli ailelerde yetişen çocuklarda nasıl algılandığıdır.

"Derslerini bitirir bitirmez televizyonun karşısına geçiyor, kapanıncaya değin kımıldamıyordu. Tüm programları sıkılmadan, bıkmadan yutarcasına izliyordu. (…) Beyaz cama biri çıksa da Erek'e "öl" dese, ölecek durumdaydı. Gördüğü, duyduğu her şeye inanıyor. Yerine göre iyi, yerine göre kötü yönden, alabildiğine etkileniyordu. Günlük yaşamında televizyonda sevdiği kişiler gibi davranıyor, olayları onlar gibi yorumluyordu." (s. 72)

Burada, televizyonun çocuklar üzerindeki olumsuz etkisine dikkat çekilmektedir. Çocuklardan iyi ile kötüyü her zaman doğru şekilde ayırt etmesi beklenmez. Özellikle aileler için bu önemli bir sorundur. Bu sorunun aşılması için onların bilinçlendirilmesi gerekir.

Televizyon konusunda bir diğer sıkıntılı durum da "reklam"dır. Çocuk adını bile bilmediği şeyleri reklam ile öğrenir. Renkli ve iştah açıcı olarak tanıtılan ürünler, özellikle televizyonun ilk yaygınlaştığı dönemlerde kötü de olsa kendini sattırır. Çünkü, yeni ve ileride olana yönelik bir güven söz konusudur. Koşulsuz kabul edilir duyulanlar.

Erek de, bu yönüyle her gördüğünü ister. Ekonomik durumu ne olursa olsun her çocuk gibi o da bu merak girdabına girer. Küçük bir "ciklet" ile başlar. Sonrasında sürekli olan istekleri, artık karşılanması güçleşen, nine ve dedeyi zor duruma sokan bir hâl alır.

Televizyon, her evde olmadığı için, televizyonun olduğu evlerde akşam gezmeleri olur. Bütün komşular bir araya gelerek toplu televizyon izlemeleri yaparlar. Herkes tek bir noktaya odaklanır. Tabî, ev sahibi bu sürekli misafirlik durumundan sıkılarak, türlü bahanelerle komşuları kabul etmez. Bu duruma Erek çok bozulur ve babasına mektup yazarak televizyon parası ister. Çocuğundan uzakta olan baba, onun isteklerini elinden geldiğince karşılamaya çalışarak, parayı gönderir.

Artık evinde de televizyon olan Erek, ilk tutkusu olan kitabı unutmaz ve tekrar derslerine yoğunlaşır:

"Erek, artık bir yıl öncesinin içe kapanık, çekinden çocuğu değildi. (…) Tüm bu etkenlere karşın Erek'in ders durumu kötü sayılmazdır. Parlak bir öğrenci değildi. Ama sınıfını o yıl da zorlanmadan geçti." (s. 74)

Karnesini annesine ve babasına gönderir. Baba başarısını beğenmez, çünkü karne çok da iyi değildir. Aile, Erek'in gönderilen resmi ile hasret giderir.

Aradan bir yıl geçer:

"Erek üçüncü sınıfı bitirme karnesini, göğsünü gere gere yolladı babasına. Üç tane 'iyi'si vardı. Gerisi baştan sona 'Pekiyi' idi. Babasından gelen övgü dolu mektuplarla koltukları kabardı." (s. 75)

Artık, Almanya'ya dönüşüne iki yıl kalmasına çok sevinse de, nine ve dedesinden de kopmayı hiç istemez.

Üçüncü sınıfın yaz tatilinde, kendinden büyük mahalle arkadaşı ile çalışmak ister. Dede ve nine, Erek'in bitmek bilmeyen isteklerini ve kendinin hem para kazanmasının hem de bir işle meşgul olmasının ona iyi geleceğini düşünerek izin verirler.

Erek, ilk para kazandığı gün çok mutlu olur.

Dede ile nine, Erek'e kan davası ve yaşanan olaylarla ilgili hiçbir konudan bahsetmezler. Bu yüzden eskiye dair bilgisi olmayan çocuk, köydeki amcasından gelen mektubu merak ederek okur; fakat okuduklarına bir anlam veremez.

Nine kaybettiği oğlunun acısını yeniden yaşar. Bununla beraber yaşadığı acıları tekrar yaşayacağını düşünerek kahrolur. Erek, ninenin bu serzenişleri sonrasında, çok korkar:

"Erek yuvadan düşmüş yavru kuş gibi tir tir titriyordu ninesinin kollarında." (s. 93)

Nine, babasının isteğine uyarak Erek'e kan davası olarak değil bir trafik kazası sonucu amcasının Ayıngacılar'dan iki kişinin ölümüne sebep olduğunu söyler. Erek, babasının istediği gibi ölümden, kan davasından uzaktır:

" 'Bana kimsenin bir şey yapamayacağını biliyorum ninem. Ben kimseye bir kötülük yapmadım ki!'

(…)

'Amcam onların yakınlarının ölümüne neden oldu diye, onlar da amcamın yakınlarını yok etmeye kalkışırlar mı? Durup dururken suçsuz bir insanı öç almak için öldürmeye kalkışabilirler mi? Filmlerde oluyor bu. Gerçek insanlar yapamazlar, değil mi nine?' " (s. 94)

Erek, sınıf arkadaşı olan Ertuğ'un hastalığı yüzünden okula gelememesine üzülür. Onu ziyaret eder. Bu ziyaret ilginç bir tesadüfü doğurur. Ertuğ'un babası Ayıngacılardan'dır. Kan davası sebebiyle köyden gelen bir mektupla olanları kısmen öğrendiği ve anlam veremediği

için bunları Ertuğ'un babasına anlatır. Baba ilk duyduğunda bu ilginç karşılaşmayı düşünür, anlam veremez. Fakat, Erek'in de ölmeye ve öldürmeye yönelik olan nefreti, olumsuz tutumu onu sevindirir. Daha sonraki günlerde de ona sıcak davranır.

Erek'le Ertuğ bir gün sohbet ederken konu savaşa ve özellikle nötron bombasına gelir. Ertuğ'un babası oğluyla bu konuları konuşur ve onu bilinçlendirir. Ertuğ da Erek'e anlatarak fikirlerini paylaşırlar. Erek de savaş ve öldürme tutkusuyla hareket edenlere karşı son derece tepkilidir:

" 'Ertuğ Erek'e, senin elinde olsa, insanları yok etmek için kullanabilir misin?'

Erek, ateşe değmiş gibi sıçradı. 'Kesinlikle kullanmam. Kendimden örnek vereyim, ölmek değil yaşamak istiyorum. Herkes bunu istiyor kesinkes. Bir güzel yaşamak varken, ölmeyi kim ister? Yaşamak isteyen onca insanı nötron bombasıyla yok etmek, sonra da evlerine yurtlarına sahip çıkmak, insanlık dışı bir tutum. Böyle bir şeyin yapılabileceğini aklım almıyor doğrusu' " (s. 105)

Erek'te köyden gelen mektup, Ertuğ ve babasıyla yaptığı söyleşi sonrası "ölüm korkusu" uyanır:

" 'Ben büyüyünce silahları, kurşunları, barutları, dinamitleri, atom ve nötron bombalarını ortadan kaldırmaya çalışacağım. Son soluğuma değin insanların, insanları öldürmelerine karşı duracağım, 'ölmek istemiyorum' diye' " (s. 105)

Okullar kapanır, yine bir yaz tatili daha vardır. Artık, Erek beşinci sınıfa geçmiştir. Beşinci sınıfın bitmesi, onun ailesine kavuşması anlamına gelir. Günlerinin çabuk geçmesi ve evde sıkılmaması için yine yaz tatilini çalışarak geçirmesine karar verilir.

Tatilin son günleridir. Çok yoğun oldukları bir gün geç saate kadar arkadaşı Erol ile çalışırlar. Market kapanmak üzereyken herkesin saygı gösterdiği bir bilim adamı son anda gelir. Eşyalarını taşıması için Erek evine kadar bu kişiye yardım eder.

Bilge kişi, uzun zamandır birileri tarafından izleniyordur. O gün de bu kişilerin planlarını uygulamaya koydukları gündür. Evinin yakınlarında eli silahlı bir şekilde pusuda beklemektedirler.

Erek ile Bilge kişi pusu kurulan yere doğru yürürlerken, silahlardan arka arkaya atılan kurşunlar, hem Bilge kişiye, hem de Erek'e isabet eder. Erek, neden kurşunlandığını bile anlayamazken, son soluğunu verdiği anda, insanların doyasıya yaşamak varken; silahlar,

kurşunlar, dinamitler, atom ve nötron bombaları ile neden ölmek ve öldürmek üzere uğraştıklarını sorgular ve ardından gözleri kapanır.

DÜNYA ÇOCUKLARIN OLSA

Romanın Özeti

İnsanoğlu varoluşundan itibaren hayatta kalmak için farklı mücadeleler verir. Bu mücadeleler sonucunda her adımda uygarlaşarak gelişir. Ancak insanoğlu "öldürme tutkusunu" bir türlü içinden çıkaramaz. Bu arzu ile dünyanın dört bir yanında bulunan bilgin grupları çeşitli öldürme araçları geliştirirler. "Sıcak yağmur şenliği" bilgin guruplarından birine ait bir buluştur. Buna göre, uzaydan verilen sinyallerle insanların dikkati çekilecek ve o sırada insanların üzerine, uzaydan yönetilen yapay bulutlar sayesinde, kaynar sular boşalacak; insanlar bir anda ölüm yağmuruyla sırılsıklam olacaklardır.

"Sıcak yağmur şenliği"nden önce insanlar yerküreyi, ikiye ayırırlar. Bir yarıkürenin adı "Avampaka", diğeri "Çirupon"dur. Bu yarıkürelerdeki insanlar birbirlerini yok edilmesi gereken zararlı yaratıklar gözüyle görürler. Kümeler arası çekişmeyi yöneten de adeta bir baba durumunda onları gözetimi altında tutan "baba" ülkelerdir. Küreler arası düşmanlık dizginci babalar ile sürekli sıcak tutulur.

İki yarıküre de, tasarladıkları "sıcak yağmur şenliği"ni uygulayarak birbirlerinin yaşamlarına son verirler. Yalnız hesaba katılmayan bir şey vardır: Çocuklara daha önce yapılmış olan aşı onları bu yağmurdan korur. Tüm dünyada sadece çocuklar hayatta kalır.

Bu olay sırasında uzayda olan Avampakalı bilginle karısı hayatta kalmış ve yeryüzünün durumunu öğrenmek için uzay aracıyla dünyaya inmişlerdir. Günlerce araştırma yaptıktan sonra, çocukların yaşadıklarını görürler. Bilgin formülünde yanlışlık yaptığı düşüncesiyle günler süren araştırmalar yapar.

Bu süreçte, çocuklar kurdukları köylerde sevgi, barış ve iyilik içerisinde yaşarlar: Avampakalı bilgin bu durumdan hiç hoşlanmaz. Karısı, bilgine göre karakter olarak iyiyi temsil eder. O, çocukların bu durumuna sevinmiştir.

Gezdikleri yerlerde tanıdık ve akrabaların olduğu yerlerde de kimsenin kalmadığını öğrenince karısı, bilgine karşı iyi duygular beslemez. Dünyanın hakimi olmaya çalışırken çevrelerinde çocuklardan başka kimse kalmamıştır.

"Sevgi" köyünden bir çocuğu kaçıran bilgin, formülün bu şekilde kalmasındaki "giz"i çözer.

Bilgin, araştırmalarına devam ederek Çirupanların ülkesine gider. Bilgin ile karısı, şimdiye kadar küçümsedikleri Çirupanların, teknolojide kendilerinden de ileride olduklarını,

---

Dünya Çocukların Olsa, Altın Kitaplar, 20. Basım, İstanbul, 2006, s. 127.

onların yer altı planlarını ele geçirince anlar. Yer altında bulunan goriller insan beyni yerleştirilerek, kıtlık esnasında kullanılacak besin maddeleri üretmek için çalıştırırlar. Yer altı şehrindeki gorilleri kullanarak dünya imparatoru olmayı amaçlayan bilgin, onları yeryüzüne çıkarken yer altı kentinin programlandığı süre dolar ve asansörün içinde kalırlar. Dünya imparatoru olma hayalleri de kahkahalarının ardından, karanlıkta kalarak son bulur.

Çocuklar da kötü niyetlerden uzak, sonsuza dek iyilik, barış ve mutluluk içinde yaşayacaklardır.

Dünya Çocukların Olsa, bilim kurgu türünde yazılmış bir romandır. Bu türe özgü olan iyi ve kötü karakterler, romanda şekillenir. İyiler ya da kötüler içerisinde öne çıkan bir karakter olmadığından, dolayısıyla karakter inceleme yoluna gidilmeyecektir.

AKILLI PİRELER

Romanın Özeti

Yeryüzündeki ülkelerden birinde olağanüstü yeteneklerle donanmış, çok akıllı bir bilim adamı yaşamaktadır. Genç bilgin adıyla karşımıza çıkan bilgin, başlangıçta bir buluş arayışındadır. Bir arkadaşının önerisi üzerine insanların anlamadığı hayvanların konuşmaları üzerine çalışır. Uzun yıllar süren çalışmanın ardından bilgin, neredeyse tüm hayvanların konuşmalarını anlamlandırır. Bu hayvanlar içerisinde de, insanların konuşmaları gibi düzgün cümleler kuran pireler üzerine yaptığı çalışmalara ağırlık verir.

Kendisi gibi bilim adamı olan arkadaşı "Böcek bilgini" ile pirelerin konuşmaları doğrultusunda hareket ederler. Asıl amaçları ise, insanlık yararınadır; çünkü hayvanlar insanlardan farklı sezgilere sahiptir. Deprem gibi felaketlerin yanı sıra insanoğlunun bir türlü ilerleyemediği konular üzerinde düşünürler. Çalışmaları "Atom çağına" yönelik bilinmeyenlere adeta bir ışık olacaktır.

Pirelerin konuşmalarından, dünyanın diğer ucundaki yarasalar dağında, pireler kurultayı olacağı anlaşılır.

Bu kurultayda, pireler ve insanlar arasında yaşanan sorunlar konu edilir. Pireler insanlarla yaşamaktan dolayı mutludur; fakat insanlar pirelerle yaşamak istemez ve türlü ilaçlarla onların nesline son vermek isterler.

Kurultay günü gelir ve toplantı başlar. Kurultayda, insanları kıskandıracak kadar güzel bir demokrasi ve eşitlik havası vardır. Pirelerin dünyası sadece sevgi ile biçimlenir. Onları birbirine bağlayan en önemli sevgi etkendir. Pirelerin düşünceleriyle romanda, insanlar eleştirilir. İnsanlar sevgisiz ve bencildir. Kendi rahatı dışında başka şey düşünmezler. Kendi çıkarları doğrultusunda dünyayı kirleten insandır.

Kurultayda yaşanan bu sıkıntılara yönelik türlü fikirler öne sürülür. Dünyanın dört bir yanından gelen farklı pireler, insanlarla yaşadıkları olayları anlatırlar. En son söz alan beyaz pire, insanların savaşlar ve türlü bombalarla bencilce kararlar almalarını sevgisizliğe bağlar çözüm yolu ise, beyaz pirenin anlattığı kıssada geçen, yüce dağın doruğunda bulunan toprağa karışmış sevgi iksiridir. Bütün pireler bu sevgi iksirini insan kanına taşıyabilirse, tüm sorunlar sona erecektir.

Akıllı Pireler, Altın Kitaplar, 20. Basım, İstanbul, 2006, s. 128.

Kurultayda geçen tüm konuşmaları kayda alan hayvan dilleri bilgini ile böcek bilgini öğrendiklerini kimseye söylemeyeceklerine, ancak bu işlem başarıyla sonuçlanırsa tüm dünyaya duyuracaklarına dair birbirine söz verirler.

Romanda ana kahraman olarak karşımıza hayvan dilleri bilgini çıksa da bu kişi hakkında çok fazla bir bilgi elde edemeyiz. Sadece, olağanüstü yeteneklerle donanmış, çok akıllı bir bilim adamı olduğu söylenir. Ayrıca yaptığı çalışmalarla, yeryüzünün ilk ve tek hayvan dili bilgini olma onurunu kazanır.

Hayvan dili bilginin dışında insan olarak romanda yer alan kişi ise böcek bilginidir. Fakat, hayvan dili bilgininin yanında dolayısıyla adı geçer. Onun da böceklerle ilgili araştırma yapan bilim adamı olmasının dışında bir bilgi verilmez.

Karakter olarak değerlendirilebilecek, romanda yer alan kalabalık bir kadro vardır. Pirelerden oluşan bu karakterler, romanda kısa kısa anlattıkları hikayeleriyle var olurlar.

"Akıllı Pireler", Dayıoğlu'nun insanlara bir ders vermek istediği; savaşa, silaha karşı durduğu, insanlığı ilk olarak da çocukları duyarlı davranmaya yönelttiği bir romandır.

Çocuklara; düşlediği, öğretmek istediği düşünceleri vardır. Bu amaçla tasarlanmış fantastik ve bilim kurgu türünü harmanlamış olan *Akıllı Pireler* didaktik bir nitelik taşır.

IŞIN ÇAĞI ÇOCUKLARI

Romanın Özeti

İleri görüşlüler ülkesinin doğumevlerinde erkek bebekler kaybolmaya başlamıştır. Daha sonra çocukların kaçırıldığı öğrenilir. Ülke yöneticileri, ne kadar uğraşırlarsa da beş yıl süren kaçırma olaylarının önüne geçemezler.

Ülkede bu sorunun cevabını bilenler vardır; fakat bu "devlet gizi" olarak saklanır. Ülke başkanı olan dâhi, bilim adamının her türlü insanî niteliklerden arınınca daha başarılı olacağını düşünür. Bu sebeple, "bebekler çiftliği"ne kaçırılarak götürülen bebekler, burada büyütülürler. İsim olarak da onlara numaralar verilir.

Yaşları on ile on beş arası değişen çocuklar, beklenilen düzeye gelince, ailelerine haber verilir ve bin çocuğun ailesine açıklama yapılır. Çocukları gören annelerden biri, çocuğunu tanır. "Sekiz" numaralı bilginle kısa süreli tanışan anne, ona tarağını verir ve ayrılmak zorunda kalırlar. Aileler bu açıklamadan ve gördüklerinden kimseye bahsetmeyeceklerdir.

Genç Bilginler, beklenen nükleer savaşı ve sonrasında yaşanacak açlık tehlikesinden kurtulmak amacıyla araştırma yapmaktadırlar. Sonunda çok besleyici olan "doygu" maddesini bulurlar. Bunun için uzayda bir "tarım kümesi" oluşturularak "doygu" üretimine başlanmak istenir. Sürekli uzayda yaşamak ve çalışmak üzere, gönüllü beş yüz genç dâhi bu amaçla görevlendirilir.

Ülkeler, uzun süre tasarladıkları nükleer silahları kullanırlar. Bu nükleer savaş, çok fazla masum insanın ve canlının ölümüne sebep olur. Doğa tanınmaz haldedir: Hayvanlar, bitkiler ölür; toprak kömür gibi olur. Irmaklar, denizler yok olur. Savaştan arta kalan insanlar, depolarda bulunan besinlerle beslenir. Ama depo besin bitince ne yapılacağı bilinmez. İleri görüşlüler ülkesi ise "doygu" üretimi yaptırmaya devam ediyordur. Bu sayede insanlık açlıktan kurtarılacaktır. Doygu tüm ülkelere verilir; fakat tek koşul bu ülkelerden gerekli enerji ihtiyacı karşılanacaktır.

Bir süre sonra ileri görüşlü başkan değişik tutkulara kapılarak, tüm dünyayı tek başına yönetmek ister. Diğer ülkeleri kendine bağlayacak anlaşmayı imzalatır ve bütün ülkeleri kendi buyruğuyla yönetmeye başlar.

Uzayın derinliklerinde parçalanan büyük bir yıldız merak uyandırır. "Sekiz" adlı bilgin, bu ışın demetini özel ortamda anlamaya çalışırken, altın ve gümüş renkli ışınları bulur.

Işın Çağı Çocukları, Altın Kitaplar, 16. Basım, İstanbul, 2006, s. 128.

Bunlardan altın ışını, insanları sakinleştirici, yenileyici ve olumlu kişilik kazandıran bir özelliğe sahiptir. Altın ışınları, "iyilik" ışınları yansıtır. Gümüş ışınlar ise, çok kuvvetli bir enerji kaynağıdır. Uzun yıllar birçok enerji ihtiyacını karşılayabilecek düzeydedir.

Bazı ülkeler, ileri görüşler ülkesi başkanına karşı birleşip savaşmaya karar verir. Bunun üzerine genç bilginler, özellikle "Sekiz" altın ışınlardan bir ışın bombası üretir. Tüm dünyaya "iyi ışınlarla ışınlanma" yaparak insanlığın olumlu ve iyilik düşünceleri ile değişimi sağlanacaktır.

Altın ışını ile hazırlanan bomba, uzaydan fırlatılarak, dünya üzerinde bir kabuk oluşturur. Bu sayede tüm insanlara ışınlarını yayar. Oluşan kabuk yüzünden, dünya ile tarım küresi arasında iletişim kopar.

Dünya, amaçlandığı gibi her türlü kötü duygu ve düşünceden arınır. İnsanlar, kendilerini tertemiz, iyi duygularla dolu hissederler. Dünya yaşadığı bu yeni döneme "Işın Çağı" adını verir. Tüm canlılar, eski düzenine ve mutlu günlerine geri dönerler. Artık, savaş, kin, nefret gibi kötü duygular yoktur. Bilim adamları, hayatı daha güzel kılacak buluşlar üzerinde çalışır. Silah, bomba artık tarihte kalmıştır. Çevreye zararlı her türlü enerji kaynağı yerine gümüş ışından elde edilen enerji kullanılır.

Tarım küresinde ise, sayıları azalarak bilim adamları elli bir kişi kalmışlardır. Kendilerini bir gün bulacaklarını düşünerek bir çare düşünürler. "Sekiz", özel programlanmış bir derin dondurucu ile yüz yıl dondurulup, günü gelince çözülmeye karar verirler. Bir bildiri yayınlayarak uygulamaya geçer ve kendilerini dondururlar.

"Işın Çağı insanları, artık o kadar ilerler ki uzayda inceleme gezileri yapılır. Araştırma amacıyla çalışan bir gün tarım kümesine rastlanılır. Dünyaya derin dondurucuları ile taşınan elli bir bilgin, süresi dolmak üzere beklenilir. Günü geldiğinde ise tüm dünya coşku içinde onların dondurucudan çıkarılmasını izler. Çıkarıldıktan hemen sonra soluma başlıkları ile bekletilir. Geçen süreyi ve dünyanın geldiği düzeyi ilgiyle dinleyen bilim adamları ve "Sekiz", kendileri için hazırlanmış özel odalara doğru yola çıkarken dışarı adım atar atmaz yığılırlar. Can çekişirken "Sekiz" annesinin tarağını öper ve elinde sımsıkı tuttuğu tarak ile tükenir. Atmosferin yeni havasını ciğerleri kaldıramamış ve zehirlenmişlerdir.

İnsanlık için böyle hizmet etmiş bin dâhiden geriye kalan elli bir bilgini mumyalatarak ölümsüzleştirir. Sekiz elindeki tarağı ile mumyalanır.

Işın çağı dünya için sonsuz bir mutluluk ve birbirlerine saygı, sevgi gösteren insanlarla dolu bir çağ olur ve hep öyle kalacaktır.

*Işın Çağı Çocukları'*nda da, *Dünya Çocukların Olsa* ve *Akıllı Pireler'*de olduğu gibi ana karakter görülmez. Sadece diğerlerinden fazla bulduğu, araştırdığı konularda anlatılan "Sekiz" biraz öne geçse de bu kısa süreli bir tanıtımdır. Daha fazla bir bilgi edinilemez o da kendi arkadaşları gibi yetiştirilmek üzere kaçırılan bebeklerden ve "bin dahi"den biridir.

ÖLÜMSÜZ ECE

Romanın Özeti

Dünyaca ünlü aydınlardan oluşan gezgin topluluğu Anadolu'da geziye çıkarlar. Bu toplulukta yer alan ve "eski diller uzmanı" olan bir bayan gezilen bölgenin konuştuğu dili de biliyordur.

Gezginler, tarihî kalıntıları dikkatle ve merakla incelerler. Bu sırada, yörede bulunan su oluğunu kullanmak için sürüsüyle beraber bir çoban gelir. Adı "Ece" olan bu çoban sıradan biri gibi görünmesine karşın, ilginç şeyler söyler: Babasının "Kral Gudin", kendisinin de bir prenses olduğu ifade eder. Şaşkınlık içinde kalan "Bn. Kazıbilimci", grubundan ayrılarak köyde bir müddet kalmaya karar verir. Köylü, küçük kızın anlattıklarından dolayı onun deli olduğuna kanaat getirmiştir. Fakat "Bn. Kazıbilimci" onun deliden ziyade bakışlarındaki ışıltının zekâ belirtisi olduğunu sezinler.

Köyden ayrıldıktan sonra Bn. Kazıbilimci bir türlü Ece'yi aklından çıkaramaz. Ece'nin söyledikleri hakkında uzun bir araştırma yapar. Araştırma esnasında bazı bulgulara rastlar ve tekrar Ece'nin yanına gidip, onu almaya karar verir.

Ece ise, yakın zamanda ailesi tarafından durumunun ağırlaşması sebebi ile akıl hastanesine yatırılmıştır. Bn. Kazıbilimci, köye döndüğünde ailesi tarafından "deli" diye terk edilen çocuğu evlatlık edinerek hastaneden çıkarır. Alışması için ilk olarak köyde birlikte yaşamaya başlarlar. Bir müddet sonra Bn. Kazıbilimci ve Ece birbirlerine açıkça her şeyi anlatmak konusunda anlaşırlar. Bn. Kazıbilimci Ece'nin durumuna inandığını ve ailesi olan Gudin Krallığını ve ölümsüz olma sebebini anlatmaya başlar.

Kral Gudin, her yıl belirli dönemlerde ulusça dinî törenler düzenler. Bu törenlerden birinde Kral uzun yıllar ölümsüz olarak kendi krallığının ve insanlığın ne gibi aşamalar geçirdiğini bilmek istediğini dile getirir.

Ölümsüz olmak için kişinin öldürülüp, mumyalanması gereklidir. Kral durumu öğrenince halkının huzurunun bozulacağı endişesiyle bu arzusundan vazgeçer.

Biliciler sizin yerinize birisi bunu yaparsa sizi ölümümüzle ölümsüzleştirip, o kişiyle buluşturabiliriz, derler. Bu isteği de Ece kabul eder. Babası ile üç bin yıl sonra buluşup, yaşanan üç bin yılı ona anlatmak üzere Ece'nin ölümsüzleştirilmesine karar verilir. Ölümsüzleşmeden evvel Kral, Ece'nin bir yontusunu hazırlattır.

Ölümsüz Ece, Altın Kitaplar, 20. Basım, İstanbul, 2007, s. 159.

Başbilimci ölümsüzleşme gerçekleşmeden, bu durumdan sonra neler olacağını Ece'ye anlatır:

Üçbin yıl boyunca farklı kız çocuklarının bedeninde tekrar tekrar dünyaya gelecektir. Üçbin yılın sonuna doğru asıl ruhuna dönerek geçmişini hatırlayacaktır. Üçbin yıl dolmadan babasıyla buluşup, yaşadıklarını ona anlatabilir. Ölümsüz olan Ece, mumyasının parmağında bulunan "Lapis taşından oyulmuş, tılsımlı yüzük" ve bu yüzüğün yüzeyinde yazılı sözcükler ile ölümsüzlükten kurtulacaktır.

Bütün gerçeği dinleyen Bn. Kazıbilimci, daha büyük bir istekle Ece'ye yardım eder. Hatta tüm dünyayı bu konuda bilgilendirip, kazıya çağırır. Çünkü, bulundukları yer eski Gudin Krallığının üzeridir. Kazı çalışmaları için tüm dünya seferber olur. Günlerce süren kazı çalışmaları sonunda gömütlere ulaşılır. "Ölümsüz Ece" babasının ruhuyla buluşur ve üçbin yılı anlatmaya başlar. Kimi zaman güçsüz kalsa da sonuna kadar direnip, yaşadığı üçbin yılın önemli yanlarını ve insanlığın geçirdiği evreleri anlatır. Bu anlatım sürecinde tarih parça parça dile gelir: Herodot, Tales, Aristotales, Arşimet, Edison, İbn-i Sina, Nasreddin Hoca'dan; farklı ülke ve yönetimlere kadar dönem dönem insanlık gözlenir.

Anlatımın ardından gömütler kırılıp, yarılarak ortaya çıkar. Ece'ye babası Kral Gudin'in armağan ettiği taç ve üzerinde yazar: "İnsanlık, insanlar birbirlerini sevdikleri sürece var olacaktır" mesajı okunur. Sonrasında Ece'nin ölmesi ile roman son bulur.

Ölümsüz Ece, "erinçli insanların gönüllerinde" ölümsüzlüğünü sürdürecektir.

Romanın Kahramanı

ECE

"Ölümsüz Ece" romanının genel kurgusu, "hikâye içinde hikâye" olan "çerçeveli anlatım" tekniğini andırır. Anlatıcı, tarih bilgisi ve sevgisini âdeta okuyucuya aşılar. Ece karakterinin anlatımı ile, farklı bir tarih yolculuğuna çıkılır.

"Ölümsüz Ece", dünyaca ünlü bir gezgin topluluğunun, Anadolu'da geziye çıktıkları bir sırada, köyde sürülerini otlatmakta olan çoban kız Ece ile Bn. Kazıbilimcinin kısa süreli konuşması ile başlar. Adının anlamını soran Bn. Kazıbilimciye, küçük kızın verdiği cevap şaşırtıcıdır:

"Ece'nin kraliçe demek olduğunu ben de biliyordum. Üçbin yıl önce gerçek bir kraliçeden doğdum. Sevgili babam Kral Gudin, annemi hep 'Ecem' diye çağırırdı." (s. 8)

Olayın düğümlendiği yer, Kral Gudin'in kızı olan Ece'nin hikâyesinin, çoban kızı Ece'den duyulmasıdır.

(…)

Ece iki farklı karakter gibi karşımıza çıkar. Daha sonra bambaşka karakterler de eklenerek çoğalır. Farklı karakterler, Kral Gudin'in kızı Ece'de toplanır.

Görünüm itibariyle Ece hakkında dolaylı çıkarımlarda bulunulur. Ece'ye ait yontu uzun uzun anlatılır. Yontudan Ece'nin çok güzel bir kız ve anlamlı bakışlara sahip olduğu anlaşılır. Ayrıca hastaneye kaldırıldıktan sonraki bölümde ona dair:

"Derisinin duru beyazlığı ortaya çıkmıştı. Gözlerinin yeşili sanki daha da bir koyulaşmıştı." (s. 28) bilgileri öğrenilir.

Ece, başlangıçta sürekli çırpınan, kendini ifade etmeye çabalayan bir karakter olarak ortaya çıkar. Anlattıklarından dolayı köyde herkes, ailesi de dahil, onun deli olduğunu düşünür:

" 'Ben Kral Gudin'in kızı küçük Ece'yim, ama bana kimse inanmıyor. Adımı deliye çıkardılar. Sen Ece filan değilsin. Cinlere karışmış, kaçığın birisin' diyorlar.

Ben üç bin yıl önce bu topraklarda yaşamış, gerçek bir prensesim. Bunu hiçbir güç değiştiremez. Dediklerime bir inansalar!.." (s. 9)

"Deli" diye alay edilmenin de ötesinde, köyde Ece'yi istemeyenler çoğalır. Zor durumda kalan aile, onu köyden uzaklaştırmak için dağlara çobanlık yapmaya göndermiştir.

Ailesi tarafından da bu şekilde cezalandırılarak terk edilen Ece, kendini tek başına kalmış, kimsesiz hisseder. Bu sebeple de, karşısına çıkan Bn. Kazıbilimciye kendini açar ve bir kurtuluş umar.

Bn. Kazıbilimci Ece'ye, anlattıklarına rağmen farklı yaklaşır.

"Çoban Ece'nin gözlerinden gelip geçen mavimtırak ışıltı, içinin derinliklerinde garip bir kuşku uyandırmıştı. Bu bakışlar 'deli' bakışları değildi. Tersine zekâ, bilgi, sevgi fışkırıyordu kızın gözbebeklerinden." (s. 12)

Kendisini ilk defa birinin, inanarak güvenerek dinlediğini anlayan Ece, hemen asıl derdini, anlatmaya başlar:

"Ben üçbin yaşında gerçek bir prensesim. Sevgili babam Kral Gudin'in isteğiyle, ülkemin bilicileri, ruhumu üçbin yıl süreyle ölümsüzleştirdiler. Üçbin yılın sonunda, babamın gömütünü bulup onun ruhuyla buluşmam gerek. Kendisine üçbin yıllık yaşam serüvenimi anlatmak zorundayım." (s. 18)

Bunları dinledikten sonra, oradan ayrılmak zorunda kalan Bn. Kazıbilimci, Ece'nin anlattıklarını uzun süre düşünür. Hakkında araştırmalar yapar. Bazı bulgulara rastlayarak Ece'nin haklı olabileceğine kanaat getirir. Onun samimiyetine de inanarak, yardımcı olmaya karar verir.

Bu süreçte Ece ailesi tarafından durumunun ağırlaştığı gerekçesiyle akıl hatanesine yatırılmıştır.

Bn. Kazıbilimci onu, ailesinin terk ettiğini öğrenince, evlatlık edinmeye karar verir. Akıl hastanesi doktoru da Ece'yi çözümleyemez, ona deli gözüyle de bakılamayacağına kanaat getirerek, Ece'ye dair çıkarımlarda bulunur:

"Zavallı kızı, ana babası bile aramaz oldular. Aslında saldırganlığı yok. Sadece saçma sapan konuşuyor. Bugün de Herodot benim çocukluk arkadaşımdı diye tutturdu. İlkokul üçüncü sınıftan ayrılma bir kızın, Herodot'tan söz etmesi şaşkınlık verici. Kanımca çoban kız, olağanüstü sanrılar içinde. Tıp henüz bu tür olguları kesinkes aydınlatabilmiş değil." (s. 23)

Ece'yi evlatlık edinerek hastaneden çıkaran Bn. Kazıbilimci, alışmasının kolay olması için onunla köyde bir evde yaşamaya karar verir. Tabi Ece'de hastanede yaşadığı günlerin sıkıntı ve korkusu vardır. Kapı çalması ile bile irkilerek, doktorların onu alacağı düşüncesiyle âdeta "kuş gibi" çırpınır.

Bunların yanı sıra Ece asıl sıkıntısının ağırlığını yaşar, çocuk olarak tüm düşünceler onu zorlar:

"Üçbin yıldır, yerle gök arasında sıkışıp kaldım. Çok yoruldum. Ruhumun, evrenin erginliğinde erince kavuşmasını istiyorum. Ama bunu nasıl başaracağım? Belleğim, her geçen gün biraz daha aydınlanıyor. Üçbin yıllık geçmişi toparlamaya çabalıyorum. Bu pek kolay değil. Babamın gömütüyle kendi gömütümü bulmam daha da zor. İşe nereden başlayacağımı bilemiyorum. Bu da işin en zor yanı. Bu tedirginlik, bocalama, kararsızlık, beni hasta ediyor. Hızla akıp giden düşünceleri, anılar, çokluk denetim altına alamıyorum." (s. 29)

Bn. Kazıbilimci onun her şeyi ayrıntısıyla anlatmasını ister. Ece de üç bin yıl önceki yaşantısını ve Kral Gudin'in kızı Ece'yi tanıtır:

"Doğduğunda: 'Küçük kız öylesine güzel, öylesine sevimliydi ki!.. Yüzüne bakanın içi apaydınlık oluyordu." (s. 33)

"Küçük Ece, ülke içinde kutlu bir can olarak benimsendi. Kral babası, anası, ağabey, ablaları ve saraydaki görevliler, üzerine titriyordu. Küçük Ece, eğitim çağına gelince, çevresini öğretmenler aldı. Ece, olağanüstü bir öğrenme isteğiyle dopdoluydu. Yazı öğretmeninin önderliğinde, bıkmadan yılmadan, saatlerce, çalışıyor tuğla tabletler üzerine hiyeroglif kazımaya çabalıyordu. Bunun dışında dua, şarkı, şiir belleme çalışmaları yapıyordu. (…) On üç yaşına ulaşınca, babası ulusal konuların konuşulduğu oturumlara katılmasını buyurdu. Ağabey ve ablaları da onu, kendi görevleriyle ilgili çalışmalara konuk ediyordu." (s. 36)

Ece, türlü yaşamlar geçirerek üç bin yıl boyunca farklı ülkelerde, çeşitli ailelerde defalarca dünyaya gelmiştir. Şimdi de babasının arzusu olan ölümsüzleşerek insanlığın geçirdiği evreleri anlatma sözünü yerine getirmek için uğraşacaktır.

Bn. Kazıbilimci tüm dünyaya durumu anlatır ve yeryüzünün önemli kazı çalışmasına herkesi davet eder. İlgili kişiler, köye akın eder ve kazı çalışmaları başlar.

Ece sabırsızlıkla gömütleri bulabilmenin heyecanı ve endişesini taşır:

Başkentin ana yapısını oluşturan yapıları saptar; fakat kendisini ne kadar zorlasa da, gömütlerin tam yerini kestiremez. Sabırsızlık ve gün geçtikçe umudunu yitirmesi onu yıpratır.

Hem düşünce, hem bedenen yorulan Ece, bir an evvel babasına kavuşma heyecanı ile bekler; fakat bu bekleyiş onu yorgun bırakır. Bu esnada ona beslenmesi ve güçlenmesi için köydeki annesi her gün güveçle süt getirir:

“Ece, sevinçle yerinden kalktı. (…) İstekle sütü kaşıklamaya girişti. Bn. Kazıbilimci şaşkın şaşkın bakakaldı. O güne dek, hiçbir şeyi böylesine istekle yediğini görmemişti. Ama onun şaşkınlığını görünce, “Kızım, üstü kaymak bağlamış keçi sütünü çok sever. Küçükken, güvecin başına geçti mi, dibini buluncaya dek elinden alamazdım.’ dedi.

Gerçekten Ece’nin yüzüne renk geldi. Bakışları canlandı. Dizleri güçlendi.” (s. 55)

Kazı çalışmaları sürerken, gün geçtikçe gömütlere yaklaşılır. Ece’nin yorgunlukları zihnen ve bedenen birleşir:

“Zavallı kız, üç bin yıllık anıların ağırlığı altında eziliyor. Kendisiyle baş başa kalıp anılara yoğunlaşmalı. (…) Ece’nin babasının ruhuyla buluşmasına az kaldı.” (s. 62)

Gömütün içine gizlendiği kaya ortaya çıkınca da, Ece artık çok yakın olduğunu anlar. O gece adeta, kayanın üzerine yapışır, kalır. Gece boyunca daha da güçsüzleşen Ece, halsiz ve bitkin düşer. Buna rağmen “Ece yontusunun bakışlarını andıran anlam” gitgide belirir. (s. 63)

Babasının gömütüyle buluşması, Ece’ye bitkin bir hal aldırır:

“Kızın yüzünü, ölü yüzü gibi donuk bir beyazlık kaplamıştı. Gözlerini bir süre kapatıyordu. Sonra birden, iri iri açarak, göğe dikiyordu. Bedeni de ikide bir eline bıçak saplanmış gibi acıyla kasılıyordu. Saçları üfür üfür kabarmıştı. Tepeden tırnağa ürkünç bir görünüme bürünmüştü.” (s. 67)

Çok geçmeden babasının ruhuyla buluşan Ece, büyük bir “mutluluk ve erinç” ile, üç bin yıllık tarihîni anlatmaya başlar. “Sesinden ve yüzünden elle tutulurcasına sevecenlik” fışkırır. (s. 67)

On sekiz yaşının dolmasına çok az bir zaman kalan Ece, geçmişte yaşadıklarını, bütün yorgunluklarını unutarak anlatmaya başlar. Saatler süren anlatmalar, kısa süreli uyku ve yemek arası verilerek devam eder. Böylece; Herodot, Socrat, Aristotales, Firavun…; Maya Uygarlığı, Mısır, Roma… vs. gibi geçmiş üç bin yıl anlatılır.

“Üç bin yıllık geçmişi, tanığından dinlemek, kimi insanlara coşku, kimilerine ürkü veriyordu. Ama bu olayda tüm insanların birleştikleri bir gerçek vardı: Ece’yi dinleyen herkeste, insanlığı irdeleme dürtüsü belirmişti. Başka bir deyişle ölümsüz Ece, insanoğluna kendi kendisiyle hesaplaşmayı akıl ettirmişti.” (s. 123)

İnsanoğlunun asırlar boyu yaşadığı Ece’nin anlatımıyla dile gelir. Kimi zaman bilgin insanlara yapılan eziyetler, kimi zaman zalim hükümdarların halkına yaptığı eziyetler; bunların yanında da insanlığın uygarlık adına kat ettiği aşamalar anlatılır.

Üç bin yılı anlatmak ve bütün düşünceleri yoğunlaştırmak Ece'yi "tükenmiş bir deri bir kemik" olarak bırakır.

Kayaların yarılıp, içindeki gömütlerin açığa çıkması ile de Ece'nin ölümsüzlüğü son bulur.

PARBAT DAĞININ ESRARI

Romanın Özeti

Ülkenin sevilen Başkanı kaybolur. Genç bir Bitki Bilgini, Başkanı bulabileceğini iddia eder. Ülkede tüm güvenlik birimleri onu bulamazlarken, Genç Bilgin nasıl bulacaktır? Bu soru herkes tarafından merak edilir.

Ailesinin, çocukluğunda "Küçük Bahçıvan" adını taktığı Genç Bilgin, küçük yaşlarda bitkilerle ilgilenmeye başlar. Bu konuda yaptığı çalışmalar sonucu, onlarla iletişim kurmayı başarır. Yaşı ilerledikçe bu yetilerinin farkına varılır. Ülke başkanı da ona bir laboratuar kurar. O da laboratuarda araştırmalar yaparak bitkilerle arasındaki iletişimi güçlendirir. Küçük Bahçıvan, artık laboratuarda sürekli araştırma yapan genç bir "Bilgin" olmuştur.

Bitkilerle kurduğu olağanüstü ilişkiler ve gizemli kişiliği ile sevilen Genç Bilgin, laboratuar çalışmaları sırasında son derece duyarlı bir deney bitkisi yetiştirir. Bu bitkinin kuvvetli duyuları ile zihinsel etkileşime giren Genç Bilgin, bu sayede kayıp Başkanı bulur.

Kendisini bu şekilde ciddi manada kanıtlayan Bitki Bilgini, deneysel bitkisi ve diğer çalışmaları ile araştırmalarına son hızla devam eder. Bu süreçte "Alev Şelalesi" olayı ortaya çıkar. "Alev Şelalesi", gökyüzünde güneş gibi asılı duran bir gök cismidir. Bu gök cismi ile ilgili dünyanın en yakın gözlenebilen noktasında, araştırma yapılması gereklidir. Bunun için Bilginler Asya'da, Nanga Parbat Dağının doruğunda karar kılarla. Karar verme aşamasında gözlem aygıtı ile dağı izleyenler, görüntü olarak şeffaf yapıda olan uzaklılara benzer yaratıklar saptarlar. Bu görüntü çok geçmeden kaybolur.

Araştırma yapmak maksadıyla Nanga Parbat Dağına tırmanan bilgin topluluğu bir ipucu yakalayamaz. Günlerce "Alev Şelalesi"ne ne yapılabileceği düşünülürken, aniden Genç Bilgin kaybolur. Ondan ümidini kesen topluluk, geri dönmek zorunda kalır.

Genç Bilgin, dağdan duyarlı bitkisi ve özel sezileriyle iyi insanlara dair sinyaller almış ve onların yanına gitmiştir. Parbat Dağı'nda büyük bir tufandan kurtulmuş insanlar vardır. Bu kişiler, bitkilerle özdeşleşerek hayatlarını devam ettirirler. Huzur ve refah içinde yaşayan bu topluluk, kendilerine "Kalanlar" adını vermiştir. Kalanlar ile tanışan Genç Bilgin, bu saklı dünyayı çok sever.

Dünyayı yöneten iki devlet, "Alev Şelalesi" konusunda birbirlerinden kuşkulanarak, bir savaş durumu olduğu düşüncesiyle hızla silahlanırlar.

Parbat Dağının Esrarı, Altın Kitaplar, 17. Basım, İstanbul, 2007, s. 141.

Genç Bilgin, Kalanların kendi dünyasında bir süre kalır. Onların yaşamlarından ve bitkilerle olan ilişkilerinden hayli etkilenir.

Bir gün dünyanın durumunu anlatınca, Kalanlar bundan hiç hoşlanmazlar; çünkü dünyada savaş vardır. Gerekirse insanlar birbirlerini öldürebilir. Öldürme eylemi, Kalanlar'ı dünyadan soğutur. Bitkilerle ve kendi kendileriyle son derece uyumlu, sevgi dolu bir uygarlık kurmuşlardır.

Bu süreçte, yeryüzünde savaş hazırlıkları son aşamaya gelmiştir. Bitkiler durumu hisseder ve bir yaprak kasırgası çıkarır. İnsanlar doğanın felaketi ile uğraşırken savaş da önlenmiş olur.

Yaprak kasırgasının ardından, yeryüzündeki bitkiler insanların birbirine ve doğaya karşı olan sevgisizliğine tepki göstererek hiç ürün vermezler. Bir sonraki yıl çiçekler açıp, meyveye dönüşecek diye bir sevinç yaşanır. Tarlalar da ürün vermiştir; fakat beklenen ürün değildir bunlar. Doğadaki tüm meyveler, sebzeler, tahıllar renk ve biçim değiştirmiştir. Tatsız ve yenmeyecek durumda olan bu ürünler insanları bir daha umutsuzluğa düşürür.

Genç Bilgin, insanoğlunun yaşadığı bu zor günlere bir çare arar. Bitkilerle iletişim kurarak insanlarla arasını düzeltmeyi amaçlar. Bu amaç için bitkilerle özdeşleşip, kendi ülkesine doğru yola çıkacaktır. Bu özdeşleşme uzun yıllar süren alıştırmalarla mümkündür. Fakat çok fazla vakti olmayan Genç Bilgin'e kısa sürede başarabileceği "gizemli üç püf nokta" anlatılır. Bu sayede ülkesine doğru yola çıkar, Genç Bilgin. Zorlu yolları aşarak ülkesine varır. Bitkisever Hanımın yanına gider ve ona kendini başka biri olarak tanıtır. Bitkileri çok sevdiğini ve tekrar birlikte her yeri yeşertebileceklerini söyler.

Teklifini kabul eden Bitkisever Hanım ile çalışmaları sonucu yemyeşil, çiçeklerle dolu bir bahçeleri olur. Tüm dünya bu durumu hayretle gözler. Ülke Başkanları işin gizini öğrenmeye çalışır. Genç Bilgin, Başkanları bir alanda toplamayı başararak bitkilerin neden böyle davrandığını ve bu sorunların nasıl çözümlenebileceğini anlatır. Bitkilerin daha önce söylemiş olduğu şikayetleri tüm dünyaya duyurur. İnsanlar bir formül beklerken gerçeği öğrendiklerinde şaşırır ve utanırlar. Çözümün sevgiden ve bitkilere iyi davranmaktan geçtiğini öğrenince durumu kabul ederek işbirliğine başlarlar.

Yeryüzünde adeta bir arınma yaşanır. Bitkiler de bu çalışmalara cevap verir. Tüm dünya eski günlerine kavuşur.

Kalanlar da bu arınmanın ödülü olarak, insanlığa "şifalı bitkiler" ve önemli bir enerji kaynağı olan "alev topu"nu armağan ederler.

Görevinin artık sonuna doğru yaklaşmış olan Genç Bilgin, Nanga Parbat Dağı'na gitmek üzere bitkilerle özdeşleştiği sırada kameralara yakalanır. Bu "giz" dolu gidişi tüm dünya merak eder. Özdeşleştiği ağaç, onunla simgeleşir ve "bitki-insan" dostluğunun sembolü olur.

Romanın Kahramanı

KÜÇÜK BAHÇIVAN (GENÇ BİLGİN)

Ülke Başkanı'nın kaybolmasıyla başlayan "Parbat Dağının Esrarı", kaybolma sonrası onu bulacağını öne süren Genç Bilgin'in dikkatleri üzerine çekmesiyle devam eder.

"Genç Bilgin sıradan bir bilim adamı değildir. Çocukluğundan beri bitkilerle kurduğu olağanüstü ilişkiler ve gizemli kişiliğiyle ülkesinde ilgi, sevgi ve ün kazanmış seçkin bir insandı." (s. 8)

Okuyucuya bu şekilde kısaca tanıtılan Genç Bilgin'in, çocukluğundan itibaren yaşadıkları ve nasıl bir bilim adamı olduğu anlatılır.

Küçük Bahçıvan'ın ailesi köylüdür. Tarımla uğraşarak geçimini sağlarlar. Küçüklüğünden itibaren tohumun ekilişini, fidenin dikilişini görüyor, gelişme aşamalarını dikkatle izliyordur. Altı yaşına geldiğinde ailesinden bahçenin bir köşesini ona vermelerini ister. Onun bu isteğini kıramayan aile, çocuğa dilediği gibi bir köşe verir. Kendi köşesiyle sürekli uğraşması ve toprağa, bitkilere olan ilgisinden dolayı ona "Küçük Bahçıvan" denilir.

Küçük Bahçıvan'ın o günlerde olağanüstü ve gizemli kişiliği ortaya çıkar. Annesiyle aynı gün ektiği tohumları, annesinin ektiklerinden önce baş gösterir. Bunun sebebini merak eden anneye, Küçük Bahçıvan:

"Onlar benim sözümü dinlediler. Her gün buraya gelip, 'Haydi, çabuk yeşerin! Yeryüzü çok güzel. Pırıl pırıl sıcacık güneşe kavuşun. Çıkın artık toprak altından. Lütfen çıkın!' diye yalvarıyordum. Onları öyle seviyorum ki! Sanırım onlar da beni sevdiler. Yoksa sözlerime kulak asmazlardı." (s. 9) diyerek onu şaşırtır.

Küçük Bahçıvan'ın toprağa ve doğaya olan tutumu bütün insanlar için bir örnek teşkil eder. Nasıl ki doğanın nimetleri olmadan yaşanılamıyor, o halde herkes üzerine düşen görevi yerine getirmelidir. Doğa insanlardan sadece sevgi bekliyor. Karşılığında ise cömertliğini sonuna kadar gösteriyor. Tıpkı Küçük Bahçıvan'ın sevgisine karşılık veren toprak gibi:

"Ektiği tohumlar, diktiği fideler, fidanlar gerçekten olağanüstü bir gelişme gösteriyordu. Onun çiçekleri herkesinkinden iriydi. Sebzeleriyle meyvalarının çeşnisi de bir başkaydı. Onun bahçesindeki minik fidanlar çıngıl çıngıl meyvayla doluydu." (s. 12)

Emek olmadan başarı elde etmek zordur. Küçük Bahçıvan'ın da, sabırla ve sevgiyle çabalaması ona bu çalışkanlığının karşılığı olarak başarıyı getirir.

“Evlerini çevreleyen bahçenin tümü artık onundu.” (s. 12)

Çalışkanlık ve sonucu olan başarı Küçük Bahçıvan’da örnek temsil eder.

Çalışmaktan zevk alan ve yüreği sevgi dolu olan Küçük Bahçıvan herkes tarafından çok sevilir. İçlerinden birisi onun için daha özeldir; çünkü onunla aynı duyguları paylaşır. Bu kişi, “bitkisever komşu”dur.

Genç Bilgin’in çalışkanlığı ve merakı onu bu konuda uzmanlaştırır. Kendi köylerinde barakadan oluşturduğu küçük laboratuarında görülmemiş, bilinmemiş bir çok bitki türleri geliştirir. Öyle ki, dünyaca ünlü bitki bilginleri bile onun bu bitkilerine şaşkınlıkla bakar. Artık ünü dünyaca bilinen bir bitki bilginidir. (s. 18)

Ününü duyan yabancı bir bilgin, onunla konuşmak için gelir:

“İşbirliği yaparak bitkiler dünyasının giz perdesini aralamaya çalışabiliriz.” (s. 19) diyerek teklif sunar. Onu kendi yaşadığı ülkede araştırma yapmaya çağırır. Fakat bu teklifini kimseye söylemeden gelmesini ister. Bu durum Küçük Bahçıvan’ı hem cezp eder, hem de bunun sır gibi saklanmaya çalışılması kafasını karıştırır.

Küçük Bahçıvan dünyaca üne kavuştuğu bu günlerde on dört yaşındadır. Yaşı küçük olmasına karşın çok olgundur.

Ailesi bir süre sessiz ve yalnız kalmak isteyen oğlunu merak edince bitkisever hanım onun için:

“Oğlunuz, çok akıllı bir çocuk. Ne yaptığını, ne yapacağını iyi bilir.” der. (s. 21)

Fakat bu sefer o ne yapacağını bilemiyordur. Teklif ona, maddî olarak ailesine yük olmayacağı için cazip gelir. Çünkü babası binbir emekle biriktirdiği parasını onun kasabada eğitim görmesi için harcayacaktır. Bütün bu düşünceler onu sıkıntıya sokar.

Küçük Bahçıvan, akıllı bir çocuktur; fakat bu kararı vermek onun için sıkıntılı bir durumdur:

“Küçüklüğünden beri kendini bitki yetiştirmeye adamıştı. Tüm dikkatini bu çalışmalar üstüne toplamıştı. Bunun dışında insanlarla derinlemesine bir ilişkiye girmemişti. Çok kitap okuyordu. Ama bu kitaplar hayatı anlatan türden değildi. Hemen tümü bitkilerle ilgiliydi. Küçük Bahçıvan dünyadan habersizdi.” (s. 22)

Küçük Bahçıvan, sonunda gitmeye karar verir. Onu kaçırmak isteyen yabancı bilgin amacına ulaşamayarak yakalanır. Planladıklarını anlatınca, Küçük Bahçıvan’ın ülkesindeki

herkes onun buluşlarının kıymetini anlar. Devlet Başkanı bunun üzerine ona, her türlü olanağı sunar. Okul masraflarını karşılayarak, araştırmaları için son derece gelişmiş bir laboratuar sözü verir.

Bütün bu yaşananlar sonucu Küçük Bahçıvan artık bitkilerle ilgili daha değişik konularda bilimsel çalışmalar yapar. O artık genç bir bitki bilginidir.

Çalışmalarını, yeni donanımlı laboratuarında sürdüren Genç Bilgin, çeşitli deneyler yapar. Bu konuda çok ilerleyerek bitkilerdeki hareketleri, çeşitli seslere verdiği tepkiler ile değişen titreşimleri bir cihaza bağlayarak kaydeder.

Çalışmaları ve deneyleri ile başarılar elde eden Genç Bilgin, hem araştırmalarını sürdürür, hem de üniversitede ders verir. (s. 29)

Bitkilerle ilgili deneylerini ilerleten Genç Bilgin, sonunda üstünde çalıştığı bitkisinin duyarlılığının fazlalığı sayesinde onunla iletişim kurar.

Bitkilerin sezileri, insanlara göre daha fazladır. Bilgin'in amacı bu sayede insanların hissetmediği bazı felaketleri ya da ancak yaşayarak idrak edebileceği durumları önceden öğrenip tedbir alabilmektir. Bitkiler insanların iyi ya da kötü olmasını, sevgisini de hisseder.

İşte bu duyarlı bitkisi sayesinde Başkanın yerini bulacağını iddia etmiştir. Söylediği gibi de olur. Duyarlı bitkisi ile zihinsel etkileşime girerek Başkanın yerini bulur ve onu kurtarır.

Bu başarı ona büyük katkılar sağlar. Başkan Genç Bilgin'e daha büyük bir laboratuar açar ve o artık burada çalışmalarını sürdürür.

Güzel dileklerle bu gelişmiş laboratuarda bitkilerin dünyasına yönelen Genç Bilgin maalesef bu konudaki çalışmalarını sürdüremez. Çünkü, yeryüzünde "Alev Şelalesi" olayı meydana gelir. Artık dünyayı tehdit eden bu tehlike için önlemler alınması gereklidir.

Geçen süreçte daha çok yaşanan önemli olaylar anlatılır. Tüm dünyanın seferber oluşu ardından, gözlem için seçilen dağda bazı gölgeler görülür. Araştırmayı yapan Bilgin topluluğu bu gölgeleri ve sonrasında "Alev Şelalesi" olayını anlamak için Parbat Dağına çıkarlar. Deney bitkisi sayesinde orada yaşayan insanlar olduğu sinyalini alan Genç Bilgin, onların yanına giderek kaybolur. Ayrılmak zorunda kalan bilgin topluluğu bu felaketten kurtulma yollarına yoğunlaşır. "Alev Şelalesi" kaybolur. Ardından dünyada hazırlığı yaşanan savaşa tepki için "yaprak kasırgası" çıkar. Daha sonra insanlara fazlaca tepkili olan doğa hiç ürün vermez ve kıtlık yaşanır.

Bu bölümlerde artık Genç Bilgin anlatılmaz. Dünyayı ve tüm insanlığı ilgilendiren felaketler, çevre sorunları irdelenir. Bu kısım daha çok duyarsız insanlara bir ders vermek ya da uyarmak amacıyla kaleme alınmıştır.

Dolayısıyla, romanda kişilerden ziyade, yaşanan durumlar öne çıkar.

Bunun yanında seyrek de olsa Genç Bilgin'den bahsedilir.

Parbat Dağı'nda buluştuğu Kalanlar, insanların savaştığını ve birbirlerini öldürdüklerini öğrenince bu durumdan hiç hoşlanmazlar. Onların tepkilerinden çok utanan Genç Bilgin'e:

"Sen duyarlılığı gelişmiş, yüreği sevgi dolu, çok değerli bir insansın. Herhalde yeryüzünde senin gibi insanlar da vardır. En azından onlarla övünebilirsin." (s. 73) diye teselli verince biraz olsun rahatlar.

Genç Bilgin doğanın felaketleri ve ürün vermeyerek tepkide bulunması insanlara zor yıllar yaşatır. Bu duruma uzaktan seyirci kalmak istemez. Bitkilerle insanların barışması için her türlü özveriyi göstermeye, verilen her görevi yerine getirmeye hazırdır. (s. 93)

Bu görevi üstlenmek için bitkisever hanımla anlaşmış kendi bahçelerini yemyeşil yapmıştır. Bu durum tüm dünyanın ve ülke Başkanlarının dikkatini çekmiştir. Başkanlar gizi öğrenmek için Genç Bilgin'e para teklif eder. İnsanların bu şekilde küçülmeleri onu çok üzer. Çünkü o insanların sevgiyle ve iyi duygularla dolu olmalarını ister.

Bütün sırrın sevgiden ibaret olduğunu anlayan insanoğlu Genç Bilgin'in önderliğinde "arınma çalışmalarına" başlar. Denizler, dereler, ormanlar, toprak uzun çabalar sonucu temizlenir. Yeniden yeryüzü yemyeşil ve tertemiz olur. Genç Bilgin umudunu yitirmemekle ve çalışmalarının ardından yakaladığı başarıları ile örnek olur.

Görevini yerine getirmiş olmanın gururu ile dostları Kalanlar'ın yanına geri döner. Tüm dünyaya onun adına anıtlar dikilir.

MİDOS KARTALININ GÖZLERİ

Romanın Özeti

Tarihî kalıntıların bulunduğu "Midos Koyu"na araştırma yapmak üzere dünyanın dört bir yanından çeşitli insanlar gelmektedir. Burası dikkat çeken bir bölgedir. Turistlerin yoğun ilgisine halk alışmıştır. Araştırma için gelen arkeologlardan yöre hakkında edinilen bilgiler, yöre halkınca gezi guruplarına anlatılır. Bu konuda en meraklı kişi ise Adem'dir. O, farklı ülkelerden gelenler sayesinde kendini ifade edebilecek birkaç dil öğrenmiştir. Adem, araştırma yapmaya gelen arkeologlar sayesinde yetişir. Henüz yaşı küçüktür, ama o şimdiden kararını vermiştir: Büyüyene kadar Midos koyunda araştırma yapacak, üniversiteye gidip arkeolog olacaktır.

Kendini küçük yaşta böyle geliştiren ve sevimliliğiyle herkesin sevgisini kazanan Adem, yabancı Turistlerce de artık tanınır. Anlatılanların hepsini hafızasında tutarak, yöreye gelen araştırma ekiplerinin bile bilmediği bazı şeyleri onlara anlatarak kendini tanıtır ve ünlenir.

Adem, yaz tatillerinde Turistler gelene kadar, keçi sürüsünü otlatma görevini üslenir. Bir gün yine bu amaçla çıktığı dağda daha önce gözüne kestirdiği kartal başına yönelir. Türlü zorluklarla içeriye girmeyi başarır. Daha önce turistlerin anlattıklarından Midos kartalının orada olduğunu anlar; fakat ürkütücü olan bu yerden fazla ilerleyemeyerek ayrılır.

Her yaz mevsiminde olduğu gibi, Midos koyuna yatlar gelir. Onlardan birinde bulunan küçük bir çocukla arkadaş olur. Bu yat, uzun süre Midos koyunda kalır. Geçen sürede iki arkadaş bilgilerini paylaşırlar. Bir gün yine birlikte vakit geçirirlerken, Adem ne olduğunu anlamadan kendini yatta bulur. Sevimli bir aile portresi çizen yat sakinleri, aslında çok zengin, tarihî eser kaçakçılığı ile uğraşan Arthurlardır. Örgüt kurarak, türlü planlarla tarihî eser kaçakçılığı yapan Arthurlar; Adem'in namını bir dergiden öğrenip Midos Mezar Tünelleri hakkında bilgisini kullanmayı amaçlıyorlardır.

Arthurlardan denize atlayarak kaçan ve kendini Yunan kıyılarında bulan Adem, Yunan polislerince yetimhaneye götürülür. Orada "Al" adında bir arkadaş edinir. Hayattaki tek yakını gemide çalışan dayısı olan Al, Adem'le onu yanına alması için diretir. Ari Dayı, ikisini de çalıştığı gemiye aldırır.

Al ile Adem, Ari Dayı'nın gemisinde işe koyulurlar. Yük taşıyan bu gemi ile Amerika'dan, Mısır'a oradan Fas'a uzun süren bir yolculuk yaparlar. Tek sıkıntıları limanlarını görebildikleri bu ülkeleri keyiflerince dolaşamamaktır. Adem'in ayrı bir sıkıntısı

Midos Kartalının Gözleri, Altın Kitaplar, 13. Basım, İstanbul, 2007, s. 172.

da sürekli korkuyla kaçmaktır. Çünkü Arthurlar, dünya çapında ağı bulunan bir örgüttür. Adem'in tahmini doğrudur, çünkü gerçekten de tüm dünyaya Adem için bilgi verilmiş ve onun bulunması emredilmiştir.

Fırsat bulduklarında ise iki genç, bulundukları ülkeleri gezmeye çalışırlar. Bu vesileyle de bir çok macera dolu günler geçirirler.

Bir gün, Ari Dayı'nın gemisine yüklenenler arasında nükleer atık bulunur. Her şeyden habersiz olan Ari Dayı ve kaptan tutuklanır. Al ile Adem işsiz kalırlar.

Amerika'da bulundukları bu süreçte, sokakta dolaşıp gezerlerken bir iş bulurlar. Bu iş uyuşturucu ticaretidir. Ne olduklarını anlamadan tutuklanır ve kimliklerinin verildiği yer olan Guadolap'a sınır dışı edilirler.

Guadolap'ta çaresiz dolaşırlarken dillerini bilmedikleri bu ülkede biri aracılığıyla çiftlikte iş bulurlar.

Bu çiftlik, onların da beklemediği şekilde, ilaçların yapım aşamasında insanlarda denendiği bir çiftliktir. Burada "denek" olarak kullanılacaklardır. Çiftlikte küçük büyük, kimsesiz ya da kaçırılmış birçok insan vardır. Bunlardan birisi Yargıç Melvin'in kızı Sarah'dır. Yargıç Melvin düzenlediği faydalı kampanyalar ve kapattığı çevreye zararlı fabrikalar yüzünden çok düşman edinmiştir. İşte bu sebeple, ona ders vermek için kızı Sarah'a bu çiftlikte, normalden çok uzun dev insanlar yapmak için denenen hapı içirerek, onu dev bir insan yapacaklardır. Adem ile Al, durumu anlayınca fırsatını bulup Sarah'ı da alarak kaçarlar. Sarah'ı babasına teslim eden iki genç, bu başarılarından dolayı Yargıç Melvin tarafından evlatlık edinilirler. Adem ile Al için yaşamlarının dönüm noktası böyle olmuştur.

Onların çok iyi bir insan olduğuna her geçen gün kanaat getiren Yargıç Melvin, başarılı olan bu gençlere sonuna kadar destek verir. Başarıları sayesinde, üniversite eğitimlerini de sürdürürler. Adem küçükken hayalini kurduğu gibi arkeolog, Al da bilgisayar mühendisi olur. Sarah da büyümüş, üniversiteye gazetecilik eğitimi almak üzere başlamıştır.

Bu süreçte çocukluktan itibaren her ne kadar kardeş gibi büyüseler de, Sarah ile Adem duygusal olarak yakınlaşırlar. Ama ikisi de cesaret edip durumu birbirine açıklayamazlar.

Adem içinde "Midos Mezar Tüneli" tutkusunu sürekli yaşar. Her an bunun hayalini kurmasına karşın, Bay ve Bayan Arthurlar yüzünden ülkesinden ve tutkusundan uzak kalması onu adeta köreltir.

Arkeoloji eğitimi esnasında Midos Mezarları hakkında geniş bir araştırma yapmış ve bu konuda çocukluğunda öğrendiklerinden daha yoğun bilgiler edinmiştir.

Bir gün Adem dergi okurken Arthur'lara dair bir haber görür. Artık onlarla yüzleşmeye hazırdır. Bugüne kadar sakladığı, kimseye anlatmadığı düşüncelerini ve Arthurları Al'a anlatır. İkisi birlikte hem Arthurlara ders vermek, hem de Midos Mezar Tüneli düşünü gerçekleştirebilmek için yola çıkarlar.

Adem, ilginç bir tesadüfle Sarah sayesinde Kris'i bulur. Kris de Arthurlardan öç almak için uğraşıyordur. Kris, Adem'e zamanında yaptığı haksızlıklardan dolayı da borçlu hisseder ve onlara katılır. Adem, Sarah, Kris ve Al birlik olup Arthurların maskesini düşürmek için uğraşırlar. İşbirliği yaparak plan kurarlar. Al, kendi icâdı olan "KAMA" adlı bilgisayar ile, Sarah ise gazetecilik ile ilgili aşamalarda yardımcı olurlar.

Adem'in örgütün içine ajan olarak girmesiyle planlarını uygulamaya başlarlar. Al, KAMA yardımıyla örgütün işleyişini öğrenir. Bu bilgilerle uygun zamanı bulunca işe koyulurlar. Her şey yolunda gider. Gençler hem para kazanır, hem de Arthurlara ilk dersi vermiş olurlar. Bu şekilde birçok tarihî eser hırsızlığını engellerler. Defalarca planları alt üst olan Arthurlar başarısız olur, birbirlerine olan güvenini kaybederler. Örgüt bir anlamda içten çökertilmiş olur. Onları bitirme darbesini ise Midos Mezar Tüneli'nde indireceklerdir. Bunun için hayalini kurdukları büyük bir yelkenli yat yaptırır ve Midos Koyu'na doğru yola çıkarlar.

Bu yolculuk özellikle Adem için heyecanlı geçer. Hem Türkiye'ye vatan topraklarına kavuşmasına; hem de hayalini gerçekleştirmesine az kalmıştır. On iki yaşından bu güne hep bu anın özlemiyle yaşayan Adem, Midos Koyu'na varır varmaz küçüklüğünde tırmandığı yerlere koşar.

Yıllarca süren bekleyiş, mutluluk ile sonlanır: Adem Midos Mezar Tünelleri'ni bulmuştur. Bundan sonra yapılacak son iş basın mensupları, dünyaca ünlü zengin sanatseverleri ile Arthurları davet edip, Arthurlara gereken dersi vermektir.

Midos Mezar Tünelleri'nin bulunduğu duyan ve davet edilen herkes gelir. Adem, tüm konuklar huzurunda tarihî eser kaçakçısı Arthurları hiç beklemedikleri bir şekilde bozguna uğratır. Artık bütün dünya onların gerçek yüzünü görmüş olur.

Adem kendisi için özel yeri olan Midos Mezar Tünelleri'nin açık müze olarak düzenlenmesi için izin alır.

Hayallerine kavuşan Adem, Sarah ile evlenir ve köyüne yerleşir.

Midos Mezar Tünelleri'nde her kral adına bir kapı ve o kapının ardında; krala ait dönemine özgü eşyalar, eserler bulunur.

Döneminde kırk kral olan Midosların mezar tünelinde kırk bir kapı bulunması şaşırtıcıdır. Herkes özellikle de Adem, kırk birinci odada ne olduğunu çok merak eder. Fakat bu sır, umut kaynağı gibi sürüp gidecektir.

Romanın Kahramanı

ADEM

Gülten Dayıoğlu, *Midos Kartalının Gözleri* romanına kadar hiçbir karakteri bu kadar ayrıntılı anlatmamıştır. Bu romana kadar kahramanlar hakkında ayrıntılı bilgi edinemiyorduk. Fakat bu romanda durum farklılaşır; Adem'i ayrıntılı olarak tanırız.

"Adem'in saçları kına kızılıydı. Yüzündeki minik çiller koyu kahverengi gözleriyle kızıl saçları ona pek yakışıyordu.

Yabancı turistler onun fırça gibi fışkıran kızıl saçlarını okşamaktan kendilerini alamazlardı." (s. 15)

Anlatılanlar ve daha sonraki kişilik tanıtımlarıyla Adem canlandırılabilir. O sevimli ve yetenekli bir çocuktur.

Köydeki ören yerlerinde yöre halkı, yörenin yabancısı olanlara gönüllü rehberlik etmektedir. Bu gönüllü rehberlerin en becerikli ve bilgilisi Adem'dir:

"Harabelere giden en kestirme yolu o bilirdi. Kulaktan kapma, yarım yamalak yabancı sözcüklerle kalıntılara ilişkin en ilginç bilgileri o verirdi." (s. 14)

Turistlerin peşine beş altı yaşlarında takılmaya başlar. Duyduğu ve gördüğü her şeyi bilgisayar gibi hafızasına kaydeden Adem, kısa sürede bu konuda ustalaşır. Turistler yatlardan kıyıya ulaşır ulaşmaz nâmını duydukları Adem ile harabeleri gezmek isterler. Herkes gezinti için onu önerir.

Adem hakkında kısaca bunlar anlatılır. Daha sonra "geriye dönüş tekniği" ile Adem'in ailesi ve beş yaşına kadar yaşadığı süreç hakkında bilgi verilir:

"Adem yoksul bir balıkçının en küçük oğluydu. Balıkçı Sadık Reis'in üç oğlu daha vardır. Ama onun en gözdesi, Adem'di. Babasının iki yaşında onu kollarından denize atması ile çırpınırken yüzmeyi öğrenir. Sonrasında 'yaman bir yüzücü ve dalgıç' olur." (s. 14)

Küçük yaşına rağmen yetenekli ve becerikli bir çocuktur:

"Adem rüzgarda yelken açmayı, fırtınalı havalarda tekne yönetmeyi en az babası kadar iyi biliyordu." (s. 15)

O, içindeki merak ve heyecan duygusuyla sürekli araştıran bir yapıya sahiptir:

"Küçüklüğünden beri en büyük tutkusu ağaçlara, sarp kayalıklara tırmanmaktı.

Öylesine çevik, öylesine hızlıydı ki! Köylüler onu dik yamaçlara, ağaç tepelerine kolayca tırmanan erkek keçilere benzetiyordu. Bu yüzden köyde adı Kızıl Teke'ye çıkmıştı." (s. 15)

Bilinçli de bir çocuktur. Yaz tatilinde bölgeye gelen turistleri gezdirir. Onların verdiği harçlıklarla evin yıllık un giderini temin eder. Adem'in özellikle üzerinde durulan bu gibi davranışları, çocuklara örnek teşkil eder.

Kendisinden büyük insanlarla vakit geçirmesi ve yaz tatillerinde çok sayıda insanla tanışması onu erken yaşta büyütür. Farklı insan ilişkileri onun yoğrula yoğrula, bilinçlenerek ilginç bir kişilik edinmesini; on iki yaşında olmasına rağmen, yirmi yaş düzeyinde bir olgunluğa erişmesini sağlar. (s. 15)

Adem, küçüklüğünden itibaren, ilginç düşler kurmayı adet edinir. Bu düşler içerisinde en görkemlisi, Midos Mezar Tünelleri ile ilgilidir. (s. 15)

Bölgeye gelen turistlerden biri onunla söyleşi yapar. Bu söyleşide: "Ne istediğini iyi bilen, tarih âşığı küçük Türklerin önünde, amacını engelleyen hiçbir şey yok." diye tanıtılır. (s. 16)

Köyleri birçok tarihî kalıntıyı barındırdığı için arkeologların sık sık araştırma yaptığı bir yer olmuştur. Adem'in daha beş altı yaşlarında "Argos kazılarına" tanık oluşu, onun tarihe ilgi duymasını sağlar. O yaşlardan itibaren tarih ve düş birbirine ilmeklenir:

"Adem'in en büyük tutkularından biri de çevredeki ören yerlerinde gezinmekti. (…) Ayağının altındaki tarih hazinelerini düşleyerek saatlerce yürürdü.

Adem ilkokulu bitirdiği yıl, arkeolog olmayı kafasına koydu." (s. 16)

Adem köyde yetişmesine rağmen, turist rehberliği sayesinde ufku gelişmiş bir çocuktur.

İlkokul dönemlerinde birçok çocuğun geleceğine dair bu kadar net bir şekilde karar vermesi onun farklı olduğunu gösterir. Adem, ağabeylerinin onun ilkokuldan sonra ortaokula yazılmasına karşı çıkmasına rağmen, o ille de okumak ve arkeolog olmak konusunda diretir. Gerekirse hem okuyup, hem çalışmaya söz verir. (s. 17)

Tarihe olan ilgisi, onu bu konuda çok titiz davranmaya yöneltir. Tarihî eserlerin yıpratılması ve onlara gereken değerin verilmemesi onu çok üzer. Bir anlamda anlatıcı, çocukların bu konuya özellikle dikkatini çekmek ister. Adem bu konuda çok duyarlı bir çocuktur.

Adem mermerden yapılmış iki bin yıllık bir heykeli, turist olarak gelip onu çalan hırsızları yakalatır:

"Tarihî eserlerine sahip çıkan örnek bir çocuk olarak gazete ve televizyon yoluyla dünyaya tanıtılmıştı." (s. 27)

Adem yaz tatillerinde köyünün dağlarında keçi sürüsünü otlatır. Bir gün yine sürüyle hareket ederken, daha önce arkeologlardan öğrendiği Midos Mezar Tünelleri'ne dair ipucu bulur. Bu Tüneller ile ilgili anlatılanlarda kartal başından bahsedilir. Adem tepeliklerde kartal başı görünümlü bir kaya görür. Bunun Midos Mezar Tünelleri ile ilgili olduğunu düşünerek heyecanlanır; fakat çok tehlikeli bir yerde bulunan kartal başına hazırlıklı olarak tekrar gelmek üzere oradan ayrılır. Adem'in hayatını uzun yıllar biçimlendirecek Mezar tünelleri işte bu anda saklı kalacaktır.

Bir sonraki ziyaretinde daha ileri gider. Artık anlar ki, Midos Mezar Tünelleri'ne çok yakındır. Uzun ve karanlık bir yol olan burası onu hem ürkütür, hem de ilerlemek için ilkokul çağlarında bir çocuktan daha fazla emek ister.

Artık Midos Mezar Tünelleri Adem'in gündüz hayallerinde gece rüyalarındadır.

Yazın gelen turistlerle ilgilenirken onlardan çok şey öğrenir:

"Adem dil konusunda çok yetenekliydi. Üstelik çok da atılgandı. Bu yüzden yabancılarla az çok anlaşmayı başarıyordu.

(…)

Kimi yabancılar onun dil yanlışlarını düzeltme inceliği bile gösteriyorlardı. Onların bu tutumu, Adem'in yabancı dil öğrenmesine önemli katkı sağlıyordu:

İşte bu ortam içinde Adem daha okuma yazmayı öğrenmeden, çeşitli dillerden pek çok sözcük bellemeye başlamıştı.

Onunla ilgilenen turistler, yabancı dil öğrenme yeteneği karşısında şaşırıp kalıyorlardı." (s. 31)

Yöre halkınca ve gelen turistlerce Adem çok sevilir. Hem çok zeki, hem de girişken bir çocuktur. Midos Mezar Tünelleri hakkında bir şeyler bildiğini sezinleyen dünyaca ünlü tarihî eser kaçakçısı Arthur'lar, onu kullanmayı düşünürler: Adem'i kaçırarak onu konuşturup Midos Mezar Tünelleri'nin yerini öğrenip onu öldüreceklerdir.

Planlarını uygulamaya koyan Arthurlar hedefine kısmen ulaşırlar. Adem kaçırılmanın sersemliğini bahane edip onları oyalar. Bu süre zarfında da oradan kaçar.

Adem'in maceraları, Arthurların kaçırmaları ile başlayacaktır. Arthurlar uzun yıllar onun peşini bırakmaz. Onlar yüzünden yakalanma korkusuyla hep ülkeler arasında dolaşarak izini kaybettirmeye çalışır. Bu ona uzun süren bir gurbet yaşatır.

Arthurların elinden kurtulduktan sonra birlikte kader arkadaşlığı yapacağı "Al" isimli bir çocukla tanışır.

Bu zaman zarfında Adem on iki, on üç yaşlarındadır.

Al'ın hayattaki tek yakını "Ari Dayı"sıdır. Ari Dayı gemide çalışıyordur. İki çocuk da çok istediklerini belirterek gemide çalışmaya başlarlar. Gemi ülkeler arası yük taşır. Bu vesileyle farklı ülkelerde çok farklı hayatlar yaşarlar. Ari Dayı da Adem'in durumunu biliyor, onlara yardım ediyordur, ama her daim yanlarında olamaz. Al ile Adem çoğu gün zor günler geçirirler. Gittikleri yerde çaresiz kalırlar:

"Karınları da öyle acıkmıştı ki! Yirmi dört saattir ağızlarına bir lokma yiyecek girmemişti. Çünkü parasızdılar." (s. 57)

İki çocuk da hayata tutunuşları, güçlükler karşısında yılmayışları ile diğer yaşıtlarına örnek temsil eder.

Bu şekilde her çabalayışları adeta ödüllendirilir. İyilik yapan Al ile Adem, bunun karşılığında güzel imkanlara sahip olur.

Bir turda gezen turistler içinde, sakat bir kızı boğulmaktan kurtarırlar. Yaptıkları her iyilik onlara güzel kapılar açar. Kurtarma sonrası maddi olarak da mükafatlarını alırlar:

"Adem'le Al artık eskisi kadar korkulu değillerdi. Üst başları düzgün, cepleri paralıydı." (s. 60)

Bir gezi esnasında Adem'in kulağına Türkçe sözler gelir. Bu noktada yurt hasreti son derece hissettirilir. Aylardır yurdundan uzak olan bir çocuk için bu konuşmalar duygusal olarak yıpratıcı olur. Adem bir süre onların konuşmalarını dinler. O zaman ana baba ve yurdunu ne kadar çok özlediğini anlar. Ne var ki Arthurlar tarafından yakalanma korkusu onun memleketine dönmesini engeller.

Bu duygu yoğunluğu ve çıkmaz sonrası:

"Al, onu bulduğunda Adem ağlıyordu. Adem'in ağladığını ilk kez görüyordu." (s. 60)

Adem, yaşıtlarından farklı olarak ne istediğini bilen bilinçli bir karakterdir.

Fas'a doğru yola çıkarken:

"Ülkesinden giderek uzaklaşmakta olduğunu düşündükçe dertleniyordu. Ama pişman değildir. 'Yurduma bir gün geri döneceğim. Bunu kesinlikle yapacağım.' diye kendi kendine söz veriyordu." (s. 61)

Al ile birlikte hayaller kurup, başarılı ve varlıklı birer işadamı olmayı amaçlasalar da Adem, "Arkeoloji" öğrenimi görme tutkusundan vazgeçmemişti. Hâlâ düşleri bu tutku üzerinedir. (s. 62)

Arthurların yakalama planları artık sonuçsuz kalır. Her seferinde kaçmayı başaran Adem'e bay ve bayan Arthur hayranlık duyar.

Adem Arthurların bakış açısıyla tanıtılır:

"Öylesine akıllı, çevik, keçi gibi inatçı, sezgileri güçlü ve olabildiğine korkusuz! (…) Gelgelelim bunca olağanüstü yetenek ve becerisine karşın kötü bir yanı var. O da vatanını çok sevmesi. Başka biri olsa, yuvanın yerini öğrenmek için önerdiğimiz parayı tepmezdi. O Türk topraklarında bulunan tarihî hazineyi yabancılara kaptırmak istemedi." (s. 63)

Bu anlatılanlarla da Adem'in ne kadar vatansever ve öz değerlerinin bilincinde bir çocuk olduğu anlaşılır. Bu durum Adem'in köy çocuğu olmasının da bir avantajı denilebilir. Çünkü şehirde yetişen çocuklar bu konuda daha geri planda kalırken, köy çocukları kendi köyleri başta olmak üzere yurtlarına daha bağlıdırlar.

Adem ile Al gemiyle yaptıkları Kuzey Amerika yolculuğu esnasında bir gemi kazası geçirirler. Gemi yükü olan koyun sürüsü denize düşer. İki genç de koyunların peşinden giderek onları yerlilerin elinden kurtarır. Bu iyilik ve başarıları onlara kimlik kazandırır. Ari Dayı aslında hiç olmadığı halde:

"Adem'le Al'ın gemi kazasında kimlikleriyle gemici belgelerini yitirdiklerini söyledi.

Çok geçmeden Adem'le Al için hem kimlik, hem de gemici belgesi düzenlendi.

Böylece -kaçak işçi durumunda olan- gençler sürekli olarak korku içinde yaşamaktan kurtuldular." (s. 69)

Gittikleri yerde bir iş bulamayan gençler sonunda, bir suça karışır ve pasaportunun verildiği ülkeye gönderilir. Burada da işsiz, kalacak yerleri olmadan yaşarlar. Bu sırada birinin onlara çiftlikte iş ayarlaması ile söylenen yere giderler. Bu çiftlik ilaç üreticilerinin

insanları kaçırıp denek olarak kullandıkları bir yerdir. Buraya "Sarah" adında sürekli ağlayan küçük bir kız getirilir. Bu kız ünlü bir yargıcın kızıdır. Çevreye duyarlı olan yargıçtan intikam almak için kızına zarar vereceklerdir. Durumu anlayan Adem'le Al onun kurtulmasına yardım eder. Kızına kavuşan yargıç Melvin, Adem ile Al'ı yanına alır.

Adem'le Al'ın yaşamlarındaki dönüm noktası Sarah'ın babasının onları evine alması olur. Yargıç, ikisini de Amerika'nın en iyi okullarından birine yatılı olarak yerleştirir.

Okul dışında da hafta sonları Yargıç Melvin'in evinde çeşitli sporlar yaparlar.

Al ile Adem'in liseden sonra yolları ayrılır. Adem çocukluğundan itibaren gönlünde yatan arkeoloji öğrenimi için farklı bir okuldadır.

İki arkadaş kent içinde bir ev tutup okul dışındaki yaşamlarını yine birlikte sürdürmeye karar verirler.

"Yargıç Melvin onlara çok cömert davranıyordu. Lise öğrenimini bitirdiklerinde, ikisine de birer araba armağan etti." (s. 88)

Bu süreçte Sarah ile Adem duygusal olarak yakınlaşır. İkisi de birbirlerine güzel duygular besleseler de çocukluktan itibaren kardeş gibi büyüdükleri için gerçek duygularını açığa vurmaktan çekinirler.

Adem üniversite eğitimine hızla devam eder. Her geçen gün kendisini daha da geliştirir. Yaşı yirmi iki olmuştur. (s. 89)

Romanda zaman dilimi bu gelişmelere kadar on yıllık bir süreçtir. Adem, on iki yaşında karşımıza çıkar (s. 15) ve son hatırlatmayla yirmi iki yaşında olduğu öğrenilir. İlerleyen sayfalarda da Adem'in on iki yaşında edindiği tecrübenin anımsatılması "Her şey yirmi yıl önceki gibiydi." (s. 138) şeklinde verilecektir.

Sonuç olarak yirmi yıllık bir süreç anlatılır romanda. Zaman yaşanılan olaylar ve ufak hatırlatmalarla bu şekilde anlatılanlara sindirilir.

Adem, dışarıdan bakıldığında her ne kadar başarılı, imkanları olan bir genç olarak tasvir edilse de yüreğinde hâlâ ailesinin ve yurdunun özlemiyle yaşar.

"Adem yurdunu, ailesini unutmamıştı. (…) Sadece ülkesini, ailesini değil, Midos koyundaki, kaya başlı kartalı da unutamıyordu." (s. 89)

Arkeoloji öğrenimini aldıktan sonra da "Midos Kral Mezarları konusunda pek çok araştırma yapar ve konudaki öğrendikleri onu daha da tutkuyla "Midos Mezar Tünelleri"ni bulmaya doğru odaklar.

Midos Mezar Tünelleri Adem için bir tutku olur. Uzun yıllar, ciddi manada bunun hayallerini kurar: Bir gün kral mezarlarına ulaşacaktır. Fakat Bay ve Bayan Arthurlar sebebiyle ülkesinden ve tutkusundan uzak kalması onu köreltir.

Bir gün Adem, bir dergide onlara dair haberler görür e onların izini bulur. İçinde yıllardır yaşadığı durumu ve Midos Mezar Tünelleri düşünü arkadaşı Al'a anlatır. Birlikte bu düşü gerçekleştirmeye karar verirler.

"O sırada Sarah koleji bitirmiş, gazetecilik öğrenimine başlamıştı. Al'la Adem de yüksek öğrenim diplomalarını almak üzereydiler." (s. 92)

Karar vermeleri sonrasında gerekli hazırlıklar için uğraşırlar. Bu arada geçmişte yaşamış olduğu sıkıntılı günler onu endişelendirir:

"Adem'i için için kemiren iki önemli konu vardı:

Bunlardan biri Arthurlar, ötekiyse Midos Kral Mezarları'ydı." (s. 94)

Adem, Sarah ve Al bir plan kurarlar. Arthurların sonu olacak uygulama yolunda gider. Teknolojiyi kullanarak Arthurların bütün hırsızlık projelerini çökertirler. Gençler yıllardır en ufak bir açık vermeden hırsızlık yapan, insanları kullanan sözde sanatseverlere ders verecektirler.

Son dersi Arthurların da yıllardır peşinde koştuğu ve bu yüzden Adem'i yurdundan uzaklaştırdığı Midos Mezar Tünelleri'nde vereceklerdir.

Adem, Al, Kris ve Sarah Arthurların hırsızlıklarını ortaya çıkarmalarından kazandıkları paralarla, Midos Mezar Tünelleri'ne kendi yatlarıyla gitmek isterler. Bunun için yelkenli bir yat yaptırırlar. Yatın adı, Adem'in çocukluktan lakabı olan "Kızıl Teke" olur. Bu sıralarda Sarah ve Adem birbirlerine duygularını açıklarlar.

Ari Dayı ile de bulundukları adada tesadüfen karşılaşırlar. "Kızıl Teke" ile Türkiye yolculuğu başlar. Adem çok severek yaptırdıkları yat ve tüm dostları ile hayatline doğru yola çıkmıştır. Yaklaştıkça coşkusu artar:

“Sevgili Türkiyem, sevgili Türkiyem!..” diyerek iç çekip duruyordu. (…) Yirmi yıldan bu yana yüzlerce kez düşlerinde o mağaraya girip çıkmıştı. Ne var ki, kartalın ağzından girip tam mağaranın derinliklerine doğru ilerlerken düş bitiyordu.” (s. 134)

Midos Koyu’na yaklaşınca:

“İçi karmakarışık duygularla dopdoluydu. Patlamaya hazır bir yanardağ gibiydi. Çatık kaşları, bulanık bakışları, sabırsız davranışları, arkadaşlarını da tedirginliğe sürüklüyordu.” (s. 135)

Koya vardıklarında artık her duygu daha da yakıcıdır.

Adem vakit kaybetmeden tırmanma hazırlıklarına başlar:

“Adem soluk soluğa koştuğu bilinmezin hayatına mal olabileceğini biliyordu. Ama yıllardır içini kemiren bu tutkuyla yaşamak da kolay değildi onun için.

Ne pahasına olursa olsun, bu tedirginlikten kurtulup dinginliğe kavuşmaya kararlıydı.” (s. 137)

Mağaranın girişine geldiğinde Adem için:

“Her şey yirmi yıl önceki gibiydi. On iki yaşındayken duyumsadığı merak ve coşku seli sarmıştı benliğini.” (s. 138)

Adem mağaraya ulaşır ve Midos Mezar Tünelleri’ne giden yolu, Midos Krallığı’na ait görkemli bir müzeyi ve bir çok tarihî eseri bulur. Araştırma sonunda:

“Adem üç gün kendine gelmedi. Arkadaşları onun gözlerindeki garip ışıltıdan ve dengesiz davranışlarından ürküye kapıldılar. Adem’in dili de peltekleşmişti.” (s. 150)

Adem sonunda arzusuna kavuşmuştur. Bir plan kurar ve bölgeye bir çok davetli ve de Arthurlar çağırılarak onlara ders verilecektir.

Midos Mezar Tünelleri’ne giden yolda tüm basın mensupları ve dünyaca ünlü zengin sanatseverler huzurunda tarihî eser kaçakçısı Arthurlar hiç beklemedikleri bir şekilde bozguna uğrarlar.

Tarihî eser hırsızlığı yaptıkları tüm dünyaya ilan edilen Arthurlardan sonra Adem Midos Mezar Tünelleri ile ilgili bir diğer hayalini de gerçekleştirir; artık bulunduğu yerde burası açık müze olacaktır.

Adem araştırma yaparken Midosların kırk kralının olduğunu ve her kralın öldükten sonra dönemine ait ve özel eşyalarını kendine ait bir odaya koyduğunu biliyordur. Fakat

burada, kırk bir oda bulunur. Herkes bu kırkbirinci odayı merak ederken, Mezar Tünelleri bulunduğu zaman nereden geldiği bilinmeyen birisi ortaya çıkar. Siyamlı bir arkeolog olduğunu söyleyen bu kişi sanki o dönemlerde yaşamış gibi açıklamalar yapar ve bir çok şeyi özellikle de kimsenin okuyamadığı mağaradaki yazıları da okur.

Siyamlı arkeolog, kırk bir kapı bulunan mezar tünellerinde kırk birinci kapının yüzeyindeki yazıları inceler bu gizemli yazıtta:

"Bilgi iksiriyle beyinleri bilenen Midos bilgeleri der ki:

Midos Kral Mezarları'yla müze odalarını, günü geldikçe, kızıl yeleli bir Ademoğlu bulacak.

O kişi, yedi denizler aşmış, canını yedi beladan kurtarmış olacak.

O kişi, bize ulaştığında, Bilge Midoslar ölümsüzlüğün gizemli titreşimiyle irkilip yeniden solmanın tadına varacak.

Yaratan ve yaratılanlar adına, bize ulaşabilen Ademoğlu'na uyarı:

Ey insan! Dağın bağrına oyulmuş kırk odanın kapısını aç. İçindeki güzellikleri, insanlığın gözleri önüne ser. Böylece Midos Bilgeleri, ölümsüzlüğün gizemli titreşimiyle irkilip yeniden solumanın tadına varsınlar.

Ancak, sakın ola, kırk birinci kapıyı açma!

(…)" (s. 165)

Siyamlı arkeolog, gizemli olan şeylerle ilgili bazı açıklamaları yaptıktan sonra:

"Dikkat ederseniz, söz konusu özelliklerin hemen tümü Adem'de bulunmakta.

Zaten yazıtta, Ademoğlu sözüyle onun adı bile geçmektedir.

Kızıl yele, onun kızıl saçlarıyla gerçekleşmiştir.

(…)

Böylece Adem'in, günü gelince, Midoslar ölümsüzlüğün tadına eriştirecek insan olduğu ortaya çıktı. Gün o gün, kişi o kişiydi. Bu gizemli süreci artık hiçbir şey durduramazdı." (s. 166)

Adem sonunda arzusuna kavuşur. Midos Mezar Tünellerine giden yolda tüm basın mensupları ve dünyaca ünlü zengin sanatseverler huzurunda tarihî eser kaçakçısı Arthurlar hiç beklemedikleri bir şekilde bozguna uğrarlar.

Tarihî eser hırsızlığı yaptıkları tüm dünyaya ilan edilen Arthurlardan sonra Adem Midos Mezar Tüneli ile ilgili hayalini de gerçekleştirir: artık bulunulan yer açık müze olacaktır.

Müzede her kral adına bir kapı ve o kapının ardında krala ait dönemine özgü eşyalar, eserler bulunur. Kırk tane kralı olan Midos Krallığının, Mezar Tüneli'nde kırk bir kapı bulunması şaşırtıcıdır. Herkes özellikle de Adem, kırk birinci odada ne bulunduğunu çok merak eder. Fakat bu sır, umut kaynağı gibi sürüp gidecektir.

Adem ile Sarah evlenir ve Adem'in köyüne yerleşirler. Bu gizemli süreç ile birlikte Adem ölümsüzleşecektir.

TUNA'DAN UÇAN KUŞ

Romanın Özeti

Mohaç'ta Tuna kıyısına gelen Turnacıbaşı Ferhat Ağa, aradığı nitelikleri taşıyan çocukları devşirme olarak alır. Boris de akıllı ve yetenekli bir çocuk olduğu için devşirme olarak alınır. Osmanlı'nın ihtişamını, imkanlarını önemsemeyen ve devşirme alınmak için istekli olmayan Boris, Turnacıbaşı'nın elinden kaçar, ancak çok geçmeden bulunur. İstanbul'a yolculuk esnasında "devşirme sürüsü" atlıların saldırısına uğrar. Yirmi çocuk kaçırılır. Çocuklar, köle olarak Habeşistan kralı tarafından satın alınır. Boris, başlangıçta her türlü zorluğu göze alarak kaçtığı Osmanlıların bir an evvel kendisini kurtarmasını ister. Nitekim Ferhat Ağa, onu ve arkadaşlarını kurtarır. Boris, yetiştirilmek üzere saraya getirilir. Boris'in adı Behram olur. Behram, eğitimini başarıyla sürdürür. Enderun'da dikkat çeken bir öğrenci olur. Onun gemi maketleri yapımındaki becerisi ilgi toplar. O sıralarda İstanbul'da türeyen ve bir türlü yakalanamayan hırsızı, Behram aylar süren bir araştırmanın ardından bulur. Başarısının karşılığı olarak "Nişancı" olmayı hak eder. Padişah başarılı ve akıllı bulduğu Behram'ı kızıyla da evlendirir. Bu süreçte Şehzâde Emir'in sığınmasıyla Acem Devleti ile yaşanan savaşta, Osmanlı Devleti başarılı olur. Behram, maketini yaptığı gemilerin bitmiş haliyle deneme yolculuğuna çıktığında, korsanların saldırısına uğrar. Tutsak olan Behram, daha önce kaçırılanlarla beraber küreğe mahkum olur. Ancak esir alınanlar içinde bulunan Podova Kardinali'ni kurtarmaya gelen filo sayesinde kurtulurlar. Behram, bir süre İtalya'da tersanede çalıştıktan sonra, Tunus'a gider. Burada, Tunus halkını İspanyollara karşı hazırlar. Tecrübeleri sayesinde savaşı kazanır ve halk tarafından Tunus Beyi seçilir. İstanbul'a döndüğünde Tunus'u, Osmanlı İmparatorluğu'na bağlar. Padişah'ın ölümüyle, Şehzâde tahta oturur. Behram ise Sadrazam olur. Başarılarla geçen uzun yılları çekemeyenler, Yeniçerileri ayaklandırır. Padişah, Behram ile vezirlerinin ölüm cezasına çarptırılmaması şartıyla tahttan iner. Behram, sürgüne giderken bir tuzak hazırlanır, bu tuzağa düşmeden, ortadan kaybolur. Mohaç yakınlarındaki, Pirak çiftliğine yerleşir. Çiftlik sahibine yaşam serüvenini yazacağını söyler. Kendini bilime ve insanlığı aydınlatmaya adar, kitaplar yazar. *Tuna'dan Uçan Kuş'*un serüvenleri dilden dile söyleşir.

Tuna'dan Uçan Kuş, Altın Kitaplar, 14. Basım, İstanbul, 2006, s. 175.

Romanın Kahramanı

BORİS

Mohaç'ta Tuna kıyılarında Pirak Çiftliği'nde yaşayan Boris, Turnacıbaşı Ferhat Ağa tarafından devşirme olarak alınır. Hırslı bir çocuk olan Boris, devşirme alındıktan sonra her şeye rağmen kaçmayı dener. Herkesin korkuyla kaçtığı ormanda kalmayı göze alır:

"Yurdundan, ailesinden, dininden, dilinden koparak, Osmanlılar'a kapılanmaktansa, ormanda, hortlaklarla baş etmeyi yeğliyordu." (s. 7)

Turnacıbaşının elinden kaçmaya çalışan Boris'in yaşantısı ve yaşadıkları geriye dönüş tekniği kullanılarak anlatılır. Boris, düzenli ve sıkıntısız bir hayat sürmektedir.

"Boris soylu bir ailenin çocuğuydu. Mohaç'ta Tuna kıyısında bulunan, ünlü Pirak çiftliği, dayısınındı. Ailece orada yaşıyorlardı." (s. 8)

Boris'in romanın başındaki yaşı bir vesile ile ifade edilir.

"Vaftiz babası, on üç yaşına basmış bir erkeğin artık, kızlar gibi ağlamaması gerektiğini öğütlemişti…" (s. 9)

Osmanlı İmparatorluğu, devşirme almadan önce, o bölgede dikkati çeken çocukları araştırır. Bu şekilde yapılan belirlemelerle seçilenlerden biri de Boris'tir:

"Boris'in güzelliği, akli yetenekleri, çevrede dillere destan olmuştu." (s. 12)

Turnacıbaşı onu, fark ettirmeden çeşitli sınavlara tâbi tutar. Bu sınavları başarıyla atlatarak; dikkatli, merhametli ve akıllı olduğunu kanıtlar, fakat o, bu durumu önemsemez:

"Ben, anamdan babamdan, kardeşlerimden, yurdumdan, yuvamdan ayrılmak, dinimi, dilimi değiştirmek istemiyorum." (s. 14)

Böylece fikirlerindeki kararlılığı yinelemiş olur. Onun kızarak ya da fark etmeden yaptığı hareketler, Turnacıbaşının hoşuna gider.

İstanbul'a doğru Boris ve diğer devşirmelerle yolculuğa çıkılır. Bu sırada yolları eşkiyalar tarafından kesilir, yirmi devşirme kaçırılmıştır. Bunların içinde Boris de vardır. Ferhat Ağa yaralı bir şekilde yola devam eder. Ama çok üzüntülüdür:

"Devşirme çocuğun, korkuyu yenip hortlaklı ormana girmesi, orada sağ kalmak için bir hafta direnmesi, Hünkarın pek hoşuna gitmişti. Böylesine gözüpek ve dirençli bir devşirmenin kaçırılmış olması, eşkiyaya duyduğu öfkeyi, daha bir kamçılıyordu." (s. 22)

Boris'in eşkiyaların eline düştükten sonra düşünceleri farklılaşır. Eşkiyalar kaçırılan devşirmeleri Habeşistan'a köle olarak satmıştır. Sarayda çok kötü günler geçirirler. Osmanlı İmparatorluğu'ndan saraya bazı kimseler gelir. Bunların içinde Ferhat Ağa da vardır. Boris, bir zamanlar kurtulmak için kaçtığı Osmanlı'nın tekrar kendini kurtarmasını ister. Hatta başlangıçtaki düşüncelerinin aksine, saraydaki Osmanlı casuslarıyla görüşmek için çabalar. Bir plan yapılarak Boris ve arkadaşları kaçırılır. Boris, cesur davranmaya çalışsa da çok endişelidir:

"Boris yüreğini yılan gibi saran kuşkulardan sıyrılamıyordu. Ferhat Ağa'nın kalesine ulaşamadan yakalanma korkusu, sürekli olarak içini karartıyordu.

(…)

'Pişman değilim. Ama yakalanmaktan korkuyorum. Biliyorsunuz, bu suçun cezası, diri diri gömülmek." (s. 42)

Türlü şeyler yaşasalar da sonunda kurtularak, Osmanlı sarayına doğru yol alırlar. Boris, halinden memnundur. Fakat yurdundan ayrılmak ve anadilini konuşamamak onu nasıl etkilediyse, yurduna ait en ufak bir şey de onu o ölçüde mutlu eder:

"Boris anadiliyle konuşan soydaşını görünce, öyle bir coşkuya kapıldı ki!.. Ailesinden, köyünden, çiftlikten söz etti." (s. 50)

Buna rağmen Ferhat Ağa onu sınamak amaçlı ikinci defa birini göndererek dilerse yurduna götürebileceğini söyletir. Fakat, Boris bu fırsatı geri çevirir:

"Evine ailesine bu yolla kavuşabilirdi. Ama, Osmanlı sarayına gitmeyi, orada Ferhat Ağa'nın anlattığı, görkemli yaşamın içine girmeyi yeğledi:

'Sen vargit, yolun açık olsun. Ben Osmanlının malıyım gayri. Onlarla yaşamak istiyorum.' " (s. 51)

Başlangıçta kararlı davransa da ihtişamlı bir dünya onu cezbeder. Düşüncelerinin değişmesine sebep olur.

İstanbul'a yolculuk esnasında teknede ilerlerken ezan sesini kendinden geçerek dinler. Habeşistan'da Müslüman olmuştur; fakat anlamını yeni yeni idrak eder:

"Karşısında görkemli İstanbul, kulaklarında ezan sesi, yüreğinde ölçüsüz bir coşkuyla yeni bir yaşama adım atıyordu…" (s. 51)

Boris'in saraya geldikten sonra adı Behram olarak değiştirilir. Önemli bir değişme ise başlangıçtaki karşı çıkmalarına karşın kendini ait hissetmesi ve saray kurallarına kısa sürede alışmasıdır. Padişah karşısında nasıl konuşacağını öğrenir:

"Bendeniz Behram kulunuz efendimiz. Canım tenimde kaldığı sürece, buyruğunuzdayım. Ömrünüze duacıyım." (s. 52)

Turnacıbaşının, Osmanlı İmparatorluğu'nda yeri ve önemi farklıdır. O, bir çocuğun dış görünüşünden karakter analizi yaparak devşirme olup olmayacağına karar verecek denli yeteneklidir. Osmanlı İmparatorluğu, devlet yönetiminde her şeyden önce insan kalitesine önem verir. Bu şekilde olgun ve karakteri sağlam kişilerin seçilmesi, devletin özellikle önem verdiği husustur. Turnacıbaşının, özellikle Behram üzerinde durması ve ondaki ışığı hissetmesi, bu durumun bir örneğidir ve gerçekten de yanılmayacaktır.

"Kıvrak zekâsı, capcanlı belleği ve su gibi akan konuşma yeteneğiyle bu havadan, çabucak sıyrılmıştı. Onun bu olağanüstü kişiliği karşısında, Padişah şaşırmaktan kendini alamadı." (s. 53)

Devşirme çocuklar arasında, diğerlerine göre daha zeki ve yetenekli olanlar, devlet adamlarının yetiştirildiği Enderun okuluna seçilirler. Behram da bu çocuklar arasındadır. Uyumlu ve akıllı olan Behram, Enderun'daki eğitim hayatına kısa sürede alışır ve başarı gösterir:

"Bir yıl geçmeden Behram, Türkçe konuşmayı öğrenmişti. Arapça okuyup yazmada, matematik ve din dersinde, öteki öğrencileri geride bırakmıştı. Bu arada at binme, kılıç kullanma, beden geliştirme ve yabancı dil derslerini de başarıyla sürdürüyordu." (s. 53)

Şehzâde ile Behram iyi arkadaş olur. Yaşları on altıdır. Harem içinde yer alan "Şehzâde bölümüne" belirli kişiler dışında girilmesi yasaktır, fakat Behram bu arkadaşlığı sayesinde bu bölüme geçer.

Behram'ın eğitimi sürecinde yetenekleri de ortaya çıkar:

"Ok ve kement atmak, at koşturup, cirit oynamak, kılıç, pala, kalkan, topuz, balta kullanmak, iyi yaptığı işlerdendi. Ama, o en çok gemi planları çizip, maketler yapmayı seviyordu. On sekiz yaşına geldiğinde, çizdiği gemi planları, elden ele dolaşmaya başladı. Görülmemiş, duyulmamış özellikler içeren bu planlar ve göz kamaştırıcı maketler, hocalarını şaşkınlık içinde bırakıyordu." (s. 55)

Padişah onun yeteneklerini duyunca, Behram'ı yanına çağırarak, fikirlerini sorar. O, kendine güveni sonsuz bir şekilde yalın bir dille soruları yanıtlar.

Behram'ın planları çok beğenilir, fakat bu planların Padişah'ın emir vermesiyle uygulanması on sekiz yaşındaki delikanlının hayallerinin gerçeğe dönüşmesi, Kaptan'ı Derya'nın çekemezliğine sebep olur.

O dönem İstanbul'da bir hırsız ortaya çıkar. Bu kişi zenginlerden çaldıklarını, fakirlere dağıtmaktadır. Kısa sürede herkes onu konuşur. Bu durum, otoritesi sarsılan Padişah'ın hoşuna gitmez. Fakirlere para vermek onun görevidir. Bu hırsızı bulmak üzere aklına, zekâsına çok inandığı Behram'a görev verir. Eğer hırsızı bulursa önemli bir görev olan "Nişancı" olarak atanacaktır.

Behram, bağlantıları kurar ve planını yapar. Aylarca süren sabırla yapılan araştırmaların ardından, hırsız bulunur. Hırsızın acı hikâyesini dinleyen Behram üzülür ve onu serbest bırakır. Fakat, Padişah'a hesap vermek gereklidir. Bunun için Behram kurnazca bir plan hazırlayarak Padişah'ı zor durumda bırakır; çünkü bu acı hikâyenin sorumlusu odur ve hırsız kendi kızıdır. Sonunda, Behram'ın hikâye ile düş arası anlatarak akıl danışmasını, Padişah anlar:

" 'Behram, sen, herkesin dediğinden ve sandığından çok daha fazla akıllı ve yeteneklisin. Bana sorduğun sorunun cevabını sen ver. Bu cevap ne olursa olsun, kabul edeceğim.' " (s. 89)

Böylece, Padişah kendi kızına sebep olmaktan kurtulur. Çok geçmeden başarısı ödüllendirilir:

"Ertesi gün, Kubbe altı toplantısında, Padişah Behram'a Vezirlik görevi ile Paşalık ünvanı verileceğini duyurdu. Üç gün sonra Behram, samur kürk giyip Kubbe altı veziri oldu. Hemen ardından da Osmanlı İmparatorluğu Nişancılığını üstlendi." (s. 93)

Saraya geldiği günden itibaren dikkati çeken Behram'ın başarılarının sonuçları kimilerince kıskanılsa da, çoğunlukla kabul görür:

"Behram'ın gemi planları çizme yeteneği yanında, çok güzel yazı yazma özelliği de vardı. Yabancı dil bilmesi, zekâsı, hazırcevaplığı, görgüsü ve her şeyden çok dürüstlüğü ona ayrıcalık kazandırıyordu. Yirmi iki yaşında, vezir olup Nişancılık görevini üstlenmesi, saraydakileri pek şaşırtmadı." (s. 93)

Behram'ın evlenme yaşı artık gelmişse de o, çocukluğundan itibaren hayranlıkla dinlediği anne ve babasının aşkı gibi bir aşk yaşayarak evleneceği kişiyi seçmeyi ister. Sarayda yetişmiş, süslü, "çıtkırıldım" kızlardan hoşlanmayan bir yapısı vardır. Bu yönüyle de farklıdır.

Bir tesadüfle terzinin yanına gelen nakışçı Gülfidan'a hayran kalır:

"Gülfidan Hanım yüreğine yerleşmişti. Derdini kimselere açamamak, iç sızısını daha bir artırıyordu.

Hiç adeti olmadığı halde, fırsat buldukça saraydan çıkıp İstanbul içinde at ya da araba gezileri yapmaya başladı." (s. 96)

Behram, tezibaşına kendini açar ve Gülfidan'ın da kendisini sorduğunu bu sırada öğrenir. Karşılıklı olarak birbirini beğenen gençler, görüşmeye karar verirler. Behram bu kararı verirken Osmanlı âdetlerine göre yanlış bir şey yaptığının farkındadır. Fakat, görüşmeleri için başka seçenek yoktur:

"Behram onu yakından görünce, âdeta dili tutuldu. Genç kız öylesine güzeldi ki!.. Böylece, terzihanede gizli gizli buluşup, konuşmaya başladılar. Konuştukça, birbirlerini daha iyi tanıyor ve daha çok seviyorlardı." (s. 97)

Behram, padişaha durumunu anlatır. Padişah söz kesme aşamasında onu kendi kızıyla evlendireceğini söyler. Karşı gelemeyerek zor durumda kalan Behram çaresiz Safiye Sultan'la evlenmeyi kabul eder:

"Kendini bileli beri, pek çok sorunla baş etmiş, türlü tehlikeler atlatmıştı. Ama hiçbir konuda, bu denli acı duymamış, umutsuzluğa ve mutsuzluğa kapılmamıştı." (s. 100)

Behram üzüntü içerisinde kendi düğününe katılır. Törelere uygun olarak bütün adetler yerine getirilir; fakat bunların Behram için sevindirici bir oyun olduğu anlaşılır. Padişah bu şekilde onun, kendi istediği kişiyle severek evlenmesini sağlamıştır.

Tarihî olaylar ve o dönemin yaşantı tarzı Behram'ın kişiliğini biçimlendirir. Şehzâde Emir'in sığınmasıyla birlikte Acem devleti Osmanlı devletine karşı cephe almıştır. Savaş sonrasında Osmanlı kazanmış, Acem topraklarını da sınırlarına katmıştır. Behram da dolayısıyla savaş deneyimi kazanmış, tek başına savaş yönetecek bilgi ve tecrübeye erişmiştir:

"Bu durumun bilincine varınca, kendine güveni arttı. O şimdi sadece gemi mühendisi, kalem efendisi, bilim adamı değildi. Kanlı savaş alanlarında at koşturmuş, kelle uçurup, kellesini korumayı başarmış bir kahramandı." (s. 110)

Savaş dönüşü Safiye Sultan doğum yapar ve bir oğulları olur. Vezirlik düzeyine gelse, madalyalar kazansa da içine dokunan bir derdi vardır. Tutunmaya çalışan bir genç için zor bir durumdur Behram'ın içinde bulunduğu durum:

"Geçmişine değgin her şeyi, dinini, töresini, adını, sanını, soyunu sopunu, silip atmıştı belleğinden. O tam anlamıyla Türk ve Müslüman bir devlet adamıydı. Ama ne yapsa, ona babasını söküp atamıyordu içinden. Arada bir kardeşlerini de düşünmeden edemiyordu. Özellikle anasının çiftlikten ayrılırken çığlık çığlığa haykırıp ağlayışı, hâlâ düşlerine giriyordu. Oğlu olunca, bu duyguları daha bir dayanılmaz oldu." (s. 110)

Behram, durumunu Padişah'a açar ve anne babasını davet etmesi için izin alınır. Fakat annesi daveti kabul etmez. Behram'ın kendi ülkesine hizmet yerine başka bir devlet için çalışıp çabalaması onu üzer.

Behram annesinin bu davranışına üzülse de ailesinin ayağına giderek ellerini öpmeye ve yüreğine dokunan bu durumdan kurtulmaya karar verir ancak bunu gerçekleştirmeye fırsat bulamaz.

Sarayda bazı olayların tahmini için müneccimler bulunur. Müneccimler kişilerin başına gelebilecek felaketlerden önce tedbir alınmasını sağlar. Bu sıralarda müneccimbaşı Behram'ın yıldızının karanlığa gömüleceğini söyler. Bilimle uğraşan, akıllı, mantıklı bir insan olan Behram, inanmasa da bu sözlerden etkilenir.

Behram maketlerini yaparak Padişah'ın gözüne girdiği gemileri gerçeğe dönüştürür. Gemilerin yapımında el yazması tarih kitaplarından öğrendiği "tik" ağaçlarının kullanılmasını söyler. Bilgileri ve araştırmaları her zaman yol açıcı olur.

Behram gemilerle yapılacak deneme yolculuğuna katılır. Kırk gün sürecek bu yolculuk sonrasında, dönüş gününe rağmen kimse yoktur. Çünkü, filoları eşkiyalar basmış, Behram ve beraberindeki birkaç kişiyi kaçırmışlardır. Padişah çok üzülür bu duruma:

"Akıllı, güçlü, bilgili ve güvenilir bir devlet adamını yitirmişti." (s. 123)

Safiye Sultan, eşinin ölmüş olabileceğine inanmayarak, kocasının kolaylıkla teslim olacağını düşünmez. O, eşini iyi tanıdığı için, Kaptan Paşa'nın anlattıklarını kabul etmez. Ona göre Behram Paşa çok akıllıdır; üstesinden gelemeyeceği bir işi kesinlikle üstlenmez. Bu yüzden de geminin kumandasını alması beklenmeyecek bir harekettir.

Kaptan Paşa, Padişah yeğenidir; fakat Behram kadar hızlı ilerleyememiştir. Bu durum zamanla bir kıskançlık doğurur:

“Behram denen devşirme, öylesine akıllı çıkmıştı ki!.. Sekiz on yıl içinde, delikanlı yaşına bakmadan, Kubbealtı Vezirliğine yükselmişti.” (s. 131)

Behram gemilerin başındayken korsanlara esir düşmüştür. Olayların iç yüzünü öğrenerek kendi üzerinde kurgulanan oyunları anlar.

Esir olduğu teknede soylu, okuma yazma bilen İtalyanlarla birlikte kaçış yolunu ararlar. Kürekçiler içinde bulunan Kardinal’i kurtarmaya gelen filo sayesinde kurtulurlar. Behram bu kötü haliyle İstanbul’a dönmek istemez. İtalya’da tersanede çalışır. Burada kazandığı para ile yurduna kendi yaptığı tekne ile dönmeyi arzular.

Tunuslu bir tüccar olan İdris, ününü duyduğu Boris’in beş tekne yapmasını ister. Bu sırada bir sebeple İdris, Boris ve arkadaşlarının Müslüman olduğunu anlayarak, bu duruma çok sevinir. Onları kendi ülkesine, Tunus’a davet eder. Böylelikle Behram ve arkadaşları için Tunus serüveni başlar.

İdris tüccardır, fakat ülkesini İspanyol zulmünden kurtarmak için silah depolar. Behram’ın bu konuda tecrübesini bildiğinden ondan faydalanmak ister.

“Tuna’dan Uçan Kuş”un serüvenleri ile birlikte geniş bir tarih çerçevesiyle anlatım zenginleşir.

Behram, Tunus halkının güvenini, saygısını kazanmış ve onun önderliğinde uzun bir hazırlık sürecinin sonunda çıkan savaşta İspanyollara karşı, yaralanmalar da olsa başarı sağlamıştır. Bu başarıdan ötürü Kabile üyeleri Behram’ı Tunus Padişahı olarak görmek istediklerini söylerler. Behram bu sorumluluğu istemese de sonunda Tunus Beyi olmayı kabul eder.

Behram, yine de mutsuzdur. Burada aile bağının önemi bir kez daha vurgulanır. Önce evlat olarak ailenin parçasıdır. Şimdi ise, kendi bir aile kurmuştur. Aile özlemi her şeyin üstündedir:

“Eşini, oğlunu öylesine özlemişti ki!.. Padişahlık değil de dünyayı verseler, artık oralarda kalamazdı.” (s. 150)

Bir yandan Tunus’u idare ederken, diğer yandan da hazırlıklara başlar:

“İstanbul’a gideceği günü iple çekiyordu. Evinden, yurdundan ayrılalı tam yedi yıl olmuştu.” (s. 151)

İstanbul'a gitmeyi çok istemesine rağmen ufak da olsa bir kuşku onu huzursuz eder. Kendisinin öldüğünü zanneden eşinin onu hala bekleyip beklemediğini bilmiyordur, fakat hazırlıklarını yaparak, hediyelerini yükletir ve yedi yıl sonra yola çıkar:

"Gözlerini ufka dikmiş, öylece dalıp gitmişti. Belleği öylesine alt üst olmuştu ki!.. Saraydaki yaşamı ve çocukluğu geliyordu gözünün önüne. Anası, babası, dayısının çiftliği… Ya da Tuna kıyısında, nehre girip doyasıya yüzdüğü, coşkulu günler!.." (s. 153)

Behram arzuladığına kavuşur. Eşi ve çocuğu hasretle beklemiştir. Yaşadıklarını Padişah'a anlatır. Bunun üzerine Padişah Behram'ı, Kaptanı Derya olarak atar. Tunus da daha güçlü bir devlet olabilmesi için Osmanlı'ya bağlanır.

Behram, "Kaptanı Derya" olduktan sonra da sık sık gemi yolculuğu yapar. Gemi yolculuğunun birinde Padişah'ın ölüm haberi gelir. Behram'ın da yakın arkadaşı olan Şehzâde artık padişah olmuştur. Şehzâde ile Behram önceden itibaren yakın arkadaş olduğu için onların samimiyeti tepki toplar.

Şehzâde Behram'a çok güvenir. Bu yüzden onu Sadrazam olarak görevlendirir:

"Behram bu haberi aldığında, henüz otuz iki yaşındaydı. Ama, yüz yıl yaşamışçasına olgundu. Ak kara günler görmüş, türlü çileler çekerek, akla gelmedik belalar savmış, nice deneyimler kazanmıştı." (s. 163)

Yirmi yıl süresince Behram Paşa ve Padişah başarılar elde eder, ülkeyi güzelleştirirler. Sarayda gün geçtikçe çoğalan çekemezlikler Yeniçeriler'in ayaklanmasına kadar devam eder. Gergin ortam Padişah'ın tahttan inmesiyle son bulur. Kardeşi onun yerine tahta oturur. Behram Paşa, Malta'ya sürürlür:

"Ardından, kendisini uğurlayan tek bir kişinin olmaması ona pek dokundu. Birden, geçmişte Pirak çiftliğinden kolluklar arasında ayrılışını anımsadı. O zaman da şimdiki gibi, bilinmez bir geleceğe doğru yola çıkmıştı." (s. 165)

Sürgüne giderken devrik Yeniçeri Ağasının ona hazırladığı pusuya, kendisini düşürür. Behram ise, o günden sonra ortadan kaybolur.

Behram Mohaç yakınlarında bulunan Pirak çiftliğine yerleşir. Çiftlik sahibine uzun yıllar hareketli geçen yaşam serüvenini yazmak istediğini söyler. Tuna kıyısında bir ev alarak, buraya yerleşir:

"Gezgin bir gün, boy boy sandıklarla yüklenmiş at ve katır sürüsüyle çıkageldi. Hayvanların yükü, sadece kitaptı." (s. 168)

Behram, kitap okumak ve bilgiye verdiği önemle kendini tanıtır. Konağını eğitim için seferber eder, okuma yazma öğretir, gençlere bilgilerini aktarır. Yaşlı Bilgin'in nâmı İstanbul'a Padişah'a kadar gider. Bilgin'in yazdığı kitaplar elden ele dolaşır:

"Bilgin'in o güne değin yazmış olduğu matematik ve coğrafya kitapları, çizdiği haritalar, Doğu ve Batı ülkelerinde ilgiyle izleniyordu." (s. 170)

Bilgin, Behram, Boris; annesinin, "kendi topraklarında bilgini yayarak halka faydalı olacak hizmetlerde bulun" arzusunu ömrünün son yıllarında, Tuna kıyısındaki çocukluğunun geçtiği Pirak çiftliğinde yerine getirmiş olur. Gerçek kimliğini ölene kadar kimse öğrenemez.

Ölmeden önce, yazdığı hayat hikâyesini de Padişah'a gönderir ve bir zamanlar "Tuna'dan Uçan Kuş"un serüvenlerinin dilden dile yayılması isteğiyle ölümsüzleşen bir kahraman olur.

GÖKYÜZÜNDE MOR BULUTLAR

Romanın Özeti

Kaptan Pilot Murat, Hindistan'a uçacaktır. Orada çocukluk arkadaşı Rapiki ile de görüşmek üzere sözleşirler.

Rapiki, Kaptan Pilot Murat'ın Boston'da yatılı öğrenciyken tanıştığı bir dostudur. Rapiki'nın çocukluğunda anlattığı efsane de, yıllarca Kaptan Pilot Murat'ın hafızasında yer etmiştir. Jambuna Ana Efsanesi, insanların çok ilkel yaşadıkları dönemlerde, "insanlık ilkelerini" yaymış, bütün dünyaya sevgiyi ve güzel duyguları getiren Jambuna Ana'nın hikâyesidir.

Jambuna, kabilenin dinsel başkanı Şaman'ın yol göstericiliğiyle Jetavani Yaylası'na gelir. Buradan tüm dünyaya "insanlık ilkelerini" yayar. Öleceğini anlayınca da cesedinin Himalayalar'da bir vadiye buzullar arasına gömülmesini vasiyet eder. Bu ceset her yıl kısa bir süre kendini gösterecektir. Efsaneye göre, ceset görünmediğinde insanlık yine ilkel günlerine geri dönmüş, sevgiden uzaklaşmıştır. Bu olaydan yedi yıl önce, ya da yedi yıl sonra Jambuna Ana tekrar bir çocuğun ruhunda dünyaya gelecektir.

Kaptan Pilot Murat, Hindistan'a geldiğinde Rapiki'den çocukluğunda dinlediği efsane ve bugüne kadar merakla beklediği Jambuna Ana'nın yaşadığı ören yerlerini gezdirmesini ister. Rapiki sözünü tutar ve yolculuk başlar. Jambuna evine gidilir. Burayı gezerken Kaptan Pilot Murat, bir ara yere düşer ve eline sıcak bir taş değer. Büyük Öğretmen, taşın önemini ve ayrıntılarını Murat'a anlatır.

Jambuna Ana'nın insanlık ilkeleri "Jambuna izdaşları" sayesinde bugüne kadar gelmiştir. "Büyük Öğretmen"de bu kişilerin başında bulunur. Jambuna Ana'nın cesedinin görünmediğini fark eden Büyük Öğretmen, inanışa göre; ölümden kıl payı kurtulan, insanlığın hizmetinde çalışan, sevgi dolu bir insan olan ve Jambuna'nın hiç yanından ayırmadığı sıcak, eline alındığında insanı rahatlatan bir taş olan "İşaura"ya da yakınlık gösteren kişi Jambuna Ana'nın bu yüzyıldaki temsili olacaktır.

İşaura'yı Murat'ın bulması, onun Jambuna ruhunu taşıya kişiyi bulmak adına görev alması için bir işarettir. Bu görev kutsal bir hizmettir.

Jambuna bölgelerindeki koşulları taşıyan üç çocuk ünlü bir sanatçı tarafından evlat edinilir. Niraveda isimli sanatçı çok iyiliksever bir insandır. Onun yanına aldığı ölümden kıl payı kurtulan çocuklar, Jambuna Ana'nın ruhunu taşıyan kişiyi bulmak için bir fırsattır.

Gökyüzünde Mor Bulutlar, Altın Kitaplar, 15. Basım, İstanbul, 2006, s. 208.

Onlara yakın olarak, durumu anlamak üzere Kaptan Pilot Murat, Niraveda'nın özel uçağı olan Anka Kuşu'na pilot olur. Niraveda ve Murat arasında güzel bir dostluk başlar. Niraveda bu yakınlık sayesinde onu, kimseye göstermediği kızları ile tanıştırır. Kızları güçlükle hayatta kalsalar da dâhilik düzeyinde zekâya sahiptirler. Onlarla çok çabuk anlaşan Murat, İşaura taşı ile aradığı kişiyi bulmaya çalışır; fakat kızlar bu taşa karşı çok ilgisiz davranırlar. Umutlarını yitiren Kaptan Pilot Murat, tekdüze giden görevinden sıkılarak ayrılır. Durumu Niraveda anlayışla karşılar. İş ilişkileri bitse de dostlukları devam eder.

Jambuna ruhunu taşıyan kişiyi bulamamanın umutsuzluğu ile birlikte, insanların bir türlü anlayamadığı korku veren "mor bulut kümeleri" gökyüzünü sarar. Ardından televizyon yayınlarına girerek, insanların sevgisizliği ve duyarsızlığının altını çizen kaynağı belli olmayan programlar belirir. Bu programlarda insanları bilinçlendirmeye çalışan çizgi insanlar, yirmi birinci yüzyıl insanının yozlaşmış yönlerine dikkat çeker. Mor bulut kümelerinin ise bu durumu düzeltmeleri insanlığa uyarı olarak geldiğini savunurlar. Gizemli televizyon yayıncıları çocuklara düş kurmayı da öğretir. Bu yayınlarda ayrıca, Jambuna'nın insanlık ilkelerinden bahsedilir. Beş yıl süren yayın sonrasında mor bulut kümeleri giderek küçülmeye başlar. İnsanlar daha bilinçli ve sevgi dolu olmaya başlarlar.

Çinli bir profesör olan "Çuen", çizgi insanlarla iletişim kurar. Kimsenin başaramadığı bu iletişimden ilginç bir tesadüfle yolları kesişen Jambuna izdaşları ve Kaptan Pilot Murat'ın da haberi olur.

Bir buluşma günü kararlaştırılır. O gün geldiğinde, gizemli televizyon yayıncılığı yapan çizgi insanların, Niraveda'nın üç evlatlık kızlarının olduğu anlaşılır. İnsanlığa hizmet ederek, asırlar önce Jambuna Ana'nın yaptığı gibi insanlığı kurtaran kişinin bu üç kızdan birinin olduğuna yoğunlaşılır. Bu durumu tam olarak anlayabilmek için efsanede yer aldığı şekilde Jetavani Yaylası'nda Tuha Dağında yoğunlaşmaları ve benzerleri konularak şaşırtılan İşaura taşını fark etmesi beklenir. Fakat, hiçbiri onu ayırt edemez.

Hayal kırıklığı olan bu durum sonrası, ertesi gün Niraveda ortadan kaybolur. Kaptan Pilot Murat, Jambuna Ana'nın gömüldüğü vadiye gider. Orada Niraveda'nın boynuna bağladığı eşarbı şelâlenin dağa yakın yerinde uçuşurken görür. Böylece Jambuna Ana'nın ruhunu taşıyan kişinin Niraveda olduğu anlaşılır. Bu gizemi birkaç kişi dışında kimse bilmeyecektir.

GANGA

Romanın Özeti

Ganj nehri kıyısında yaşayan bir ailede dünyaya gelen bebek, görünümü itibariyle ürküntü vericidir. İnançlarına göre uğursuzluk sebebi olan ve çevrenin de dikkatini çekeceği düşünülen bu kız çocuğu bir hamur teknesiyle nehre bırakılır. Bebek, Ganj nehrine dua etmeye gelen yaşlı bir kadın tarafından bulunarak büyütülür. Nine, ona "Ganga" adını verir. Olağanüstü yetenekte ve özellikte olan Ganga yaşıtlarından çok daha akıllı ve yetişkin gibi düşünebilen bir çocuktur. Ganj nehri kıyısında otururken, nehirde bulunan Turna Balığı ile zihinsel iletişim kurar. Ganj nehrine dair çok ilginç bilgiler öğrenir. Nehirde bulunan balıklar "değişim"i gerçekleştirerek insan olmak için uğraşıyorlardır. Turna Balığı ayrıca Ganga'yı doğumundan beri tanıdığını ve özel bir insan olarak onların desteğiyle Ganj'daki özel yumurtalardan dünyaya geldiğini anlatır. Ganjlıların mücadelelerinin sebebi de insanların beyinlerini gereği gibi kullanmayı bilmeyerek, yaptıkları bombalarla yeryüzünde yok olma aşamasına gelmelerindendir. Turna Balığı, Ganga'ya dünyaya gelme sebebi ve Ganjlıların ondan beklentilerini anlatır. Ganga, Ganjlıların insanları tanımada yeryüzündeki gözü kulağı olacaktır. Kısa bir süre sonra Ganga'nın ninesi vefat eder ve Ganga tapınağa alınır. Ganj kıyısına indiğinde hacı olmak için gelen hacı adaylarından birine yardım eder. Sonrasında beyninin özel işlevi ile titreşimler göndererek kendisini evlat edinmelerini sağlar. Ganga, Bay Yasudatta ve annesi sayesinde farklı bir hayata başlar. Kalküta'ya yeni ailesiyle gider ve orada da sıcak karşılanır. Ganga'nın ileri düzeyde zeki olması sebebiyle özel eğitim verilir. Henüz yedi yaşındayken zihin yapısı yetişkin bir insan düzeyindedir. Dokuz yaşına geldiğinde ise, bilim adamı gibi çalışmalar yapmaya başlar. Amerika'da yapılan genç bilginlerin icadlarını sunduğu yarışmaya katılır. Orada ilk kez zihinsel iletişim kurarak Beyin Kardeşliği oluşturulur. Bu sayede, Ganjlıların ilkelerini tüm dünyaya yaymaya başlar. Yarışmada dokuz yaşında birinci olarak dünyaca dikkat çeken, fikirlerine önem verilen bir bilgin olur. Üç yıl süren çalışmalarda yeryüzünde, beyninin bilincine varan yüz milyonlarca insan belirir. Dünyada üstün beyinliler ve diğerleri arasında tedirginlik yaşanır. Beyin Kardeşleri, kaçırılarak incelenir. Akıllı kötüler, Ganga'nın başlattığı iletişim ağını öğrenerek, bu ağı yok etmek için çabalarlar. Ganga, iletişim ağının toplar ve uydularla dağıtılacağını öğrenir. Bir gün odasında Pumorili hayaletlere ait bir not bulur. Görünmez göç tarafından da izlenen Ganga, Pumorili hayaletlerle zihinsel iletişim kurar ve onlarla gider. Pumorili hayaletler, insanları etkisi altına alarak kuracakları hayaletler ordusu ile tüm dünyayı egemenlikleri altına alacaklardır. Ganjlılar da karşıt düşüncede oldukları için onları engellemek adına, Ganga

Ganga, Altın Kitaplar, 11. Basım, İstanbul, 2006, s. 191.

hedeflerine ulaşmak adına yardımcı olacaktır. Tekrar Benares'e getirilerek Turna Balığı ile iletişim kurması sağlanır. Ganga, Turna Balığı ve diğer bilgin balıkların da gücüyle "değişim"i gerçekleştirerek, balığa dönüşür. Ganga, nehrin içinden Kalküta'ya doğru ilerlerken, Pumorili Olgun Ruhlar aldatıldığını anlayarak tüm dünyadaki Kısır Beyinlileri kışkırtarak, zihinsel ağı yok edici toplaçları uygulamaya koyarlar. Ganjlıların atmosfere yaydığı özel enerji sayesinde bu toplaçlar etkisiz hale getirilir. Ganga olumsuzluklardan etkilenmez. Pumorili hayaletler ise din evine hapsedilirler. Ganga, Kalküta'ya geldiğinde tekrar değişimi yaşayarak insana dönüşür ve evinin önünde yarı baygın bulunur. Ganga bulunmasıyla, tüm dünyaca kabul edilen bir dünya vatandaşı olur. Ganga, daha da geliştirdiği beyin gücüyle daha fazla Beyin Kardeşi edinebilmek için dünyayı gezmeye devam eder. Çabaları sonucu insanlığın görkemli geleceğine ulaşmayı düşler. Ganga'nın "Beyin Gücüyle" kurulacak dünyasına katılmak için sadece herkesin beynine yoğunlaşması yeterli olacaktır.

Romanın Kahramanı

GANGA

Ganga Benares'te Ganj nehri kıyısında oturan bir ailede dünyaya gelen, görünümü itibariyle hayli ürkütücü olan bir bebektir:

"Balığınkileri andıran, kocaman yuvarlak gözleriyle çevresine bakınıp duruyordu. İri göz bebekleri, iç içe geçmiş renkli harelerden oluşuyordu. Mavi, yeşil, kahverengi, turuncu halkaların renkleri, birbirine karışarak, garip ışıltılara dönüşüyordu. (…) Neden sonra çocuğun yüzünü dikkatle incelediler. O zaman bebeğin göz kapaklarının olmadığını gördüler. Üstelik, kulak kepçeleri de gelişmemişti. Kulak yerine aynı balıklarda olduğu gibi, başının iki yanında, diklemesine iki yarık vardı. Bebeğin ağzı da balığınkini andırıyordu. İri başı, anasınınki gibi kapkara saçlarla kaplıydı." (s. 21)

Ayrıntıyla anlatılan bu bölümde Ganga'nın dış görünümü hakkında epeyce bilgi edinilir. Yörede bulunan "Bilici"ler değişik görünümdeki bebeğin geleceğinin ne olduğunun bilinemediğini öne sürerek çevrenin baskısından kurtulmak için onu "küçük bir hamur teknesiyle" Ganj nehrine bırakılmasını söylerler.

Ganj nehrine her sabah dua için gelen gözleri pek iyi görmeyen yaşlı kadın bu bebeği kurtarır ve ona nehrin yaratıcısı olan Tanrı'nın adıyla "Ganga" diyerek seslenmeye başlar.

Nine, Ganga'dan ürkmez; aksine onun özürlü bir insan yavrusu olduğunu düşünerek daha çok ilgi gösterir, öz torunu gibi benimser. Ganga, nine sayesinde varolacak ve hayatı biçimlenecektir. O, ninenin de farklı olduğunu düşündüğü bir bebektir:

"Ganga böylesine özürlü olmasına karşın, çok duyarlı ve olabildiğine akıllı, dikkatli bir bebekti." (s. 26)

Ganga diğer bebeklerden gelişimi ile de farklılık yaşar. Henüz dokuz aylıkken yürümeye başlar. Nine ona özrünü kapatmaya yarayan bitki saplarından bir şapka örer. Böylece, göz kapakları daha az dikkat çeker.

Nine ile yaşadıkları barınakta altı yıl geçer. Ganga'nın doğumundan sonra dokuz aylık oluşu, altı, dokuz ve on üç yaşlarının hatırlatılmasının dışında zaman kavramı çok belirgin ilerlemez. Daha çok Ganga'nın gelişimi ve değişimi değerlendirilir.

Nine, Ganga'nın bitmek bilmeyen sorularını bilgisinin yettiği kadarıyla cevaplandırır. Ganga'nın soruları onu hep şaşırtır:

“Ganga’nın soruları, hiç de çocukça değildi. Derinliği ve yoğunluğu olan sorulardı.” (s. 27)

Ninenin ölmüş olan eşi ruh ve beyin gücüyle “gizemli bilgiler” sahibi bir bilgindir. Ganga’da ninenin anlattığı bu bilgilerle yetişir.

Bir gün Ganga, nehir kıyısında suya bakarken yüzünü görür ve ürküye kapılır. Kendi yüzünün farklı olduğunu kanıksar ve ömür boyu şapkayla dolaşması gerektiğini anlayarak üzülür. Bu durum onu daha da meraklandırır: kim olduğunu, nereden geldiğini öğrenmeye çalışır. Bu sorularla nehir kıyısında oturduğu bir zamanda nehirde bulunan Turna Balığı ile iletişim kurar. Bu iletişim ile kim olduğunu, nereden geldiğini kısmen öğrenecektir.

Ganga, nine tarafından da çok sevilen, gelecek adına ümit vadeden bir çocuktur:

“Gelecekte, insanlığa yararlı işler yapacağını da sezinliyorum. Ganj nehrine girip de sabah duası yaparken, içime seninle ilgili olağanüstü güzel duygular doluyor.” (s. 38)

Nine’nin, kendisi öldükten sonra, Ganga’nın alınmasını istediği tapınağın rahibine onu tanıtır. Bu anlatım Ganga’ya daha sonra evlatlık alınırken faydası dokunacak çıkarımlardır:

“O çok akıllı bir çocuk. Göz ve kulaklarındaki özür dışında başka hiçbir özrü yok. Tapınakta gösterilecek her işi başaracağına inanıyorum.” (s. 43)

Turna Balığı ile tekrar zihinsel iletişim kuran Ganga, ondan Ganj nehriyle ilgili gizemi öğrenir. Buna göre, ölülerin yakılmasıyla oluşan küllerin ve günahsız sayıldığı için nehre direkt bırakılan çocuklar ile din adamlarının cesetleri nehrin derinlerinde ilginç bir tür meydana getirir: Zihinsel iletişim kurabilen ve insan boyutuna gelen bu balıklar, bir gün “değişim”i gerçekleştirerek, en önemli hedefleri olan insana dönüşme arzusuyla yaşarlar. Turna Balığı da bu türün temsilcisidir. O ve diğer bilgin balıklar insanları daha yakından tanıyabilmek için Ganga’yı aracı seçmişlerdir.

Turna balığı Ganga’yı doğduğu andan itibaren tanıyordur:

“Sen hiç kimsenin anlayamayacağı bilgileri bile kavrama yeteneğiyle dünyaya geldin. İletişim kanalların hızla açılıyor. O zaman her şeyi kolayca anlayacaksın.” (s. 45)

Kendini bilmesi ile ısrarla nereden geldiğini merak eden Ganga’yı, Turna Balığı aydınlatır:

“Geçmişte sen de Ganj yatağında oluşmuş, çok özel bir yumurtaydın. Bilgin Balıklar seni, insan vücudunda geliştirmeye karar verdiler. (…) Bilgin Balık, kadına yaklaştı.

Ağzındaki yumurtayı bacaklarının arasına bıraktı. Beyin gücünü kullanarak, bu yumurtanın o kadının içine girmesini sağladı." (s. 47)

Üreme yoluyla Ganga, olağanüstü oluşumuyla, normal bir bebek olarak dünyaya gelecektir. Sonuç olarak, balık yumurtası ilk kez, insan vücudunda gelişerek yüksek beyin gücüne sahip bir insan olarak doğar.

Ganga, kendisini dünyaya getiren annesini merak ediyor, tanımak istiyordur. Bu duyguyu yaşayamamak onun içinde kalan bir arzu olur.

Zihinsel iletişim esnasında Turna Balığı Ganga'ya:

"Sen çok akıllısın. Giderek de beyin gücünü kullanma oranın yükseliyor. Bu demektir ki gelecekte daha da akıllı olacaksın. Zihninde oluşan sorular bunu gösteriyor." (s. 48)

Ganj nehrinde oluşan canlıların en önemli hedefi, "insana dönüşme olgusu"dur. Bu hedefin sebebi de, insanların beyinlerini gereği gibi kullanmayı bilmeyerek, tümden yok olma aşamasına gelmeleridir. Çünkü, üstün zekâlı olduklarını iddia eden Bilginler, yaptıkları bombalarla, her şeyi yakıp yıkmaktadırlar. Burada, özellikle 20. yy'da, tüm dünyada bilimi, bomba üreterek insanlığı yok etmek için kullananlara bir tepki vardır. Nitekim bu nedenle özellikle "Hiroşima"dan bahsedilmiştir. Ganjlılar, bu tepkiyi gösteren olağanüstü canlılardır.

Ganjlıların amacı bu duruşla biçimlenir. İnsanları içine düştüğü çıkmazdan ve dünyayı yok olmaktan kurtaracaklardır. Ganjlılar insana dönüştüklerinde, onlarla iletişim kurarak, insanlara beyinlerini kullanma yöntemini öğreteceklerdir. Ganga ise, hem üstün beyinli bir yaratık, hem de insan olma özelliklerini taşıdığı için, onlar insana dönüşene kadar rehber olacak ve insanlarla Ganjlılar arasında bir köprü olacaktır. İnsanlara "beyinsel titreşimler" göndererek, özel beyin yapısına sahip insanlarla iletişim kuracak; Turna Balığı ile arasındaki gibi düzeye gelince de, onlara "Beyin Kardeşliği" önerecektir. Böylece, "seçkin beyinli insanları" bilinçlendirmeye çalışacaktır. Zihinsel iletişimle; insanların beyinlerinde "insan olma bilinci", "düşünme, yaratma ve düş kurma" dürtülerini uyandıracaktır. Güzel duygular öne çıkarılacak, dolayısıyla tüm dünyada kötü düşünen beyin kalmayacak ve hoşgörü ortamı hakim olacaktır.

Ganga, üstüne düşen görevleri yerine getirmek ister, fakat çok fazla insan tanımıyordur. Tüm dünyaya nasıl yetebileceğini kavrayamaz. Turna Balığı onu bu konuda rahatlatarak, kısa sürede çok fazla insan tanıyacağını söyler.

Turna Balığı ile ararlında güzel bir dostluk ve bağ oluşur. Ganga onu çok seviyor, onunla iletişim kurarken mutlu oluyordur. Ganga'nın, bilmediği özelliklerini anlatmaya devam eder:

"İnsanüstü güçlerin var. Bunları zamanla keşfedeceksin. Bu güçleri kullanarak, görevini daha kolay yapacaksın. Yeryüzünde, bizim gözümüz kulağımız, sesimiz, soluğumuz, etimiz, kanımız, sinirimiz, beynimiz olacaksın. Dünyanın neresinde olursan ol. Biz seni, beyin dalgalarımızla izleyeceğiz. İçinde bulunduğun ortamı, çevrendeki insanları, onların duygu, düşüncelerini onlarla yüz yüzeymiş gibi algılayabileceğiz." (s. 54)

Daha sonra Ganga'nın sık sık yapacağı enerji depolama yöntemi olan, "dokuz dönüş" anlatılarak Ganga'nın özel yapısı tekrar vurgulanır:

"Aslında sen, çok özel bir yapıya sahipsin. O nedenle yaşamsal enerji noktalarından yoğun enerji fışkırıyor. (…) Enerjinin düşmeye başladığını sezinlediğinde, ayağa kalk. Kollarını iki yana aç. Güneşin battığı yöne doğru dönmeye başla. Dokuz dönüşle gerçekleşecek olan bu uygulamayı yaparken, vücudundaki enerji noktaları, hızla harekete geçecek. Atmosferde bulunan kozmik ışınları, burgaç gibi emip, enerjiyle yüklenecek." (s. 71)

Bu tekniğin önemi, Ganga'nın hayatı ve buraya kadar anlatılan olağanüstü durumların gerçekte bilinen bir uygulama ile bağlantı kurarak, anlatımın güçlendirilmesindendir.

Daha çok Turna Balığı'nın açıklamaları ile devam eden bölümlerde, Ganga'ya kendisi tanıtılırken, aslında okuyucuya sıkça bilgi verilir. Bu bölümlerden birinde, Ganga'nın ilginç yapısı daha net anlaşılır:

" 'Gizemli güç ve yeteneklerin var. Yeryüzünde, hiçbir canlıda, senin beyninin benzeri yok. İnsanüstü yapın ve insansal özelliklerinle, Bilgin balıklardan bile, daha üstün bir yaratık konumundasın.'

Kısacası, yeryüzünde gelişmekte olan, en yeni canlı türünün, tek örneğisin. Bedenindeki hücrelerde, binlerce yıl önce yaşamış olan insan hücrelerinin, kalıtım izlerini taşıyorsun. (Bu hücreler, nehre günahsız olduğu için bırakılan rahiplere aittir.) Sana aktardığım pek çok karmaşık bilgiyi bu nedenle kolayca kavrayabiliyorsun." (s. 72)

Ganga, görevini henüz zihninde oturtmaya çalışırken barınağa ulaştığında ninesinin öldüğünü öğrenir. Ninesinin, inancına göre ölene kadar topladığı odunlarla Ganj nehri üzerinde yakılarak, külleri savrulur. Ganga bu görüntüyü onun mutlu olduğunu düşünerek

izler. Fakat, hayatta yalnız kaldığı hissi onu mutsuz eder. Ganga, ninesinin sözü üzerine tapınağa alınır. Sonrasında, hayatında olağanüstü değişikler yaşanır.

Tapınaktan nehre doğru yürüdüğü bir gün, hac ibadeti için gelen hacılardan birinin başına gelen kötü durum, onun kurtulmasını sağlar. Ganga, çok duygulu bir çocuktur:

"Özellikle yaşlı kadının, ağlamaklı sesi onu çok duygulandırdı. Kulak kepçeleri yoktu ama, kulak yarıkları, çevreden gelen sesleri kapmak için, hemen büzülüp açılarak türlü şekiller alıyordu. Bu yüzden, her yönden gelen sesi kolayca ve açık seçik duyabiliyordu." (s. 78)

Vasudatta adındaki hacı adayı Ganga'nın yardım etmesinden dolayı, annesinin helallik istediğini söyler. Onu aramak için tapınağa gelir ve Ganga'yla karşılaşır:

"Bay Vasudatta, onun rengarenk ışıklar saçan iri gözleriyle karşılaşınca irkildi." (s. 82)

Ganga, beyninin olağanüstü işlevini kullanır. Beyinsel titreşim göndererek, Bay Vasudatta'nın kendisini evlat edinmesini ister. Başrahip, bu sırada ona, Ganga'yı tanıtıyordur:

" 'Ganga, özürlü ama olağanüstü akıllı bir çocuk. Yaşlı bir kadın, onu yeni doğmuş bir bebekken, Ganj kıyısında buldu. Herhalde özürlü olduğu için, ailesi onu bir tekneye koyup, Kutsal Ganj'a armağan etmek istedi. (…) Küçük kız sıradan değil, gerçekten özel bir çocuk.' " (s. 83)

Başrahip, Ganga'nın yıldızlar kitabına bakarak onunla ilgili bilgi edinir. Anlatılanlar üzerine, Bay Vasudatta'nın ona olan ilgisi artar ve Ganga'yı evlat edinir. Ganga her durumda farklılığını gösterir:

"Onun, inançlarımıza göre, on üçüncü burç olarak değerlendirilen, Garuda burcundan olduğunu saptadım. Bildiğiniz gibi Garuda, yarı insan yarı balık niteliğinde kutsal bir yaratıktır. Bize göre, gökyüzündeki burçların en etkin ve gizemli olanıdır. Ne var ki, bugüne dek hiçbir insanın Garuda burcunda olduğu duyulmamıştır. (…) bu çocuk, gerçekten çok özel bir insan yavrusu." (s. 84)

Ganga, Bay Vasudatta ile otele geldiğinde, şimdiye kadar barınakta büyüyen, ancak masallarda duyduğu görkemli bir hayatın içinde bulur kendini. Bay Vasudatta'nın annesi Bayan Damayanti, onu hem kılık kıyafet olarak, hem de göz kapaklarını kapatacak bol kaküllü saç modeli ile yeni hayatına hazırlar.

Ganga, iki çocuklu bir aile olan Bay Vasudatta'nın onu evlat edinmesiyle kısa sürede mutluluğa kavuşur:

“Geçen hafta ninemi yitirdim. Bu hafta birdenbire, Tanrı bana hem anne hem baba, hem de nine verdi. Ayrıca kendimi, ağabey ile abla olmuş sayıyorum. Öylesine sevinçliyim ki!” (s. 86)

Ninesi ile barınakta sıcak bir aile ortamından ve bir çocuğun en büyük sığınağı olan anne ve babadan uzakta büyüyen Ganga, yeni ortamına çabuk alışır:

“Annemi de çok merak ediyorum. Benim hiç annem olmadı. Babam da… Şimdi anne baba sözcüklerini söylerken, sevinçten yüreğim şişiyor. (s. 87)

Benares’ten Hindistan’a doğru giderlerken ilk kez hayatında bir yerleri gören Ganga hayli şaşkındır:

“Ganga, önce uçağı, ninesinin masallarında adı geçen büyülü kuş olarak algıladı. (…) Çevresindeki yolcuları tek tek incelemeye girişti. Sarıklı, şapkalı, fesli, takkeli insanlar yanında çok süslü kadınlar ve erkekler de vardı. Süslü kadınların dudaklarını, gözlerini, kaşlarını, tırnaklarını boyamış olmalarını yadırgadı. Çünkü bu tür insanlarla ilk kez karşılaşıyordu.” (s. 87)

Ganga, yolcuların dış görünüşlerinden sonra, beyin gücüyle içsel yapılarını incelemeye başlar. Fakat, insanların zihinlerinden gelen titreşimlerin çoğunu, bilgi birikiminin az olmasından yorumlayamaz ve bu duruma üzülür:

“Belleğim âdeta bomboş, Bilgi birikimim yok. Konuşmak için kullandığım sözcüklerin sayısı öylesine az ki!.. Üstelik sayılarından ve değişik değerlerden de haberim yok. Eğer böyle kalırsam, hiç kimseyle zihinsel iletişime giremem. Oysa bu benim dünyaya geliş nedenim.” (s. 88)

Ninesinin öğrettikleri çok yetersiz kalır. Tek yapabildiği hisleriyle gelen titreşimleri olumlu ya da olumsuz olarak ayırabilmektir.

Uzun yıllar barınakta yaşayan ve fazla kimseyi tanımayan birine göre Ganga’da ürkeklik yoktur. Yaşadığı ani değişimler, farklı insanlar ve yeni bir şehir, onu pek etkilemez. Uçaktan iner inmez kendisini karşılayan ailesine alışır. Yalnız şaşkınlığı, geldiği şehrin gelişmişliği ve ailesinin zenginliğinden dolayı yaşar. Dağları andıran binalar, otomobillerin hızı, birbirine benzemeyen farklı renkteki insanlar, yollardaki ağaçlar, duvarlara asılı afişler ve rahatsız edici korna sesleri ile şehir yapısı ona hayli değişik gelir. Yeni evi de, sarayı andıran bir konaktır.

Yeni evine ve ailesine hızla uyum gösteren Ganga, evin hanımı Bayan Keşini'yi de mutlu eder:

"Benim kızım o denli akıllı ki, kendisine öğretmek istediğim bir konuyu, sadece bir kez söylemek ya da göstermek yetiyor. Beni hiç üzmüyor. Sanki evimizde doğmuş da yıllardır bizimle yaşıyormuşçasına, uyumlu bir çocuk. Doğrusu, zekâ düzeyinin olağanüstü nitelikte olduğunu düşünüyorum." (s. 92)

Bu düşünceyle Kalküta Üniversitesi'nde öğretim görevlisi olan Bayan Keşini, Ganga'nın zekâ düzeyini ölçtürür. Bu test sonucu zekâsının üst sınırı belirlenemez. Böylece, onun özel bir eğitim almasına karar verilir. Ganga, sonucun bu şekilde çıkmasına şaşırmaz, gücünü ortaya çıkarmak ve Ganjlıların geleceği için verilecek bu fırsata sevinir. Eğitim ile kısa sürede okuma yazmayı öğrenir. Bayan Keşini de ona İngilizce öğretir. Ayrıca, interneti de keşfeder. Bu keşif, ona dünyanın en büyük kütüphanelerinin ve bilim adamları ile görüşebilmenin kapılarını açar. Yaşı ve gelişimi ile ilgili aktarılan ayrıntı Ganga'ya dair yeni bir hayatın başladığının göstergesidir:

"İşin ilginç yanı, onunla iletişime girenler, kendisinin henüz yedi yaşında bir kız olduğunu bilmiyorlardı. Ganga'yı çoğunluk yeni kuşaktan, Hintli bir bilimci olarak algılıyorlardı." (s. 96)

Ganga öğrenme isteğiyle doludur. Ganga'nın bilgisayar başında kendini bilgiyle kuşatması aileyi endişelendirir, fakat o kendinden emin ve kararlı bir şekilde amacına doğru yol alıyordur. Ailesinin zihnini okuyarak onları endişelenmekten kurtarır. Bu sayede aile Ganga'nın amacını da öğrenir:

"Beyin gücünü ve bilgi birikimini değerlendirerek, ülkeme ve insanlığa yararlı hizmetler vermeyi düşlüyorum. Ancak, kendime bu doğrultuda, kesin bir yol çizmeyi henüz düşünmüyorum. Bilgi okyanusunda kulaç atmanın coşkusuna iyice doyamadım.

Bunu yaparken, sadece başkalarının beyin ürünlerini belleğime aktarmakla yetinmiyorum. Bu bilgileri özümseyerek, yeni bilgiler, buluşlar, görüşler üretme alıştırmaları yapıyorum. Tüm bunlar, gelecekte, ülkem ve insanlık için, ne tür bir görev üstleneceğimi belirleyecek." (s. 97)

Ganga'nın öğrenme ve interneti kullanma şekli yaşıtlarına bir anlamda yol gösterir niteliktedir. O, öğrenmeye doymayan bir yapıdadır. Ailesinin kaygılandığı bir çocuk değil, ne istediğini bilen sıra dışı bir insan ve güven verici kişiliğiyle de huzur veren bir çocuktur artık.

İnternet aracılığıyla, eğitimini sürdüren ağabey ve ablasıyla da tanışır. Bilgi alışverişinde bulunurlar. Eğitim, özellikle dikkat çekilen husustur. Ganga, öğrenme arzusuyla yanar, yeni ailesinde okumayan kimse yoktur.

Dünyanın dört bir yanından genç bilginlerin başvurabileceği bir yarışma düzenlenir. Daha önce bulunmuş bilimsel gelişmelerin sorgulanacağı yarışmaya Ganga'da başvuracaktır:

"Ganga dokuz yaşına girmişti. Ama olgun bir bilim adamı gibi, gecesini gündüzüne katarak çalışıyordu." (s. 100)

Yarışma için Amerika'ya gittiğinde kardeşleriyle tanışır; fakat kendini bilime ve bilgiye verdiği için özrünü unutur:

"Gözkapaklarımın olmayışı, sizleri tedirgin ediyor mu bilmiyorum ama, ben artık böyle bir özürüm olduğunu unuttum." (s. 101)

Kalküta'ya geleli iki yıl olmuştur; fakat Ganga bu süreçte çok yoğun bilgileri kısa sürede öğrenmiş, ona kapı açacak her şeyin üstüne gitmiştir. İngilizce dışında, Latince'yi de internette araştırmalarla kullanma maksadıyla öğrenir.

Amerika'da yapılan genç bilginler yarışmasında Ganga, ilk defa zihinsel iletişim kurarak "Beyin Kardeşliği" oluşturur. Üstün beyinli insanlarla iletişim kurabilen Ganga'yı, dünyanın dört bir yanından gelen bilim insanının içinde sadece on kişiyle iletişim kurması şaşırtır. İletişim kurduğu kişilere, "Beyin Kardeşliği"nin ilkelerini anlatır. "Dokuz dönüşle enerji toplama" tekniğinden bahseder. Böylece onlar da beyinlerinin daha fazla bölümünü kullanarak, gizemli merkezlerini keşfetmeye başlarlar. Beyin Kardeşleri, dünyanın daha yaşanabilir bir yer olması için çabalayacak ve nerde olursa olsun zihinsel iletişim kurabileceklerdir.

Yarışmada sunum sırası Ganga'ya geldiğinde, öncelikle dokuz yaşında olması dikkat çeker, sonrasında araştırmasını ayrıntılı ve net bir şekilde ortaya koyması, izleyiciler üzerinde hayli etkili olur. Sunumunda konuyu Ganjlılara getirerek, doğanın dengesinin bozulmasıyla insanların beklediği gibi uzaydan değil, nehirler ya da okyanuslardan yeni bir canlı türünün gelişmesini beklediğini belirterek herkesin merakını yükseltir. Ganga, yarışma sonucunda birinci olarak büyük ödülü alır. Ödülden ziyade, başarıları tüm dünyaya yayılır. Tanınan, düşünceleri merak uyandıran bir bilgin olur. Amerika başkanı onunla tanışmak üzere onu ailesiyle birlikte Beyaz Saray'a davet eder. Ünü her geçen gün yayılan bir bilgin olan Ganga, tüm dünyada verilen konferanslara çağrılır. Dolayısıyla, hayatı oldukça değişmiştir:

“O günden sonra yaşam biçimi tümüyle değişti. Artık, Kalküta’da olduğu gibi, odasına çekilip, yoğun biçimde, bilgiyle donanma çalışmaları yapmaya fazla zaman bulamıyordu. Sıklıkla davet edildiği ülkelere gidiyordu. Oralarda konferanslar veriyordu. Televizyonlarda söyleşilere katılıyordu. Bu orada kurduğu ilişkilerle bilgi birikimi hızla artıyordu.” (s. 111)

Üç yıl süren çabalar sonucu yeryüzünde beyninin bilincine varan yüz milyonlarca Beyin Kardeşi belirir. Bütün dünyaca iletişim içinde olan Üstün Beyinliler, diğer insanlarca fark edilirler. Bu durum diğer insanlar tarafından rahatsızlığa dönüşür. Üstün Beyinli insanlar, “yerleşik düzene ters düşürüyor ve onları yönlendiren gizemli bir güç var” düşüncesiyle tepki toplarlar. Düşünmeyi yaşam biçimi edinmiş olan “Yeni İnsanlar”ı yönetmek zordur. Bu yüzden işin özünü anlamak üzere ülke başkanları bu yeni insanları kaçırarak incelerler. Onların bu hoşgörülü, insanlık ilkeleri içeren yapıları anlaşılmak üzere bilim merkezlerinde araştırılır. “Et Beyinli” insanlar, “Üstün Beyinli” insanları yok etmek isterler.

Burada özellikle günümüzde de yaşanan hoşgörüsüz ve tüm dünyayı egemenliği altına almaya çalışanlar eleştirilir. Ganga, tüm bunlara karşı duran, âdeta insanlığın kurtarıcısıdır. Bunca çabalarken, insanların içinde olan kin, nefret, hoşgörüsüzlük onu üzer ve Ganjlıları bu ortamda düşünür:

“Eğer Ganjlılar, bu koşullarda insanların arasına katılsalardı, kimbilir, ortalık nasıl karışırdı. Hele bir de insanlara yepyeni bir yaşam sunmaya kalkışsalardı! Herhalde kan gövdeyi götürürdü.” (s. 117)

Ganga katıldığı konferanslardan birinde tesadüfen beyninin bir işlevini daha öğrenir. Bu şekilde verdiği titreşimlerle insanların içindeki gizli bilgileri açığa vurmalarını sağlar. Böylece insanların ilişkilerinde içlerindeki kin, nefret, aşağılama duygusu ve saklı ne varsa ortaya dökülür. Her şey şeffaflaşır. İnsanların dilinin çözülmesini sağlayarak birçok gizi açığa çıkarır: Bilim adamları, devlet başkanları yaptığı hileleri, soygunları anlatırlar. Aslında, Ganga’nın öncülüğünde yalansız bir dünya savunulur.

Ganga gezilerle, konferanslarla gününü geçirirken, bir yandan da büyüyordur:

“Ganga artık, on üç yaşındaydı. Ana babası, onun yaşam biçimine ayak uyduramadıkları için, tüm gezileri tek başına yapıyordu. Zaman zaman, ağabey ve ablasından yardım istediği oluyordu. Ama, dünyanın neresinde bulunursa bulunsun, Beyin Kardeşleri her zaman ona yardıma hazırdılar. Ailesine özlem duydukça, Kalküta’ya da gidiyordu. Ama, bunu pek sık yapamıyordu. Hele son zamanlarda, ailesinden iyice uzak kalmıştı. Bu da kendisini üzüyordu.” (s. 127)

“Akıllı Kötü”ler incelemeler sonunda zihinsel iletişim ağını fark ederler. Bunu engellemek için tüm dünyaca birleşerek çare ararlar. Ganga kendisi ve Üstün Beyinli insanlara yönelik düşmanca tavırdan endişe duyar. Kısır Beyinlilerin her yaptığı toplantıya katılır. Bu sayede iletişim ağını yok etmek üzere Japonya’da yapılan toplantıda, toplaç ve uydularla bu ağın dağıtılarak engellenmesine yönelik yapılacak çalışmaları öğrenir.

Ganga, toplantıdan sonra şimdiye kadar yaptığı çalışmalarının bozulmasından endişe duyar. Ganjlılarla iletişim kuramadığı için de, başarılı olup olamayacaklarını bilemez. Bu durumun haricinde ise Ganga ayrıca bir tedirginlik içindedir:

“Gerçekten Ganga, hem dirliksiz hem de korku içindeydi. Son günlerde üzerine garip bir hal gelmişti. Birilerinin kendisini gizlice gözlediğini sezinliyordu. Böyle durumlarda, çok yönlü görüş açısına sahip olan gözleriyle çevresini taramaya girişiyordu. Ancak, hiç kimseyi göremiyordu. Bu durum rahatını kaçırıyor, hatta düşünce yoğunluğunu bozuyordu.” (s. 130)

Ganga, bu kişinin kendisini çok yakından takip ettiğini hisseder ve bir gün odasında nereden geldiği anlaşılmayan “Sanskritçe” yazı ve semboller içeren bir kağıt bulur. Ninesi bu kağıtta yazılanların ve imzanın “Pumorili Rahipler”e ait olduğunu söyler. Pumorili Rahipler olağanüstü güçlere sahip bilgelik düzeyine erişmiş ülke insanlarıdır. Ganga’nın araştırması sonucu ise, onların engin bilgilerini kullanarak insan konumundan hayalet konumuna geçtiklerini öğrenir. Ganga bunun üzerine çok şaşırır ve korkuya kapılır.

Ganga araştırmalar yaptığı sırada ortadan kaybolur. Onun kaybolmasıyla birlikte zihinsel iletişim kuramamaları, Beyin Kardeşlerini de üzer. Onu son gören ailesi de yorum yapamaz:

“Ailesi onun, son günlerde belirgin bir dirliksizlik hatta ürkü içinde bulunduğunu gözlemliyordu. Ama, kendisi durumuyla ilgili bir açıklama yapmadığından, Ganga’yı sorularla tedirgin etmek istemiyorlardı.” (s. 130)

Sonrasında geriye dönüş tekniği kullanılarak yaşadıkları anlatılır. Kaybolmadan önce, bulduğu gizemli kağıdı ailesine göstermiş ve Bay Vasudatta ile Pumorili rahiplerin, hayalet konumuna geçmeleri ile ilgili düşünceleri, Bay Vasudatta’nın insanüstü varlığın insandan farkının ne olacağı sorusunu açıklamıştır:

“ ‘Beyin, dedi Ganga, beynimiz bize insanüstü olma özelliğini verecek kadar, gizemli bir yapıya sahip. O, derinliklerinde akıl almaz işlevler barındıran, olağanüstü zengin bir hazine. Başka bir deyişle beynimizde, henüz gücünün bilincine erişemediğimiz bölümler var.

O bölümler işlemeye başladığında bence, insan, insanüstü niteliğe ulaşabilir. Beyinsel enerji gücüyle bedensel değişimi bile başarabilir inancındayım.' " (s. 138)

Bu düşünceleri bir anlamda Ganjlılar ile kurduğu iletişimin ilk dışa vurmasıdır.

Ganga aslında odasında bulduğu kağıt ile Pumorili hayaletler arasında bağlantı kurmuştur; fakat kendisini takip ettiğini düşündüğü görünmez güçten ve kurduğu bağlantıdan ailesine söz etmez. Dolayısıyla, onlar kayboluşun sırrını çözemezler.

Ganga, ailesiyle konuştuktan sonra internet kanalıyla Pumori tarikatını araştırır. Kağıtta Pumorililerin ilkeleri yazıyordur. Ganga'nın asıl ilgisini çeken bu ilkeler ile Ganjlıların değişim konusunun benzerlik göstermesidir. Çok geçmeden Ganga, görünmez güç ile iletişim kurar. Ganga'ya düşman değil dost olduklarını ve insanlığı kurtarmak için "Olgun Ruhlar"la buluşması gerektiğini söyler. Dahası onu merak ettiği anne ve babasıyla buluşturacağını söyler. Bunların hiçbirini ailesiyle paylaşmaz, dolayısıyla aile, onun içinde bulunduğu bunalımın sebebinin, sadece Beyin Kardeşleri ile kurduğu ağın yok edilmesine yönelik planlardan kaynaklandığını düşünür.

Pumorili hayalet ile iletişim kurduktan sonra, Ganga tenis oynamak üzere evden çıkar ve görünmez gücün dediklerini yaparak anne ve babasına kavuşmayı ister. Yaptığının tehlikeli olduğunu fark etmesine ve üstün zekâsına rağmen, içinde büyüttüğü özlem ağır basar:

"Ganga böylesine gizemli bir yolculuğa ilk kez çıkıyordu. Yorulup bunalıyordu. Ama, ana babasına kavuşacağını düşündükçe, adımlarını sıklaştırıp yürüyüşü hızlanıyordu." (s. 146)

Oraya ulaştıklarında karşısına keçi kılından yapılma beyaz bir harmaniye bürünmüş adam Ganga'yı ürkütür. Pumorili rahipler hakkında olağanüstü bilgiler öğrenerek, Pumori yaylasındaki din evine doğru ilerler. Yolda ve sonrasında Ganga birileriyle iletişim kurmaya çalışır; fakat başaramaz. Kısır beyinlilerin iletişimi kesmeyi başardıklarını düşündükçe çok üzülür. Fakat bu sıkıntılar da ana babasına kavuşma sevinciyle geride kalır. Kendini bildiğinden itibaren hep onu dünyaya getiren ailesiyle tanışmak istemiştir.

Buraya geldikten sonra merakı daha da artar:

"Görünmeyen gözcünün kendisini neden gözlediğini de öğrenmeye can atıyordu. Bunları geçirirken, beyninde garip bir durgunluk belirdiğinin bilincine vardı. (…) Adeta beyni yıkanmış, düz bir kağıda dönüşmüştü. Bu durum Ganga'ya öylesine acı verdi ki!.. (s. 149)

Etrafında olup biten olağanüstü birçok şeyi gözlerken, Olgun Ruhlar, onunla görüşmeye başlar. Pumorili Olgun Ruhlar, yapılarına uygun iyi ve kötü insanları olgun ruh konumuna getirerek bir hayaletler ordusu kurmayı ve bu orduyla tüm dünyayı egemenlikleri altına almayı planlıyorlardır. Ganjlılar ise, onların hedefine karşı çıkarak planlarını bozduklarından düşmanlarıdır. Ganga'dan istekleri ise Ganjlılarla iletişim kurabildiği için, onları yeryüzünde görmek istemediklerini Ganga aracılığıyla iletmektir.

Ganga, hayatıyla ilgili bilmediği, merak ettiği her şeyi, Pumorili Rahiplerden öğrenir ve duyguları yoğunlaşır:

"Ganga bu bilgilerle epey sarsıldı. Annesinin nasıl olup da bebeğini, canlı canlı Ganj sularına bırakabildiğine akıl erdiremedi." (s. 162)

O bunları düşünürken, çok geçmeden anne ve babası getirilir. Özellikle, anne suçluluk duygusuyla kendini kötü hissediyordur, baba ise şaşkındır. Ganga, tüm düşüncelerden sıyrılmış yıllardır beklediği anın mutluluğu içindedir. Fakat bu durum uzun sürmez. Pumorili Rahipler onun istedikleri görevi yerine getirirse anne ve babasının yaşadığı yeri öğrenebileceğini söyler.

Pumurili Rahipler ve Ganga arasında bir anlamda iyi-kötü çatışması yaşanır. Sonuç olarak asıl sorun, dünyayı savaşlardan, kötü duygulardan arındırarak, insanı, insan olmaya yakışacak şekilde yaşatmak üzere mücadele eden Ganjlılarla dünyayı kendi istekleri doğrultusunda egemenlikleri altına almayı isteyen Pumorili Olgun Ruhlar arasındaki çatışmadır.

Daha sonra Ganga, Benares'e götürülerek Turna Balığı aracılığıyla Ganjlılarla iletişim kurması sağlanacaktır. Üç gün içinde geri dönmezse, Pumorili Rahipler onu öldürecektir. Ganga bu kadar onu zor durumda bırakmalarına rağmen bilinçlidir:

"Ganj'a ulaşıp da Turna ile iletişimi başarırsa, kötülük kumkuması olan bu Pumorili yaratıklardan kurtulacağına inanıyordu. Bunun tersini düşünerek, içinde kendine karşı güvensizlik uyanmasına izin vermemeye kararlıydı." (s. 165)

Geçmişine dair özlem duyduğu Benares'e gelmek onu çok mutlu eder. Bir zamanlar güzel vakitler geçirdiği yerlerde dolaşmak ona hoş bir dinginlik verir. Dünyaca duyulan başarıları ile tapınaktaki arkadaşları tarafından coşku içinde karşılanır. Nehir kıyısına indiğinde, kısa sürede yanına Turna Balığı gelir. Olgun Ruhların etkisinden uzaklaşınca, iletişim kurmaya başlar. Turna Balığı Ganga'nın başarılarından dolayı memnundur.

Ganjlılar, Ganga'nın şimdiye kadar yaşadığı her şeyi, uzaktan takip etmişlerdir. Fakat son günlerde onunla iletişim kuramadıklarını söylerler. Ganga, Pumorili Rahipleri anlatınca, Turna Balığı ürküye kapılır. Ganga'ya bu kadar hükmetmeleri, onun iletişimini engelleyebilmeleri, henüz beyninin yeterli düzeye gelmemesindendir.

Turna Balığı, geçmişten günümüze insanoğlunun savaşlarla birbirlerine dünyayı yaşanamaz hale getirdiklerini ve bu yüzden yıllardır, her türlü kötü güce karşı mücadele ettiklerini anlatır. Artık bu düzene ve kötülere gereken ders verilecektir.

Ganga bu karşı duruşun tek umudu, kurtarıcısı olan bir çocuktur ve her haliyle yaşıtlarına örnektir:

"Bilgi ve kültür, insanı insan kılan en önemli öğelerden biri. Ben çeşitli konularda bilgilenmek için yıllardır gecemi gündüzüme katıyorum. Öğrenmeyi seviyorum." (s. 171)

Bu buluşmada, daha önce anlatılmayan, Ganjlıların insanlık adına düşledikleri yenilikler ve tasarladıkları dünya anlatılır.

Bütün bunları uygulamak üzere öncelikle Ganga'nın Pumorili hayaletlerden kendini koruyabilmesi gerekir. Bunu başarmak için de Ganga'nın nehre girerek "değişim"i gerçekleştirmesi gereklidir. Ganga bunu başararak bir balığa dönüşür. Turna Balığı ve diğer bilgin balıklar ise henüz belden yukarılarına kadar insana dönüşmeyi başarırlar. Değişimin amacı, Ganga'yı Ganj'ın derinlerinde korumaktır; çünkü Pumorili hayaletler bu nehre yaklaşamazlar.

Bilgin Balıklar, kötülüğe karşı özlerinde bulunan enerji birikimini kullanarak kendilerini korurlar. Ganga'ya da kötülüklerden korunmak için kendine yoğunlaşmasını söylerler.

Ganjlıların öğretmeye çalıştığı ve özellikle vurgulanan, insanın içinde bulunan gizil güçlerinin farkında olarak her türlü kötülüğün üstesinden gelinebilmesidir.

Ganga, balığa dönüştüğünde değişik duygulara kapılır:

"Bilgin Balıklar'ın gözleminde kazanılan bu başarı hiç tanımadığı duygularla kuşatılmasına neden oldu. Bir süre, duygusal yönden balıkla insan konumu arasında gidip geldi. Mutlu oldu. Sonra içini karamsarlık bürüdü. Bu duyguyu atlatıp yeniden mutluluğu yakaladı. Bu bocalama sürecinden sıyrılınca, Bilgin Balıklar yeniden insana dönüşmesini istediler." (s. 187)

Bu olağanüstü "değişim"i Ganga, zihinsel ağın yok olmaması için tekrar gerçekleştirir. Ganga planı uygulayabilmek için Benares'ten, Kalküta'ya kadar nehir aracılığıyla gitmeye başlar. Bu süreçte, Pumorili hayaletler, Ganga tarafından aldatıldıklarını anlayınca, tüm dünyadaki Kısır Beyinli insanları da kışkırtarak emici toplaçların uygulanmasını başlatırlar. Ganjlılar da tehlike karşısında varlıklarında oluşan çok özel enerji yükünü atmosfere aktararak, bu toplaçları etkisiz hale getirirler. Kısır Beyinliler, atmosfere yayıldığı anda her şeyi etkisiz hâle getiren güç karşısında çaresiz kalır ve bir daha böyle bir şey yapmayacakları konusunda and içerler. Ganga, bu süreçte balık olarak Kalküta'ya ulaşmaya çalıştığından ortamdan etkilenmez ve Pumorili hayaletlerden de kurtulur. Ulaştığında tekrar insana dönüşür:

" 'İnsan olarak yaşamak, yaşamların en güzeli!' diyerek coşkuyla bağırmaktan kendini alamadı." (s. 189)

Bay Vasudatta onu, yarı baygın bir halde evlerinin önünde bulur. Ganga çevresindeki meraklı televizyonculara ve dünyanın dört bir yanında onun kayboluş serüvenini öğrenmek isteyenlere, hatırlamadığını söyleyerek, özür diler. Bulunmuş olması herkesi mutlu eder:

"Gizemli biçimde kaybolup da yeniden ortaya çıktığında Ganga adeta dünya vatandaşı konumuna gelmişti. En büyük ülkelerden en küçük kavimlere kadar, yeryüzünde yaşayan tüm uluslar, kendisini aralarında görmek istiyorlardı." (s. 190)

Ganga, geliştirdiği beyin gücü ile daha fazla "Beyin Kardeşi" edinmek üzere dünyayı gezmeye devam edecektir. Katıldığı toplantılar da insanlara beyin güçlerinin farkında olmaları için ipucu verir. Çabaları sonucu insanlığın görkemli geleceğine ulaşmayı düşler. Bunun yakın olduğunu da sezinliyordur.

Sonunda, "Beyin Gücüyle" kurulacak o bambaşka dünyaya ulaşmak için benliğinize ve beyninize yoğunlaşmanı yeterli olacaktır. "Siz de bu dünyaya katılabilirsiniz" denilir. Ganga öncülüğünde bütün çocuklar, güzel bir gelecek için birer umutturlar.

SONUÇ

Çocuk edebiyatında, farklı edebi akımların ve bazen de ideolojik yapıların etkisiyle çocuğa olan yaklaşım değişkenlik gösterir. Sözlü edebiyattan, yazılı edebiyata; yazılı edebiyatın başlangıcından günümüze kadar olan süreçte çocuğun eserlerdeki konumu bu değişimin tezahürüdür. Özellikle Tanzimat döneminde roman türünün öne çıkışıyla birlikte çocuğa yönelik ilgi az da olsa artar ve çocuğu merkeze alan birtakım çalışmalar yapılır. Bu durum edebiyata da yansır ve zaman içinde "çocuk" konusu yazarların gündemine girer. Dünden bugüne uzanan süreçte, Recaizade Ekrem, Mehmet Celal, Ebu Bekir Hazım, Samipaşazâde Sezai, Mahmut Yesari, Halide Edip, Ömer Seyfettin, Reşat Nuri Güntekin, Sadri Ertem, Aziz Nesin, Muzaffer İzgü gibi yazarlar romanda dolayısıyla "çocuk"u işlemişlerdir. Kemalettin Tuğcu, Rıfat Ilgaz, Talip Apaydın, Mehmet Seyda, M. Ruhi Şirin vs. gibi yazarların ürünlerinde çocuk konusu daha ağırlıklı olarak yer alır.

Çocuk edebiyatı alanında, bir anlamda açığı kapatma amacıyla dünya çocuk edebiyatından bazı eserlerin çevirileri yapılır. Ancak çevirilerdeki dil sıkıntısı, okur kitlesi açısından, okuma-yazma becerisini yeni kazanmış bir çocuk için olumsuz bir durumdur. Anadili kuralına uygun, anlatımı akıcı olan ve çocuğa hayata dönük bilinç kazandıracak eserler önemli bir ihtiyaçtır. Zaman içinde bu sorun büyük ölçüde çözülür ve çocukların sevebileceği metinleri üreten ünlü yazarlarımız olur, ki bunlardan biri de kuşkusuz Gülten Dayıoğlu'dur.

Gülten Dayıoğlu bu sahadaki sıkıntıları bizzat yaşayarak, yazma konusunda olan yeteneğini ve enerjisini bu alana adayan önemli bir yazardır. Çalışmada, çocuk edebiyatında önemi ve emeği büyük olan Dayıoğlu'nun 9-14 yaş grubu için yazılmış çocuk romanlarının konusu ve ana çocuk karakterlerinin eserde yer alış şekilleri incelenmiştir. Özellikle çocuk karakterlerin kişiliğinde öne çıkan, vurgulanmak istenen düşünce bağlamında değerlendirmeler yapılmıştır.

Çocuk edebiyatı alanına dramatik bir kurgusu olan *Fadiş* romanı ile başlayan yazar, daha sonra konusu, kurgusu ile farklı türde çocuk romanları yazar. *Fadiş, Dört Kardeştiler, Suna'nın Serçeleri, Yurdumu Özledim, Ben Büyüyünce* gibi ilk romanları konuları gerçeğe daha yakın romanlardır. Bu romanlarda çeşitli sebeplerle dağılan aile hayatının, çocuğa etkisi anlatılır. Dolayısıyla ana çocuk karakter ile yaşanan olaylara çocuk penceresinden bakılır. Bu çocuklar diğer çocuklardan farklı olarak hareketleri, düşünceleriyle olgun çocuklardır.

Gülten Dayıoğlu'nun çocuk karakterlerini çiziminde, Sait Faik'in çocuğu tanıtımı gibi fiziki portre üzerinde ayrıntılı bir anlatım görülmez. Çocukların fiziki portresi genelde üzerinde durulmayan, bazı ayrıntılar dışında iletilmeyen bir unsurdur. Bu çocuklar psikolojisi esas alınarak davranışları, düşüncesiyle dramatik yöntem kullanılarak tanıtılır. Bazı romanlarda ise vurgulanmak istenen konunun ağırlığı, çocuk karakterin de önüne geçer. *Yurdumu Özledim* ve *Ben Büyüyünce* bu konuda örnektir. *Yurdumu Özledim* Almanya'da bulunan Türklerin konumunu, yaşadığı sorunları anlatışıyla; *Ben Büyüyünce* kan davası ve terörün yanlışlığını ifade edişiyle konusu itibariyle öne çıkar. Bu sorunların çocuğa etkisi anlatılır, fakat çocuk biraz daha geri planda kalır.

Bu romanlarda, vurgulanmak istenen diğer bir durum da toplumsal sorunların aileye, dolayısıyla çocuğa etkisidir. Boşanma, büyük kentlere ve ülke dışına göç, kan davası, evlatlık verilme çerçevesinde yaşanan sorunlardan çocuklar daha çok etkilenmektedir. Çocuğun dünyasından aktarımla bu konular anlatılır.

Ayrıca bu romanlarda, gelenek-görenekler önemli bir yere sahiptir. Daha çok eğitim ve ekonomik seviyesi düşük olan bu ailelerde, her şeye rağmen yaşatılan güzel değerlerin anlatımı ile geleneklerin unutulmaması konusuna dikkat çekilmektedir.

Konusu gerçekçi olan kurgularda dikkati çeken bir diğer husus "Fadiş", "Feten", "Atıl", "Erek" gibi çocuk karakterler, ailelerin yaşantıları nedeniyle savrulan, sürüklenen çocuklardır. Yani, bu çocuklar başkalarının yönlendirdiği, zorunlu kaldıkları bir hayatı yaşarlar. Onların seçme, reddetme, değiştirme gibi tercihleri yoktur. Düşünceleri merak edilmez; duygularına önem verilmez. Bir anlamda onlar, düşük gelirli bir ailede yoksulluğun, cahilliğin, bazı şeylere yabancı kalmanın sancısını çekerler. Onlar istemeyecekleri olayların ortasında kendini bulan çocuklardır. Ama yine de çocukturlar ve oyunlarıyla, bayramlarıyla, gelenekleriyle kısmen de olsa mutlu bir çocukluk yaşarlar.

Dayıoğlu, *Dünya Çocukların Olsa* isimli bilim-kurgu romanı ile farklı bir türe doğru yönelir. Özellikle, romanlar isimleriyle türünü hissettirir. *Yurdumu Özledim* ile nasıl gerçekçi bir hikâye bekleniyorsa, *Dünya Çocukların Olsa* ile de fantastik, bilim-kurgu türünde bir hikâye olacağı hissettirilir. Bu roman ile başlayan farklı tür *Ganga*'ya kadar devam eder.

Özellikle bilim-kurgunun ağırlıklı işlendiği romanlarda tek bir ana çocuk karakter yerine, çocuklar söz konusudur. *Dünya Çocukların Olsa, Akıllı Pireler, Işın Çağı Çocukları* daha çok konusu ile öne çıkan bilim-kurgu romanlardır. Bu türün doğal sonucu olarak ana karakterlerden ziyade karakterler vardır. Yer alan karakterler ise iyi ve kötü olmak üzere iki

grupta toplanır. Bunlar birlik olmuş, birlikte mücadeleler etmiş çocuklardır. Dünyada yaşanan savaşlar, felaketler, insanlığın doğaya verdiği zararlar ve bir anlamda kötü olan her şeyin nedeni sevgisizlikle mücadelede çocuklar, öncüdürler, umut ışığıdırlar.

Dünya Çocukların Olsa romanında ve daha sonraki romanlarda çizilen çocuk karakterler, önceki romanlara göre farklılık gösterirler. Arada kalan, ezilen, hayatın getirisi ile sürüklenen çocukların yerini; olağanüstü yetenekleri, üstün beyinleri ile akıllı, önder çocuklar alır. Bu çocuklar düşünce ve mücadeleleri ile büyük kitleleri etrafında toplayan, hatta dünyadaki insanları arkasında sürükleyen en önemlisi hayatı yönlendiren çocuklar olur. İlk romanlarındaki silik, çaresiz karakterler yerini tamamen "lider ruhlu" çocuklara bırakır. Sanatçı, bu değişim ile Dayıoğlu okuyucu kitlesine, amaçladığı bir dünyanın örneklerini sunar. Arzuladığı hayatı, bu çocuk kahramanların kişiliğinde gerçekleştirmek ister. Dayıoğlu, bu anlayışı ve bakış açısıyla okurlarını bilinçlendirirken, onlardan beklentisini de romanlar aracılığıyla dile getirir. Sevgi ve insanlığın yararına kullanılacak bilgi, olumsuzlukların karşısında duracaktır!.. Yazar, bu güzel düşüncesini çocuklar aracılığıyla ve sevginin rehberliğinde tüm dünyaya yaymayı hedefler. Son tahlilde o, insanların birbirini sevmesi ile hiçbir sorunun kalmayacağının altını çizer.

Bu romanlarda vurgulanan diğer bir konu ise, insanların modern çağlarda giderek "makineleşme"sidir. Dolayısıyla, insanlar duygularından ve insanı insan yapan değerlerden uzaklaşmaktadır. Farklı kurgularda olsa da, insanlığın bu yönü eleştirilir ve kurguda böyle insanların kendi sonunu hazırlaması ile bir anlamda cezalandırılırlar.

Dünyada kötü ya da olumsuz durumlar yetişkinlerden dolayı yaşanırken; çocuklar her zaman iyi ve güzel durumlarla özdeşleşmiştir. Çocuk kahramanlar arasında, kötü çocuk hiç yoktur. Çocuk; temizdir, akıllıdır, dürüsttür. Bu yüzden de hak ettikleri sevgi ve barış içinde olan dünyayı onlar kurar ve güzellikler, tüm insanlığa bu çocuklar sayesinde yayılır.

Dayıoğlu, insanlığı eleştirirken onları bir bütün olarak eleştirmez. Kötü niyetli insanlar olsa da insanlığın geleceğini kurtarmaya yönelik çabalayan insanlar da vardır. Bu yönü ile umudunu yitirmez. İçinde hiçbir kötü niyet olmayan masum çocuklar dünyanın kurtuluşu adına en önemli kahramanlar olur. Bu çocukların ortak özelliği üstün zekâları, kitaba, bilgiye yönelik düşkünlükleri, hoşgörülü oluşları, çalışkanlıkları ve liderlik yönleriyle yaşıtlarına örnek olmasıdır. Dayıoğlu özellikle, geleceğin büyüklerini bu yönüyle bilinçlendirmek adına çaba gösterir.

*Parbat Dağının Esrarı, Midos Kartalının Gözleri ve Tuna'dan Uçan Kuş'*ta asıl kahraman konumunda bulunan çocuk karakterlerin gelişimini gözlemleriz. Söz konusu romanlarda, çocuk kahramanlar, çocukluktan çıkışla başlayan ve hayatın daha sonraki evrelerini kapsayan serüvenleriyle incelendi. Fakat *Gökyüzündeki Mor Bulutlar,* fantastik kurgusu ile öne çıkan karakterinin yetişkin bir birey olarak romanda yer alışı dolayısıyla ayrı bir incelenme yoluna gidilmemiştir.

Gülten Dayıoğlu, çocuklara ana dilini sağlam bir yapı içinde öğretirken, onları düşünsel olarak da eğitmeye çalışır. Eserlerinde konuya hâkim oluşuyla, yazdığı alanla ilgili terimsel bilgisi ve çocuklara dönük telkinleriyle inandırıcı bir duruş sergiler. Dili kullanmadaki ustalık ve yılların getirdiği birikim sayesinde anlatımı da sürükleyicidir. İlk romanlarındaki üslup ve kurgudaki bazı sıkıntıları, durağanlığı; son romanlarında başarıyla dönüştürmüştür. Çocuklarda "merak" duygusunu kamçılayarak onlara farklı dünyalarda düşsel serüvenler yaşatmayı ustalıkla başarır. Fakat bu düşsel serüvenler, mutlaka bir yönü ile gerçeğe teyellenir; onun romanlarındaki inandırıcılık biraz da buradan gelir. Fantastiğin özünde bulunan gerçekdışılık onun eserlerinde dünyayı güzelleştirmek amacıyla kullanılan "ara kaçış" alanıdır. Çocuklar bu güzel dünyayı kurduğunda her şey gerçeğe döner. Dünya, üretim yapan çocuklarla adeta "yeni" bir havaya bürünür. Gelenekleri unutmayan, üreten, her türlü atığı bile değerlendiren bir kuşak amaçlanır. Bu yöndeki duygu ve düşünceler, hatta idealler, asıl kahraman aracılığıyla iletilir. Anlatılan durum, gelecek kuşağı içinde bulunduğumuz çağdaki "tüketim çılgınlığı"ndan kurtarmaya yöneliktir. Ayrıca, bu şekilde çocukların bilgiye, teknolojiye hükmederek insanlığını ve insanlığı unutmadan da yaşanılabileceği ifade edilir. Önemli olan da bu noktadır zaten: Çocuklara, yaşanan savaşlar yüzyılında, yeni ve barış dolu dünyalar yaratarak, aksinin de mümkün olabileceği ifade edilir. İnsanlar sevgiyle birlik ve beraberlik içerisinde yaşamaları halinde kurguda anlatılan bu düşsel mutlu dünyaların çok uzakta olmadığı iletisi verilir.

Dayıoğlu'nun çocuk romanlarındaki bu başarısının kanıtı, kitaplarının birçok baskı yapmasıdır. Ayrıca, 46 yıllık yazarlık serüveninde tekdüze kalmadan, her dönem kendini yenileyip geliştirerek ve hiçbir ideolojinin etkisinde kalmadan yazmanın ödülünü, çocuklar tarafından çok sevilerek okunan bir yazar olmakla alır. Başka yazarlara nasip olmayan, emeğinin karşılığını yaşarken görememesidir. Son tahlilde o, bu duyguyu hisseden, kendini çocuklara adamasının sonucunda başarı ve mutluluk hazzını yaşamış, bunu da hak etmiş bir yazardır ve bu kimliğiyle, çocuk edebiyatımızın en önde gelen isimlerindendir.

KAYNAKÇA

1. İncelenen Romanlar

DAYIOĞLU, Gülten, *Akıllı Pireler,* Altın Kitaplar, 20. Basım, 2006.

_____, *Ben Büyüyünce,* Altın Kitaplar, 17. Basım, 2006.

_____, *Dört Kardeştiler,* Altın Kitaplar, 25. Basım, 2006.

_____, *Dünya Çocukların Olsa,* Altın Kitaplar, 20. Basım, 2006.

_____, *Fadiş,* Altın Kitaplar, 38. Basım, 2007.

_____, *Gökyüzünde Mor Bulutlar,* Altın Kitaplar, 15. Basım, 2006.

_____, *Işın Çağı Çocukları,* Altın Kitaplar, 16. Basım, 2006.

_____, *Midos Kartalının Gözleri,* Altın Kitaplar, 13. Basım, 2007.

_____, *Ölümsüz Ece,* Altın Kitaplar, 20. Basım, 2007.

_____, *Parbat Dağının Esrarı,* Altın Kitaplar, 17. Basım, 2007.

_____, *Suna'nın Serçeleri,* Altın Kitaplar, 22. Basım, 2007.

_____, *Tuna'dan Uçan Kuş,* Altın Kitaplar, 14. Basım, 2006.

_____, *Yurdumu Özledim,* Altın Kitaplar, 19. Basım, 2006.

2. Yararlanılan Kitaplar

AKYÜZ, Kenan, *Modern Türk Edebiyatının Ana Çizgileri (1860-1923),* İnkilap Kitabevi, İstanbul, 1995.

ATEŞ, Kemal, *Gülten Dayıoğlu'nun Çocuk Romanları,* T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1998.

AYTAÇ, Gürsel, *Çağdaş Türk Romanları Üzerine İncelemeler,* Gündoğan Yayınları, Ankara, 1999.

BAUDOU, Jacques, *Bilim-Kurgu,* Çev.: İpek Bülbüloğlu, Dost Yayınları, Ankara, 2005.

CONNOR, Steven, *Post Modernist Kültür,* Çev.: Doğan Şahiner, YKY, İstanbul, 2005.

Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı, *Hece Dergisi*, Sayı: 104-105, Ağustos-Eylül, Ankara, 2005.

DAYIOĞLU, Gülten, *30 Yıl Çocuklarla Soluk Soluğa (Sanatta Otuzuncu Yıl Armağanı),* (Editör: Altay Kabacalı), Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul, 1993.

FRANCE, Anatol, *Dostumun Kitabı (Le Livre de Mon Ami),* Çev.: Safiye Hatay, MEB, Ankara, 1966.

FRANKLIN, Bo, *Çocuk Hakları,* Çev.: Alev Türker, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 1993.

GÖKŞEN, Enver Naci, *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatımız,* Remzi Kitabevi, İstanbul, 1985.

MORAN, Berna, *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri,* İletişim Yayınları, İstanbul, 1999.

_____, *Türk Romanına Eleştirel Bir Bakış-3,* İletişim Yayınları, İstanbul, 2004.

NARLI, Dr. Mehmet, *Roman Ne Anlatır (Cumh. Dön. 1920-200),* Akçağ Yayınları, Ankara, 2007.

ONUR, Bekir (Haz.), *Toplumsal Tarihte Çocuk (Sempozyum 23-24 Nisan 93),* Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul, 1994.

_____, *Türkiye'de Çocukluğun Tarihî,* İmge Kitabevi, Ankara, 2005.

ÖZCAN, Hüseyin, *Sait Faik Abasıyanık ve Eserlerinde Çocuklar,* TC Kültür Bakanlığı Yayınları/2844, Ank., 2002.

PARLA, Jale, *Don Kişot'tan Bugüne Roman,* İletişim Yayınları, İstanbul, 2000.

PLISNIER, Charles, Çev.: Hilmi Uçan, *Roman Üzerine Düşünceler,* Gece Yayınları, Ankara, 2003.

SEVER, Sedat, *Çocuk ve Edebiyat,* Tök Yayınları, Ankara, 2003.

SINAR, Dr. Alev, *Hikaye ve Romanımızda Çocuk (1872-1950),* Alfa Yayınları, İstanbul, 1997.

STEINMETZ, Jean-Luc, *Fantastik Edebiyat,* Çev.: Hasan Fehmi Mimli, Dost Yayınları, Ankara, 2006.

SUNAT, Halûk, *İmgenin Tılsımlı Rüzgarı,* Yirmidört Yayınevi, İstanbul, 2006.

TANPINAR, Ahmet Hamdi, *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihî,* Çağlayan Kitabevi, İstanbul, 2001.

_____, *Edebiyat Üzerine Makaleler,* Dergah Yayınları, İstanbul, 1977.

TEKİN, Mehmet, *Roman Sanatı,* Ötüken Yayınları, İstanbul, 2002.

TODOROV, Tzvetan, *Fantastik,* Çev.: Nedret Öztokat, Metis Yayınları, İstanbul, 2004.

YAVUZER, Haluk, *Çocuk Psikolojisi,* Remzi Kitabevi, İstanbul, 1987.

3. İnternet Kaynakları

Kimseye Sırt Dayamadan Buralara Geldim. (03.05.2008). Sabah Gazetesi, http//www.arsiv.sabah.com.tr/2008/05/03/gny/haberB1D52D6ACD354B5FB681E1C3D2D0F5E.html, Erişim Tarihi: 18.02.2009.

KÖKÇE, Halime, (31.08.2008). Yüzümdeki Kırışıklıklar Kadar Kitap Yazdım. http://www.stargazete.com/pazar/yuzumdeki-kirisikliklar-kadar-kitap-yazdim-haber-124554.htm, Erişim Tarihi: 18.02.2009.

ATILGAN, Şebnem, (25.03.2005). Üç Kuşağı Büyüten Yazar. www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=ktp&haberno=3695, Erişim Tarihi: 18.02.2009.

Bizim Market Dergisi. (13.06.2005). http://www.haber7.com/haber/20050613/Gulten-Dayioglu-neden-cok-seviliyor.php, Erişim Tarihi: 18.02.2009.

Güncel Türkçe Sözlük-TDK, (10.07.2009). http://tdkterim.gov.tr/bts/?kategori=verilst&kelime=%E7ocuk+edebiyat+%FD&ayn=tam, Erişim tarihi 12.07.2009.

EK BÖLÜM

RÖPORTAJ [*]

1. Öncelikle düşüncelerinizi bizimle paylaştığınız ve bize vakit ayırdığınız için teşekkür ederim. Sanatta 40 yılını geride bırakmış yazar olarak size, "Neden çocuk?" diye soracak olursak neler söylersiniz?

Çocukları yarının sahipleri olarak değerlendiriyorum. Bir de çocuk benim gözümde, tertemiz bir sayfa. Koşullanmamış, yozlaştırılmamış, önyargılarla kuşatılmamış... Bu yüzden çocuklara yazmayı seviyorum.

2. Görsellik ve sanallık olgusu ile kitap arasında sıkışıp kalmış bugünün çocuklarının kitaba dönük ilgisini -veya ilgisizliğini- soracak olsak, ne gibi farklılıklardan bahsedersiniz?

Günümüzde görsellik baskın olsa da iyi kitap okurunu buluyor.

3. Zamanın 20. yy.dan 21. yy.a evrildiği günümüzde bir değerlendirme yapacak olursanız, dünün modern ideolojilerinin kavgalarının ortasında kalmış çocuklarla, milenyum çağının çocuklarının sanat ve edebiyattan beklentileri arsında ne gibi değişimler görüyorsunuz?

Çocuklar da geçiş döneminde yaşıyorlar. Televizyon haftada üç kez yayın yaparken, çocuk için her program, yoğun ilgi odağıydı. Bu gün giderek sıradanlaşmakta. Milenyum kazanımlarını da yeni kuşaklar sindirmekte zorluk çekmeyeceklerdir.

4. Sizinle yapılan söyleşilerde romanlarınızı yazmadan önce bazı tesadüflerden, bazen de gerçek olaylardan yola çıktığınızı belirtiyorsunuz. Farklı konu yelpazesi ile her roman uzun bir araştırma sonucunda mı ortaya çıkıyor?

Tesadüflerle roman yazılmıyor. Rastlantılar sadece insanı tetikliyor. Eserlerimi hem gerçek hem fantastik, hem bilim kurgu yöntemlerini kullanarak oluşturuyorum. Kurgu aşamasında, işleyeceğim konularla ilgili olarak, kültür alt yapımdaki eksiklikler ortaya çıkıyor. O zaman, kitabı yazmayı bırakıp araştırma evresine giriyorum. Bazen bu çaba bir bir buçuk yıl sürüyor. Ama romanı yazarken, çok rahat oluyorum. Her şey su gibi akıyor. Yazma aşaması da bir yıl kadar sürüyor.

[*]17 Mayıs 2009 tarihînde internet aracılığıyla gerçekleştirdiğimiz bu röportaj için Gülten Dayıoğlu'na teşekkür ederim.

5. Tuna'dan Uçan Kuş romanınız çocuklara zevkli bir tarih anlatısı sunuyor. Tarihîn -ya da tarihîmizin- bu şekilde romanlaştırılarak okullarda okutulması mümkün olsa, çocuklar neler kazanır bu uygulamadan?

On sekiz yaşımdayken Drina Köprüsü'nü okumuştum. Devşirme yönteminden çok etkilendim. Yıllarca Devşirmeyi konu alan bir roman yazmak istedim. Tuna'da Uçan Kuş, böyle oluştu. Sokollu Mehmet Paşa'nın, Barbaros Hayrettin Paşanın, Turgut Reis'in yaşamlarından esintiler var. Tarihî romanlar çocukta tarih bilinci oluşturmaya yarar. Tarih bilinci, çok önemli bir kültür tabanıdır bence. Keşke daha başka tarihsel romanlar yazabilsem. O romanı yazmadan önce, Osmanlı tarihîni, saray yaşamını, devşirme konusunu denizcilik tarihîmizi içeren, kaynak kitaplar okudum. Öyle ki, üç bin sayfa okumam gerekti. Tarihîn dili çok değişik. O dili kavramadan tarihsel olayları yazmak olanaksız.

6." Yurdumu Özledim" romanında kahramanlarınızın köye dönmesiyle vermek istediğiniz ileti neydi?

Yurdumu Özledim 'de Almanya'dan köye dönüş vurgusu yapılır. Çünkü Almanya'daki yurttaşlarımızın oradaki yaşamları beni çok üzdü. Haketmedikleri kadar aşağılanmaları, sömürülmeleri, onuruma dokundu. Aç mezarı yok, onlar da ülkeye dönüp ekmeklerini buradan çıkarsınlar, yargısıyla o köye dönüş öğesini işledim. O yıllarda Almanya'ya sık sık giderek, işçi yurttaşlarımızın yaşamlarını inceliyordum. Röportajlarım Milliyet'te yayınlanıyordu. Roman da zaten bu birikimle yazıldı.

7. Çocuk romanlarınızın çoğunluğunda savaşa silahlanmaya karşı duruşunuz öne çıkıyor. Fakat Tuna'dan Uçan Kuş'ta Behram ordusuyla, silahlarıyla hazırlıklar yaparak savaşlar kazanıyor. Okuyucu için bu durum nasıl anlaşılmalıdır?

Tuna'dan uçan kuş, on altıncı yüzyılda yaşanmış bir durum romanı. Barış düşlerimle çelişmesi söz konusu olmayacaktır.

8. Romanlarınızda 20. yy.ın savaşları ve acıları önemli bir yer tutuyor. Özellikle 2. Dünya Savaşı ve ABD'nin Hiroşima'ya attığı atom bombasının etkilerinden bahsediyorsunuz. Bu konuyu olumsuzlayan tavrınız birçok romanınızda görülüyor. Çocuklara bu gerçeği anlatmanızda ne gibi bir amaç var? Yani bu gerçeğe dikkat çekmenizde, çocukların bir ders çıkarmalarının yanında nasıl bir beklentiniz vardı?

Japonya'ya gittim. Orada Hiroşima'da bombalar altında kalan insanların parçalanmış, oyulmuş, yanmış bedenlerini gösteren belgeleri inceledim. Çok etkilendim. Ayrıca ben barışsever bir insanım. Dünyada savaşların olmamasını, sınırların kalkmasını, tüm insanların

birbirine bağlı bir aile gibi yaşamasını istiyorum. Romanlarım bu düşümden kaynaklanıyor. Çocukların ders çıkarmasını istemiyorum. Gerçekleri algılayıp savaş konusunda, kendilerine göre yorumlar üretmelerini umuyorum.

9. Ganga'da fikir olarak bilimsel gelişme adına iki isim yer alır: Japonya ve Amerika. Fakat üstün beyinli insanlara karşı yapılan toplantı Japonya'da gerçekleştirilir. Bu bir tesadüf mü yoksa bilinçli bir olumsuzlama mıdır? Ayrıca bu iki imgeyi kullanmanızda, çocukluk çağınızda yaşadığınız savaş sonrası (2. Dünya Savaşı) zorluklarının etkisi mi var?

Ben Gangayı yazarken, artık, kendi çocukluğumu çoktan aşmıştım. Ganga'da Evrensel konuları işliyordum. Özellikle insan beyninin evrimini konu olarak seçmiştim. Japonya-Amerika gibi mekan imgeleri bu görkemli düşün çok kıyılarında kalır.

10. Dil zenginliğinin, neden önemli olduğunu birçok söyleşinizde vurgulayan bir yazar/romancı olarak dilde sadeleşmenin (üzgün, elem, melal, hüsran kelimelerinin yerine sadece üzgün denmesi gibi) dilin gelişimi ve zenginliği üzerindeki etkisini nasıl buluyorsunuz?

Dil canlı bir organizma gibi. Gelişimi doğal olarak sürüyor. Zenginliği sadece eski sözcüklerle değil de günümüzdeki yaşamı açık seçik ifade eden, özgün sözcüklerle de sağlayabiliriz.

11. Geleceğin büyüklerini biçimlendirmek adına vurgulamak istediğiniz toplumsal ve insani değerler nelerdir?

Çocukları biçimlendirmek gibi bir görev bilincim yok. Bunu doğru da bulmuyorum. Çünkü zaman ve teknoloji öylesine hızla akıp gidiyor ki! Hiç kimsenin biçimlendirme çabaları o hıza yetişemez. Eğitim öğretim yöntemleri bile, ne denli hızla değişiyor biliyorsunuz. Ben eserlerimde insani ve toplumsal değerler olarak, sevgi, saygı, dostluk barış , kardeşlik, yardımlaşma, paylaşma, empati-karşısındakini iyi anlama vb. kavramları vurgulayarak, okurlarıma yaşamın akışı içinde bu ilkelerin de varlığını anımsatmaya çalışıyorum.

12. Fadiş, Dört Kardeştiler, Yurdumu Özledim, Ben Büyüyünce romanlarınız toplumsal içerikleri ile dikkat çekmektedir. Tuna'dan Uçan Kuş tarihsel bir gerçeklik sunuyor; fakat Suna'nın Serçeleri ile kısmen açığa çıkan ve diğer romanlarda giderek ağırlık kazanan "fantastiğe doğru bir dönüşüm" kendini göstermektedir. Bu durum, 20. yy.ın getirdiği katı gerçeklik karşısında, çocukların, farklı bir hayal gücünün desteğiyle

farklı bir dünyaya ulaşmaları için mi tasarlandı? Onlara bir çıkış yolu mu öneriyorsunuz bu yaklaşımınızla?

Fantastik kurgu tüm dünyada yükselişte. Ben de çocuk ve genç okurlarıma aynı yöntemle romanlar yazmanın ilginç olacağını düşünerek, bilim kurgu ve fantastik kurguyla romanlar yazıyorum. Türk çocukları ve gençler, uygar ülkelerdeki yaşdaşlarıyla aynı gelişime odaklanıyorlar.

13. İlke olarak savaşa, nükleer bombaya, sevgisizliğe karşı -duyarlı olan herkes gibi-;barıştan, sevgiden, dostluktan yanasınız. Bu tutumunuzu romanlarınızda gözlüyoruz. Sorum şu: Bu konular mı romanlarınızın tematik örgüsünü biçimlendiriyor, yoksa romanlarınızı kaleme alırken mi, bu konulara yer veriyorsunuz?

İnsani ve toplumsal konular, yeri geldikçe, romanın akışı içinde veriliyor. Yoksa sevgi ya da yardımlaşma üzerine bir roman yazmak gibi bir duruşum yok.

14. Gelişen dünya ile birlikte günümüzde klasik ve akla dayalı metinlerin yerini ütopik kurguların ve fantazmaların aldığını görüyoruz. Bu metinlerin gördüğü ilgi de oldukça fazla. Sizce bu durum yaşanılan savaşlar yüzyılı, ideoloji kavgaları ve sanayileşme sonucu oluşan yabancılaşma olgusundan bir kaçış mıdır? Ya da nasıl bir sürecin habercisidir?

Fantastik ve bilim kurgu, bir tür geçici kaçış olabilir. Ama zararlı değil. Ayrıca fantastik ve bilim kurgunun, okurlarımın hayal kurma yeteneklerini tetikleyip bileyeceğine inanıyorum. Biliyorsunuz, bilimde, teknikte, sanatta, tüm üreti, yaratı, buluşların mayası hayaldir. Üzgünüm ama, bir ulusça hayal kurmayı pek sevmiyoruz. Bu nedenle de ülkemizde, bilimde, teknikte, sanatta, dünyayı ayağa kaldıracak düzeyde bir yaratı, üreti, buluş gerçekleşmiyor.

15. Eserlerinizde öne çıkan bir diğer olgu da çocukların mutlu ve huzurlu dünyalar oluşturmalarıdır. Büyüklerin kirlettiği, düzenini bozdukları dünyayı çocuklar, kendi yetenekleri ile yeniden düzenlemekte ve yaşanılabilir bir hale getirmektedirler. Söylemek istediğiniz, "yaşanılabilir bir dünyanın" çocuklar üzerinden yeniden kurulabileceği düşüncesi midir?

Çocuklara ve gençlere, sadece yaşanılabilir bir dünya değil, tüm iyilikler, güzellikler adına öylesine umut bağlıyorum ki!..

EK BÖLÜM 2

Şekil 1 - Gülten Dayıoğlu'nun annesi

Şekil 2 - Gülten Dayıoğlu Babası ile

Şekil 3 - Ortaokul yıllarında Gülten Dayıoğlu

Şekil 4 - Yöresel kıyafetleri ile Gülten Dayıoğlu

Şekil 5 - Lise yıllarında Gülten Dayıoğlu

Şekil 6 - Gülten Dayıoğlu lise arkadaşları ile diploma töreninde

Şekil 7,8,9 - Geçmişten günümüze Gülten Dayıoğlu

Şekil 10 - Kütahya Emet'te eşi ile Gazi Kemal İlköğretim Okulu Çocuk Kitaplığının açılışını yaparken

Şekil 11 - Gülten Dayıoğlu Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Vakfı 2007 ödül töreninde

Şekil 12 - Kitaplar arasında bir söyleşi

Şekil 13 - Eşi Cevdet Dayıoğlu ile birlikte